

ALTYAPI SEVİYELEME ANALİZİ: DOKUZ İL İÇİN PİLOT ÇALIŞMA

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

ALTYAPI SEVİYELEME ANALİZİ: DOKUZ İL İÇİN PİLOT ÇALIŞMA

**Aralık 1998
(Yayın No. TÜSİAD-T/98-1-250)**

Meşrutiyet Caddesi, No.74 80050 Tepebaşı/İstanbul
Telefon: (0212) 249 54 48 - 249 07 23 • Telefax: (0212) 249 13 50

*Bu yayının tamamı veya bir bölümü
TÜSİAD “Altyapı Seviyeleme Analizi: Dokuz İl İçin Pilot Çalışma”
referansı yazılmak kaydıyla yayınlanabilir.*

ISBN: 975-7249-77-7

Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, girişim, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, yalnızca asli görevlerine odaklanmış etkin bir devletin varolduğu Türkiye'de, Atatürk'ün çağdaş uygarlık hedeflerine ve ilkelerine sadık toplumsal yapının gelişmesine ve demokratik sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışının yerleşmesine yardımcı olur. TÜSİAD, piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşmesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun bir biçimde faaliyette bulunmasına çalışır. TÜSİAD, uluslararası entegrasyon hedefi doğrultusunda Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün artırılarak uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yer edinmesi gerektiğine inanır ve bu yönde çalışır. TÜSİAD, Türkiye'de liberal ekonomi kurallarının yerleşmesinin yanı sıra, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin bir biçimde kullanımını; verimlilik ve kalite yükselişini sürekli kılacak ortamın yaratılması yoluyla rekabet gücünün artırılmasını hedef alan politikaları destekler.

TÜSİAD, misyonu doğrultusunda ve faaliyetleri çerçevesinde, ülke gündeminde bulunan konularla ilgili görüşlerini bilimsel çalışmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurur ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının oluşmasını sağlar.

TÜSİAD Meslek Örgütleriyle İlişkiler Komisyonu'nun, 17 Ekim 1997 tarihinde, İstanbul'da gerçekleştirilen 1. SİAD Zirvesi'nde çalışmalarına başlayan SİAD Sanayileşme Bölgesel Altyapı Komisyonu ile birlikte hazırladığı "Altyapı Seviyeleme Analizi: Dokuz İl İçin Pilot Çalışma" başlıklı çalışma, Prof. Dr. Gündüz Ulusoy başkanlığında Boğaziçi Üniversitesi İmalât ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubu tarafından koordine edilmiştir.

Bu proje, tüm ülke çapında sanayinin daha ileri boyutlarda gelişmesi açısından mevcut altyapı eksiklikleri ve sanayileşmeye ivme kazandırabilecek imkânları tesbit etmeyi amaçlamaktadır. Bu proje pilot il olarak seçilen Adana, Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, İzmir, Konya, Sakarya ve Samsun olmak üzere dokuz ili kapsamaktadır. Bu illerin SİAD'larının yanı sıra Bandırma ve Silivri SİAD da çalışmaya aktif olarak katılmışlardır.

Aralık 1998

SUNUŞ

Ekonomik, sektörel ve bölgesel politikaların yönlendirilmesinde sivil toplum örgütlerinin önemli işlevlere sahip olduğu bilinmektedir.

Özel sektörün en güçlü örgütleri arasında yer alan SİAD'lar (Sanayici ve İşadamları Dernekleri), üyelerinin haklarını korumanın yanı sıra, ülke ve bölge sorunlarının çözümüne yönelik öneriler üreterek Hükümetlere yardımcı olmaya çalışmaktadırlar. Bu bağlamda, 17.10.1997 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen SİAD'lar zirvesinde ortak bir proje geliştirilmiş ve projenin yürütülmesi görevi, SANAYİLEŞME-BÖLGESEL ALTYAPI KOMİSYONU'na verilmiştir.

Anılan Proje, tüm ülke çapında sanayinin daha ileri boyutlarda gelişmesi açısından mevcut altyapı eksikleri ve sanayileşmeye ivme kazandırabilecek imkanları tesbit etmeyi amaçlamaktadır. Bu proje pilot il olarak seçilen Adana, Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, İzmir, Konya, Sakarya ve Samsun olmak üzere dokuz ili kapsamaktadır. Ayrıca, Bandırma ve Silivri SİAD çalışmaya aktif olarak katılmıştır.

Proje kapsamına giren illerin altyapı envanterinin çıkarılması ve sanayi sektörü ile ilgili verilerin toplanmasını sağlamak üzere, bu illerdeki SİAD temsilcilerinin katılımı ile YÜRÜTME KURULU oluşturulmuştur.

Çalışmanın esası, insan kaynakları, fiziki altyapı, teknoloji ve sanayi, mali ve ticari göstergeler ve yaşam kalitesi esas alınarak oluşturulan bir endekse göre illerin altyapı açısından rekabet edebilme düzeyinin göreceli olarak sıralanmasıdır. Bu endekse ulaşabilmek için gerekli sayısal verilerin ve SİAD üyelerinin subjektif değerlendirmelerinin derlenmesinde, Boğaziçi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyelerinden oluşturulan Proje Ekibi ve SİAD'lar işbirliği yapmışlardır.

Elde edilen sonuçların düzeyi, bizi bu pilot çalışmanın diğer illeri de kapsayarak genişletilmesi yönünde cesaretlendirmektedir. Ancak, yine çalışma esnasında edinilen deneyimler çalışma yönteminin gözden geçirilmesi gereğine işaret etmektedir.

Bu çalışmaya yaptıkları katkılar ve gösterdikleri işbirliği nedeni ile Sanayileşme Bölgesel Altyapı Çalışma Komisyonu üyelerine, Yürütme Kurulu Üyelerine ve Proje Ekibine teşekkür eder, çalışmanın diğer illerimizde gerçekleştirilmesi için tüm TÜSİAD ve SİAD üyelerinin yakın ilgi ve desteklerini bekleriz.

*SİAD - Sanayileşme - Bölgesel Altyapı
Çalışma Komisyonu*

**SANAYİLEŞME BÖLGESEL ALTYAPI
ÇALIŞMA KOMİSYONU ÜYELERİ**

Adana SİAD	Hadımköy SİAD
Antalya SİAD	Kayseri SİAD
Balıkesir SİAD	Konya SİAD
Bandırma SİAD	Ostim SİAD
Bolu SİAD	Sakarya SİAD
Çanakkale SİAD	Samsun SİAD
Edirne SİAD	Silivri SİAD
Ege SİAD	Tarsus SİAD
Gaziantep SİAD	Van SİAD

YÜRÜTME KURULU ÜYELERİ

Dr. Cavit Kâhya - Başkan	(ESİAD adına)
Özkan Tunç - Başkan Yardımcısı	(BANSİAD)
Mahmut Gedik	(Van SİAD)
Aydoğan Oral	(Silivri SİAD)
Esat Ortatepe	(Adana SİAD)
Ahmet Polat	(Konya SİAD)
Mehmet Ali Saka	(Samsun SİAD)
Tayfun Sevinç	(Hadımköy SİAD)

PROJE EKİBİ

(Boğaziçi Üniversitesi İmalât ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubu)

Prof. Dr. Gündüz Ulusoy - Proje Yöneticisi
Dr. Taner Bilgiç
Dr. M. Atilla Öner
Peral Toktaş
Esen Bozyayla

ÖZGEÇMİŞLER

Prof. Dr. Gündüz Ulusoy

1947 yılında İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimi İstanbul Alman Lisesi'nde tamamladı. 1970 yılında Robert Kolej'den Makina Mühendisliği derecesini, 1972 yılında University of Rochester'dan Makina Yüksek Mühendisliği derecesini ve 1975 yılında ve Virginia Tech'den Endüstri Mühendisliğinde doktora derecesini aldı. 1976 yılından bu yana Boğaziçi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü öğretim üyesidir. 1982 yılında Doçent; 1988 yılında Profesör oldu. Lancaster University'de yönetim araştırmaları alanında doktora sonrası çalışması yaptı. Üniversiteden izin alarak, bir yıl süre ile Arçelik A.Ş.'de üretim mühendisliği alanında çalıştı. Boğaziçi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Başkanlığında ve Rektör Yardımcılığı görevlerinde bulundu. TÜBİTAK Bilim Kurulu üyeliği ve Marmara Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu Başkanlığında bulundu. Milli Kalite Konseyi Üyesi ve Yedinci Beş Yıllık Plan Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi Çalışma Grubu Üyesi olarak çalıştı. KalDer Yönetim Kurulu üyesidir. BÜ İmalât ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubunun kurucu üyesidir. Yurtdışı ve yurtiçinde yayımlanmış çok sayıda kitap ve makalesi vardır. Biri uluslararası olmak üzere iki bilimsel dergide editörlük görevini sürdürmektedir. Çeşitli kuruluşlarda danışmanlık yapmaktadır.

Dr. M. Atilla Öner

1978'de Boğaziçi Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nden Fakülte birincisi olarak mezun olduktan sonra Yale Üniversitesi'nde doktora çalışması, Karlsruhe Üniversitesi'nde Alexander von Humboldt Vakfı bursiyeri olarak doktora sonrası çalışma yaptı. Özel sektörde yöneticilik ve TürkEximbank'da daire başkanlığı yaptı. Boğaziçi Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nde, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Fen Bilimleri Enstitüsünde, teknoloji yönetimi, Ar-Ge yönetimi ve proje yönetimi konularında dersler vermektedir. TürkConsult Yenilik ve Teknoloji Duyuru Merkezi yönetici ortağıdır. BÜ İmalât ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubu kurucu üyesidir.

Dr. Taner Bilgiç

1987'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nden mezun olup 1990 yılında aynı bölümden Yüksek Lisans derecesi aldı. 1995 yılında Toronto Üniversitesi Endüstri Mühendisliği bölümünde doktora çalışmalarını tamamladı. Aynı üniversitede doktora sonrası araştırmacı olarak iki yıl daha çalıştıktan sonra 1997'de Boğaziçi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. BÜ İmalât ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubunun kurucu üyesidir.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİLLER LİSTESİ	14
TABLolar LİSTESİ	15
YÖNETİCİ ÖZETİ	17
BÖLÜM 1	
AMAÇ VE YAKLAŞIM	29
1.1. YAPISAL REKABET VE ALTYAPI	31
1.2. AMAÇ	31
1.3. METODOLOJİ: ALTYAPI SEVİYELEME ANALİZİ	32
1.4. PROJENİN SAFHALARI VE ORGANİZASYON	34
BÖLÜM 2	
GENEL DEĞERLENDİRME	37
2.1. İmTes ENDEKSİ SONUÇLARI	39
2.2. SAYISAL ENDEKSLERİN ANALİZİ	40
2.3. SÜBJEKTİF ENDEKSİN ANALİZİ	44
2.4. ÜÇ ENDEKSİN GÖRELİ DEĞERLENDİRİLMESİ	44
2.5. İLİN REKABET GÜCÜNÜ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN SÜBJEKTİF SIRALAMASI	45
2.5.1. İlin Sanayi ve Hizmet Sektörün Gelişmesini Teşvik Edici Unsurlar	47
2.5.2. İlin Mevcut Üstünlükleri	51
2.5.3. Firmaların Öncelik Sıralaması	54
2.6. DPT SOSYO-EKONOMİK GELİŞİMİŞLİK ÇALIŞMASI İLE BİR KARŞILAŞTIRMA ..	57
2.7. BAZI İNİŞİYATİF ÖRNEKLERİ	58
BÖLÜM 3	
İNSAN KAYNAKLARI	61
3.1. DEMOGRAFİK YAPI	63
3.2. EĞİTİM	66
BÖLÜM 4	
FİZİKİ ALTYAPI	73
4.1. ULAŞIM	75
4.2. TELEKOMÜNİKASYON	76
4.3. ELEKTRİK ENERJİSİ	77
4.4. ÇEVRE	78

BÖLÜM 5

TEKNOLOJİ VE SANAYİ	81
5.1. SANAYİ GÖSTERGELERİ	83
5.2. SANAYİDE ELEKTRİK ENERJİSİ	84
5.3. TEKNOLOJİ VE ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME	85
5.3.1. Ar-Ge Teşvikleri	85
5.3.2. Teknoloji ve Ar-Ge'de İnsan Kaynakları	86
5.3.3. Bilişim Olanakları	86

BÖLÜM 6

TİCARİ VE MALİ GÖSTERGELER	89
6.1. MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER	91
6.2. BANKACILIK	92
6.3. ULUSLARARASI TİCARET	93
6.4. ŞİRKETLERDE KURUMSAL YAPI	94
6.5. KAMUNUN ROLÜ	95

BÖLÜM 7

YAŞAM KALİTESİ	97
7.1. SAĞLIK GÖSTERGELERİ	99
7.2. KÜLTÜR/SANAT GÖSTERGELERİ	100
7.3. İLETİŞİM VE ULAŞIM ALTYAPISINDAN YARARLANMA	102
7.4. KİŞİ BAŞINA GSYİH VE LİSELERDE OKULLAŞMA ORANI	103
7.5. TESEV İNSANİ GELİŞME RAPORU İLE BİR KARŞILAŞTIRMA	104

BÖLÜM 8

YENİ BİR ÇALIŞMA ORGANİZASYONU ÖNERİSİ	105
8.1. BAZI DENEYİM VE GÖZLEMLER	107
8.2. YENİ BİR ÇALIŞMA ORGANİZASYONU	107
8.2.1. Proje Merkez Ekibi: BÜ İmalat ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubu	107
8.2.2. Proje İl Destek Ekibi	108
8.2.3. Proje Üyelerinin Belirlenmesi	108

EKLER

EK 1. DEĞERLENDİRME METODOLOJİSİ	109
EK 2. SAYISAL VERİLER	115
EK 3. ANKET FORMU	123
EK 4. İLLER BAZINDA SAYISAL VERİLER	133
EK 5. İLLER BAZINDA SÜBJEKTİF VERİLER	155

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Okullaşma Oranları68
Şekil 3.2. Fert Başına GSYİH Miktarı ile Lisede Okullaşma Oranı Arasındaki İlişki69
Şekil 3.3. Şehirleşme oranı ile Meslek Kurslarındaki Öğrenci Adedi Arasındaki İlişki71
Şekil 7.1. Şehirleşme Oranı ile Sağlık Personeli Sayısı Arasındaki İlişki100

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. İllerin İmTeS Endeksi Sıralaması	39
Tablo 2.2. İllerin Sayısal Endeks Değerleri	40
Tablo 2.3. İnsan Kaynakları Endeksi	41
Tablo 2.4. Fiziki Altyapı Endeksi	41
Tablo 2.5. Teknoloji ve Sanayi Endeksi	42
Tablo 2.6. Ticari ve Mali Endeks	43
Tablo 2.7. Yaşam Kalitesi Endeksi	43
Tablo 2.8. İllerin Sübjektif Endeks Değerleri	44
Tablo 2.9. Beş Ana Başlığa Göre Sıralamalar	46
Tablo 2.10. Beş Yıl İçinde Sonuç Verebilecek Seçenekler	48
Tablo 2.11. Beş Yıl İçinde Sonuç Vermesi Güç Olan Seçenekler	50
Tablo 2.12. Birinci Sıralama Sorusuyla İlintili Değerlendirme Soruları Cevapları	52
Tablo 2.13.a. İkinci Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları	53
Tablo 2.13.b. İkinci Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları	53
Tablo 2.13.c. İkinci Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları	54
Tablo 2.14. İkinci Sıralama Sorusuyla İlintili Değerlendirme Soruları Cevapları	55
Tablo 2.15.a. Üçüncü Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları	55
Tablo 2.15.b. Üçüncü Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları	56
Tablo 2.16. Üçüncü Sıralama Sorusuyla İlintili Değerlendirme Soruları Cevapları	57
Tablo 2.17. DTP Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması ve TÜSİAD/SİAD Altyapı Seviyeleme Çalışmaları Endeks Değerleri	58
Tablo 3.1. Demografik Yapı Verileri (1997)	64
Tablo 3.2. Şehirleşme Oranları (%)	65
Tablo 3.3. Eğitim Verileri	66
Tablo 3.4. Okur-Yazar Oranları	68
Tablo 3.5. Meslek Kurslarındaki Öğrenci Adedinin Çalışabilir Nüfusa Oranı	70
Tablo 4.1. Ulaşım Verileri	75
Tablo 4.2. Telekomünikasyon Verileri	76
Tablo 4.3. Elektrik Enerjisi Verileri	77
Tablo 4.4. Dünyada Kişi Başına Elektrik Tüketimi (1996)	78
Tablo 4.5. Çevre Verileri	79
Tablo 5.1. İmalat Sanayii Teşvik Belgesi Sayıları ve Teşvik Büyüklükleri	83
Tablo 5.2. İlin Katma Değeri ve Aldığı Teşvikler	84
Tablo 5.3. Elektrik Enerjisi Verileri	85
Tablo 5.4. Ar-Ge Teşviklerinden Yararlanan Firma Sayıları	86
Tablo 5.5. Bilişim Sektöründe Firma ve Personel Sayıları	87
Tablo 5.6. Modern Bilişim ve Telekomünikasyon Teknolojisi Cihazları Sahipleri	88
Tablo 6.1. İllerin Türkiye Nüfusu ve GSYİH İçindeki Payları (1997)	91

Tablo 6.2. İllerin GSYİH ve İmTeS Endeksine Göre Sıralanması	92
Tablo 6.3. Fert Başına Kredi ve Tasarruf	93
Tablo 6.4. İhracat ve İthalat	93
Tablo 6.5. Şirketlerde Kurumsal Yapı (1)	94
Tablo 6.6. Şirketlerde Kurumsal Yapı (2)	95
Tablo 6.7. Kamunun Rolü	95
Tablo 6.8. Emekli Aylığı Alanlar	96
Tablo 7.1. Sağlıkda Yaşam Kalitesi Göstergeleri	99
Tablo 7.2. Sinema, Gösterilen Film ve Seyirci Sayıları	101
Tablo 7.3. Resmi Tiyatro, Oynanan Eser, Gösteri ve Seyirci Sayıları	101
Tablo 7.4. Özel Tiyatro, Oynanan Eser, Gösteri ve Seyirci Sayıları	102
Tablo 7.5. Onbin Kişiye Düşen Telefon Abone ve Motorlu Taşıt Sayısı	102
Tablo 7.6. Kişi Başına GSYİH ve Liselerde Okullaşma Oranı	103
Tablo 7.7. İnsan Gelişme Endeksi ve TÜSİAD/SİAD Altyapı Seviyeleme Çalışması Yaşam Kalitesi Endeks Değerleri	104
Tablo E1-1. Anket Sorularının Beş Ana Kriterle İlişkilendirilmesi	114

YÖNETİCİ ÖZETİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

Giriş

Bir ilin, bölgenin, ülkenin veya blokların rekabet gücünün önemli bir bileşeni firmalarının rekabet yeteneklerinin bütünüdür. Firmalar rekabet edebilmek için süreçleri ve ürünlerine ilişkin kararları büyük oranda kendileri alırlar. Ancak yapısal bazda rekabet edebilmek için gerekli politikalar ulusal ve uluslararası karar odakları tarafından oluşturulur ve firmaların bunları etkileme olanakları kısıtlıdır. **Yapısal bazlı rekabet politikalarının temel hedefi, firmaların rekabet edebilirliğinde sürekliliği sağlayacak çevre koşullarını oluşturmaktır. Bu çevre koşullarına altyapı diyoruz.**

Altyapı büyük oranda merkezi ve yerel idarelerin politika ve faaliyetleri sonucu oluşur. Bu konularda karar odakları merkezi ve yerel idarelerdir. Firmalar, bu karar odaklarını etkileyebildikleri ölçüde altyapıya ilişkin kararlar üzerinde etkili olabilirler. Etkili olabilmenin minimum koşulları; etki yapılacak konu hakkında bilgili ve hazırlıklı olmak ve örgütlü olmak olarak ifade edilebilir.

Amaçlar

Altyapı Seviyeleme Analizinin üç amacı bulunmaktadır:

- i. Bölgenin/ilin refah düzeyinin artırılması için yeni yatırımlar çekebilmesi gerekir. Bu hedefe yönelik olarak, bölgenin/ilin altyapı kaynakları açısından güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi.
- ii. Bölge/il işadamlarının siyasi erk ve idarenin temsilcilerine bölgenin/ilin eksikleri ve ihtiyaçları konusunda bilgi vermek ve yapısal bazlı rekabet gücünü artırabilme yönünde taleplerde bulunabilmek için yararlanabilecekleri bir bilgi kaynağının oluşturulması.
- iii. Çalışmada altyapı seviyeleme sonucu ulaşılan en iyi uygulamaların iller tarafından yapılacak toplu ziyaret ve incelemelerle iller arasında yaygınlaştırılması ve böylece illerin sorunlarına çözüm getirecek politikaların ve uygulamaların oluşturulması.

Metod

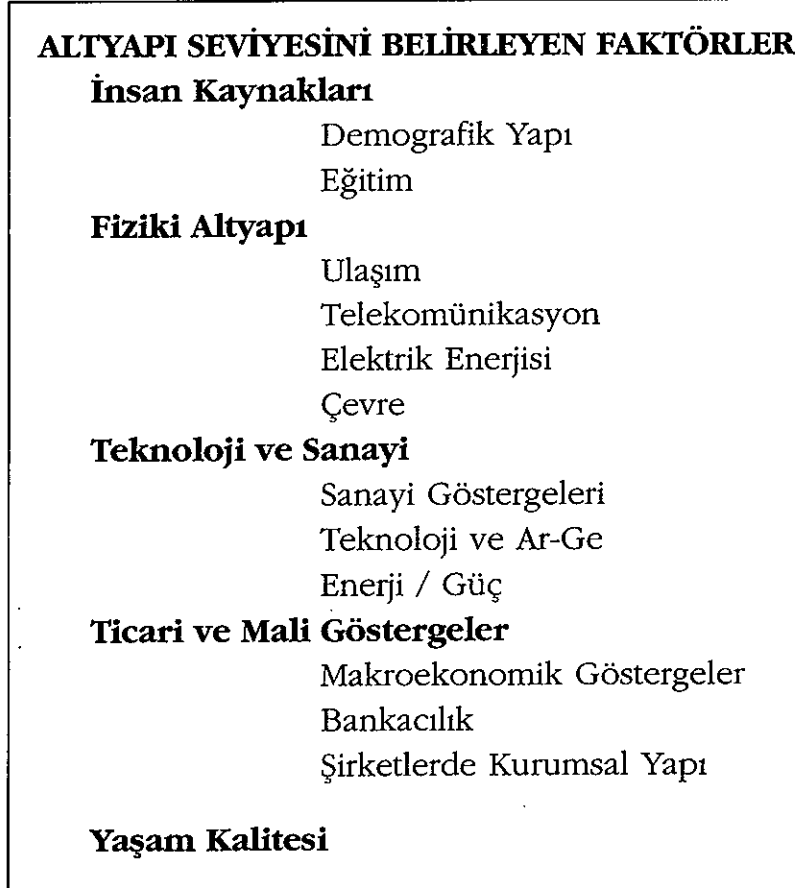
Bu amaçlara hizmet etmek üzere bir metod geliştirilmiştir. Geliştirilen metodun amacı, her il için, altyapı seviyeleme analizi yolu ile, o ilin altyapı açısından rekabet edebilme düzeyini gösteren tek bir sayıya ulaşmak ve bu sayede değişik illerin birbirine göre sıralamadaki konumlarını belirlemektir. Çalışmada toplam bir altyapı

düzeyi sıralaması dışında altyapının değişik ana konularında da iller arasındaki sıralamaları belirleyecek bir yöntem amaçlanmıştır.

Çalışmanın amaçlarına uygun olarak altyapının tanımlanabilmesi, altyapıyı oluşturduğu düşünülen faktörlerin bir hiyerarşisinin oluşturulmasını öngörür. Burada geliştirilen hiyerarşik yapıda dört seviye söz konusudur. İlk seviye, altyapı düzeyi seviyesidir. Yukarıda tanımlanan amaçlara uygun olarak altyapı düzeyi seviyesini belirlediği düşünülen beş faktör vardır. Bunlar;

- a. İnsan kaynakları,
- b. Fiziki altyapı,
- c. Teknoloji ve sanayi,
- d. Ticari ve mali göstergeler,
- e. Yaşam kalitesidir.

Bu başlıklar da detaylandırılarak alt başlıklara ayrılmış ve dört seviyeli bir faktörler hiyerarşisi elde edilmiştir.

Şekil 1. Faktörler Hiyerarşisi

Hiyerarşide yer alan faktörlere ilişkin bilgileri sayısal ve sübjektif olarak iki kategoriye ayırabiliriz. Sayısal veriler büyük oranda Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) gibi ilgili merkezi kuruluşlardan elde edilmiştir. Sübjektif veriler, sayısal olarak ifade edilemeyen bilgileri ve öngörü, izlenim ve görüşleri yansıtmak üzere belirlenir. Sübjektif verilere, bu amaçla hazırlanmış bir anket formu vasıtası ile, o ildeki işadamlarının kendi çalışma alanlarındaki ve bölge hakkındaki deneyimlerinden hareketle yaptıkları değerlendirmeler sonucu ulaşılmıştır. Sübjektif veriler il bazında SİAD'lar tarafından toplanmıştır.

Altyapı Seviyeleme Endeksleri

Bu çalışmada üç türlü endeks rapor edilmiştir. Bunların ilki, tamamen toplanan sayısal verilere dayanarak, beş ana kriter (İnsan Kaynakları, Yaşam Kalitesi, Fiziki Altyapı, Teknoloji ve Sanayi, ve Ticari ve Mali Göstergeler) bazında hazırlanan Sayısal Endekstir. Sayısal Endeks, ilin altyapısını istatistiklere dayanarak belirleyen bir ölçüttür. İkincisi, tümüyle dağıtılan anketlerden elde edilen verilerden aynı beş kriter başlığı altında oluşturulan Sübjektif Endekstir. Sübjektif Endeks illerin SİAD üyelerinin kendi altyapılarını nasıl değerlendirdiklerini belirleyen bir ölçüttür. Üçüncü endeks ise ilk iki endeksin ağırlıklı bileşiminden oluşturulan **İmTeS Endeksidir**. Bu bileşik endeksin oluşturulmasında, her beş ana kriter bazında sayısal verilere %75, sübjektif verilere ise %25 ağırlık verilmiştir. Endeksler 10,00 ile 1,00 arasında değer almaktadır. Her endeksin altında en iyi durumdaki il 10,00; en kötü durumdaki il 1,00 değeri almakta, diğer iller en iyi ile görelî olarak sıralanmaktadır.

Her üç endekse göre iller sıralaması Tablo 1'de verilmiştir. Üç grubun varlığına işaret etmektedir. Birinci grupta Ege'nin ekonomik başkenti İzmir; ikinci grupta Akdeniz Bölgesinin iki büyük kenti Adana ve Antalya; üçüncü grupta Marmara Bölgesinin dört orta ölçekli ili Çanakkale, Edirne, Balıkesir, Sakarya; son grupta ise İç Anadolu Bölgesinden Konya ve Orta Karadeniz Bölgesinden Samsun yer almaktadır.

Her üç endekste de İzmir altyapı seviyesi olarak en gelişmiş il olarak ortaya çıkmıştır.

İlk iki grup, yani İzmir, Adana ve Antalya her üç endekste kendi aralarında sıralanmaları ve birbirlerine yakınlıkları ile tutarlı bir görünüm sergilemektedirler.

Tablo 1. İllerin Endeks Değerleri

İller	İmTeS Endeksi	Sayısal Endeks	Sübjektif Endeks
İzmir	10,00	10,00	10,00
Adana	5,38	5,35	5,71
Antalya	4,47	4,33	5,37
Çanakkale	3,62	3,38	4,84
Edirne	3,59	3,10	6,57
Balıkesir	3,55	3,03	5,83
Sakarya	2,94	2,01	7,40
Konya	1,61	1,09	4,68
Samsun	1,00	1,00	1,00

Üçüncü grupta ise, Sakarya SİAD mensupları kendi illerini sayısal verilerin yansımasına göre daha olumlu değerlendirmişlerdir. Bu iyimserlik geleceğe yönelik önlemlerin alınmasını geciktirmemelidir. Sayısal veriler incelendiğinde ise, Sakarya'nın üçüncü grupta yer almasının iki temel nedeni; sanayi göstergelerindeki güçlü konumu ile o ölçekteki bir ile göre olumlu insan kaynaklarıdır.

Samsun ve Konya her üç endekste de son iki sırayı paylaşmışlardır. Samsun ve Konya illerinin altyapı problemleri olduğu **İmTeS Endeksinde** görülmektedir. Sübjektif veriler, Samsun SİAD üyelerinin illerinin durumunu gerçekçi olarak değerlendirdiklerine işaret etmektedir. Konya ili sayısal verilerin yorumlanmasına göre en sonda yer almasına rağmen, Konya SİAD üyelerinin ilin mevcut durumu ve potansiyelini değerlendirmekteki olumlu görüşleri sonucu **İmTeS Endeksinde** Samsun'un önünde yer almıştır.

Edirne ve Sakarya illerinin sübjektif sıralamadaki yerleri Sayısal Endekste ki yerlerinden hayli yüksektedir. Bu illerin SİAD üyelerinin kendi altyapılarını olduğundan daha iyimser gözle değerlendirdiklerini söyleyebiliriz. Bu iyimserliğin, varolan sorunlar göz ardı edilmediği sürece, uygun kanallara yöneltilerek yaratacağı sinerjiden yararlanılması gerektiğini belirtmek isteriz.

Tablo 2. Beş Ana Başlığa Göre Sıralamalar

	İmTeS Endeksi	Sübjektif Endeks	Sayısal Endeks
İnsan Kaynakları	İzmir Antalya Adana Sakarya Konya Balıkesir Edirne Çanakkale Samsun	İzmir Sakarya Balıkesir Antalya Adana Edirne Konya Çanakkale Samsun	İzmir Adana Konya Sakarya Antalya Balıkesir Çanakkale Edirne Samsun
Yaşam Kalitesi	İzmir Edirne Çanakkale Antalya Balıkesir Adana Sakarya Samsun Konya	Edirne Çanakkale İzmir Antalya Adana Balıkesir Konya Sakarya Samsun	İzmir Balıkesir Antalya Adana Edirne Çanakkale Samsun Sakarya Konya
Fiziki Altyapı	İzmir Edirne Antalya Çanakkale Balıkesir Adana Samsun Konya Sakarya	Edirne Konya Balıkesir Antalya Sakarya Çanakkale Samsun İzmir Adana	İzmir Edirne Çanakkale Antalya Adana Balıkesir Samsun Sakarya Konya
Teknoloji ve Sanayi Göstergeleri	İzmir Sakarya Adana Çanakkale Antalya Balıkesir Konya Edirne Samsun	İzmir Adana Çanakkale Sakarya Balıkesir Edirne Samsun Konya Antalya	İzmir Adana Sakarya Çanakkale Antalya Konya Balıkesir Edirne Samsun
Ticari ve Mali Göstergeler	İzmir Adana Antalya Edirne Balıkesir Sakarya Konya Çanakkale Samsun	İzmir Antalya Konya Sakarya Adana Balıkesir Edirne Samsun Çanakkale	İzmir Adana Antalya Edirne Balıkesir Çanakkale Samsun Sakarya Konya

İyimserler - Kötümserler

Endeksleri oluşturan beş ana başlık ayrı ayrı incelendiğinde ortaya çıkan durum Tablo 2'de belirtilmiştir. Bu tabloda sübjektif sıralamanın sayısal sıralama ile karşılaştırılması SİAD üyelerinin illeri ile ilgili iyimser ve kötümser değerlendirmelerini göstermesi bakımından ilginç gözlemlere yol açmaktadır. İnsan kaynakları göstergelerinde sübjektif ve sayısal sıralama nispeten uyuşmaktadır. Yaşam kalitesinde; Edirne ve Çanakkale iyimser, Balıkesir/Bandırma kötümserdir. Fiziki altyapıda; Konya iyimser, İzmir ve Adana kötümserdir.

Sıralama Soruları

Çalışmada, anket kapsamında il temsilcilerine üç adet sıralama sorusu sorulmuştur. İlk sıralama sorusu orta vadeli geleceğe yönelik bir sorudur. İkinci sıralama sorusu bir ili yatırımlar açısından ilginç yapan unsurların irdelenmesine yöneliktir. Üçüncü soru ise, firma bazında rekabet düzeyini artırmaya yönelik önlemlerin katkı beklentilerine göre sıralanmasına ilişkindir.

Sıralama cevaplarında ilk üç unsur üzerinde kesinlikle fikir birliği bulunmaması, il düzeyinde bilgi alışverişinin düşük seviyede gerçekleştiğine işaret etmektedir. Sanayi ve Ticaret Odaları ile SİAD'ların önde gelen bir görevi "iletişim kanallarının açık tutulmasını sağlamak" olmalıdır; diğer bir deyişle bu kurumlar arasındaki bilgi alışverişinin yoğunluğu artırılmalıdır.

Sıralama sorularına verilen cevapların dikkat çeken yönleri aşağıda sıralanmıştır:

♦ *İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları (16 adet) önem sırasına göre sıralayınız.*

• Antalya ve Konya hariç bütün iller Organize Sanayi Bölgesi yatırımlarına büyük öncelik vermişlerdir.

• Etkin yargı sistemi ile kültürel altyapı yatırımları tüm iller için son sıralarda yer almıştır.

• Çalışanların ücretlerinde vergi ve diğer sosyal ödemeler yükünün hafifletilmesinin son sıralarda yer alması ilginçtir.

• Edirne, Serbest Bölge yatırımlarını birinci sıraya ve enerji altyapısı yatırımlarını son sıralara atarak diğer illerden ayrılmaktadır. Oysa, Sayısal Endeksten görüldüğü gibi Edirne elektrik enerjisi kullanımında hayli gerilerdedir.

- Samsun ve Çanakkale ise, diğer illerden ulusal ve uluslararası teşvik ve projelere ulaşmada kurumsal desteği ön plana çıkartarak ve özelleştirmeyi arka sıralara iterek ayrışmaktadırlar.

- ♦ *İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinden ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları (11 adet) önem sırasına göre sıralayınız.*

- Yurdumuzda son dönemlerde telekomünikasyona yapılan yatırımın iletişim altyapısını öncelikli konu olmaktan çıkardığının teyidini görüyoruz.

- Samsun SİAD üyelerinin sosyal ve siyasi ortamı yatırım çekmekte olumlu faktörler arasında ön plana çıkarmış olması ilginçtir.

- Coğrafi özellikler, ulaşım altyapısı, pazara yakın olma ve doğal kaynaklar (bulunan illerde) yatırım yapılmasını belirleyen faktörler olarak öne çıkmıştır.

- SİAD üyelerinin kendi kontrollerinde olan parametreleri (kaliteli işgücü, kaliteli yan sanayii, teknik bilgi birikimi) önem sıralamasında aşağıya almaları çok ilginçtir ve nedenleri daha detaylı incelenmelidir.

- Adana SİAD üyeleri çevreye duyarlılık konusunda kendilerini, bölge halkını ve ilgili kamu birimini diğer illerin SİAD üyelerine göre daha olumsuz değerlendirmiştir.

- İşçi/işveren ilişkilerinde bütün illerde sorun olmadığı görüşünde birleşilmiştir.

- ♦ *İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları (7 adet) önem sırasına göre sıralayınız.*

- Samsun yeniden yapılanmaya en büyük önemi vererek diğer illerden ayrışmıştır. Samsun ilinin sayısal ve sübjektif endekste son sırayı alması, hem büyük bir altyapı sorununa hem de ilin sanayicilerinin bu sorunun farkında olduklarına işaret etmektedir. Yeniden yapılanmak yoluyla sorunların üzerine gidilmek istenmesi bu farkındalığın bir işareti olarak algılanmalıdır.

- Konya, Samsun ve Adana SİAD üyesi işadamlarının teknoloji geliştirme ve transferini ön plana çıkardıklarını görüyoruz.

- Toplam kalite programları ile hizmet içi eğitim, geleceğe yönelik faaliyet plan-

larında öne çıkmıştır.

- SİAD üyesi işadamları ve yöneticiler, kendilerini yenilik geliştirme, izleme ve uygulamada başarılı bulurken, geçmişte şirketlerinde toplam kalite programlarını niçin yetersiz düzeyde uyguladıkları ile personellerine niçin yetersiz düzeyde hizmetçi eğitim verdiklerini incelemelidirler.

- Sanayi kuruluşlarını çevreye duyarlı olarak tanımlayan SİAD üyeleri, önümüzdeki yıllarda bir rekabetçi öncelik olarak giderek daha çok önem kazanacak çevre faktörünü çalışmalarında mutlaka bugünden göz önüne almalıdırlar.

Bazı İnisiyatif Örnekleri

Endeksleri toplu halde değerlendirdiğimizde, özel sektör ve kamu yöneticilerinin illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerini irdelerken ve gelişme stratejileri oluştururken **çok boyutlu** düşünceleri gerektiği sonucuna kolaylıkla varabiliyoruz. **İller, birbirlerinden en iyi uygulamalar konusunda sürekli öğrenerek uygulama planları oluşturmalıdır.**

Bu bölümde SİAD'ların bir sivil toplum örgütü olarak diğer sivil toplum örgütleri ve meslek örgütleri ile müşterek başlatabilecekleri bazı faaliyet ve programlara ilişkin örnekler verilecektir. Önerilen inisiyatifler, genel değerlendirme sonucu ortaya çıkan eksik veya zayıf hususlardan hareketle tanımlanmışlardır. Tanımlanan inisiyatifler illere özel tanımlanmamıştır. O itibarla, her inisiyatif her il için uygun olmayabilir. **Rapor sonuçları iller içinde geniş katılımlı bir forumda değerlendirildiğinde, ilin pratiğinden hareketle daha özel inisiyatifler ve yerel politikalar üretmek mümkün olabilecektir.**

İnisiyatiflerin eylem planlarına dönüşebilmesi sayısal hedeflerin koyulmasını gerektirir. Sayısal hedeflerin konulabilmesi ise il içinde bir çalışmayı gerektirdiğinden burada böyle bir uygulamaya gidilmemiştir.

Bazı inisiyatif örnekleri aşağıda sıralanmıştır.

- Eğitimin hizmet sektörünün bir parçası olduğu noktasından hareketle özel eğitim kurumlarına (ilk ve orta öğretim ve meslek kursları) yatırımın artırılması yönünde örgütlenilmesi.

- Hizmetçi eğitim konusunda KOSGEB ile müşterek çalışarak eğitim teşviklerinden yararlanılması.

- Liselerde okullaşma oranlarının artırılması için kampanya başlatılması.

- Okuryazar oranının artırılması için kampanya başlatılması.
- Kültür ve sanat faaliyetlerinin ( rneęin tiyatro açılması gibi) desteklenmesi.
- İldeki veya komşu ildeki  niversitenin ilgili bölümleri ile Ar-Ge teşviklerine yönelik ortak projelerin geliştirilmesi; Ar-Ge teşviki almış firmalarla temas kurularak uygulama konusunda deneyimlerin paylaşılması.
- Teknoloji geliştirme desteğine ulaşabilmek için yeni kurulmuş bulunan KOBİ A. . ile temas kurulması.
- Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi i  yerlerinin sayısının artmasını sağlamak amacı ile sektör firmaları ildeki  niversitenin ilgili bölümleri ile birlikte maliyet azaltıcı yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve firmalara transferi amacı ile projeler geliştirilmesi ve  evre te viği alınması çalışması yapılması.
- Kalite Derneği (KalDer) tarafından örgütlenen Ulusal Kalite Harekâtının il bazında desteklenmesi; kamu kurumlarında (Belediye ve Merkezi Yönetim temsilcileri) kalite yönetimi eğitim ve çalışmalarının desteklenmesi.
- ISO 9000 serisi sertifika sahibi şirketlerin deneyimlerini diğer şirketlerle payla malarını sağlayacak **SİAD Paylaşım Forumları** düzenlenmesi.

Yeni Bir Organizasyon  nerisi

Bu  alı ma esnasında edinilen deneyimlerin ışığında çalışmanın devamı için yeni bir organizasyon  nerisi getirilmiştir.

Buna göre, TÜSİAD ve SİAD'lar çalışmanın sponsorluğunu yapacaklar; SİAD'lar illerindeki çalışmanın koordinasyonunu sağlayacaklardır. SİAD'lar ilin Ticaret Odası, Sanayi Odası gibi diğer ilgili örgütleri ile proje çerçevesinde yakın temas halinde olacaklardır.

İllerdeki veri ve bilgi toplama i lerini SİAD'lar Proje İl Destek Ekipleri vasıtası ile yürüteceklerdir. Proje İl Destek Ekibinin  ekirdeęi, şayet varsa, ildeki bir yüksek öğrenim kurumu mensuplarından oluşacaktır.

Proje çalışmalarının akademik koordinasyonu Proje Merkez Ekibi tarafından sağlanacaktır. Proje Merkez Ekibi, TÜSİAD, SİAD ve Proje İl Destek Ekipleri ile müştereken çalışacaktır. Proje Merkez Ekibinin İstanbul'da Boğaziçi  niversitesi bünyesindeki İmalât ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubu olmasını öneriyoruz.

Her ilde belirli sayıda Proje  yesi anket çalışmasına katılacaktır. Bu Proje

Üyelerinin seçimi SIAD'larla müştereken ancak daha önceden belirlenen kriterler çerçevesinde ve adetlerde yapılacaktır. Proje Üyelerinin seçim kriterleri Proje Merkez Ekibi tarafından ilgili taraflara danışılarak belirlenecektir. Proje Üyeleri, Proje İl Destek Ekibi ile temas halinde olacaklardır.

Proje Üyeleri illeri ile ilgili konularda anket ve mülakâtlar yolu ile sübjektif verileri sağlayacaklardır. Proje Üyeleri ile daha önceden temas edilerek, bunların kendilerine yöneltilecek anket sorularına cevap vereceklerini kabul etmeleri ve her yıl bu çalışma tekrarlandığında çalışmaya katılacaklarını taahhüt etmeleri istenecektir. Çalışmanın yıldan yıla Proje Üyelerinde fazla bir değişiklik olmadan sürdürülmesi çalışmanın sürekliliği ve tutarlılığı açısından önemlidir.

B Ö L Ü M

AMAÇ VE YAKLAŞIM

1.1. Yapısal Rekabet ve Altyapı

Bir ilin, bölgenin, ülkenin veya blokların rekabet gücünün önemli bir bileşeni firmalarının rekabet yeteneklerinin bütünüdür. Firmalar rekabet edebilmek için süreçleri ve ürünlerine ilişkin kararları büyük oranda kendileri alırlar. Ancak yapısal bazda rekabet edebilmek için gerekli politikalar ulusal ve uluslararası karar odakları tarafından oluşturulur ve firmaların bunları etkileme olanakları kısıtlıdır.

Yapısal bazlı rekabet politikalarının temel hedefi, firmaların rekabet edebilirliğinde sürekliliği sağlayacak çevre koşullarını oluşturmaktır. Bu çevre koşullarına **altyapı** diyoruz.

Altyapı büyük oranda merkezi ve yerel idarelerin politika ve faaliyetleri sonucu oluşur. Bu konularda karar odakları genellikle merkezi ve yerel idarelerdir. Firmalar, bu karar odaklarını etkileyebildikleri ölçüde altyapıya ilişkin kararlar üzerinde etkili olabilirler. **Etkili olabilmenin minimum koşulları; etki yapılacak konu hakkında bilgili ve hazırlıklı olmak ve örgütlü olmak olarak ifade edilebilir.**

Altyapının rekabet gücü üzerindeki etkisi küçümsenmemelidir. *"Ankara gölge etmesin, başka ihsan istemez";* veya, *"Ankara bizi bıraksa herşey çok daha iyi olacak"* gibi ifadeleri sık sık duyuyoruz. Bu söylemler, yapısal bazlı rekabetin firmaların rekabet gücü üzerindeki etkisinin değerlendirilememiş olmasının bir göstergesidir. **Yapısal bazlı rekabetin zayıf olduğu ülkelerde iş yapan firmaların sürdürülebilir rekabet gücünün yüksek olması beklenemez.**

1.2. Amaç

Altyapı Seviyeleme Analizinin üç amacı bulunmaktadır:

- i. Bölgenin/ilin refah düzeyinin artırılması için yeni yatırımlar çekebilmesi gerekir. Bu hedefe yönelik olarak, bölgenin/ilin altyapı kaynakları açısından güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi;
- ii. Bölge/il işadamlarının siyasi erk ve idarenin temsilcilerine bölgenin/ilin eksikleri ve ihtiyaçları konusunda bilgi vermek ve yapısal bazlı rekabet gücünü artırabilme yönünde taleplerde bulunabilmek için yararlanabilecekleri bir bilgi kaynağının oluşturulması.
- iii. Çalışmada altyapı seviyeleme sonucu ulaşılan en iyi uygulamaların iller tarafından yapılacak toplu ziyaret ve incelemelerle iller arasında yaygınlaştırılması ve böylece illerin sorunlarına çözüm getirecek politikaların ve uygulamaların oluşturulması.

1.3. Metodoloji: Altyapı Seviyeleme Analizi

Geliştirilen metodun amacı, her il için, altyapı seviyeleme analizi yolu ile, o ilin altyapı açısından rekabet edebilme düzeyini gösteren bir bileşik endekse ulaşmak ve bu sayede değişik illerin birbirine göre sıralamadaki konumlarını belirlemektir. Bu bileşik endeks, **İmTeS Endeksi** olarak tanımlanmıştır.

Sıralama göreceli bir sıralamadır; ve çalışmaya dahil edilen illeri kendi aralarında sıralar. Çalışmaya, örneğin üç il daha dahil edildiğinde, ilk çalışmada yer alan illerin kendi aralarındaki sıralaması değişmeyecek; bu üç il sıralamada diğer iller arasına dağılacaktır.

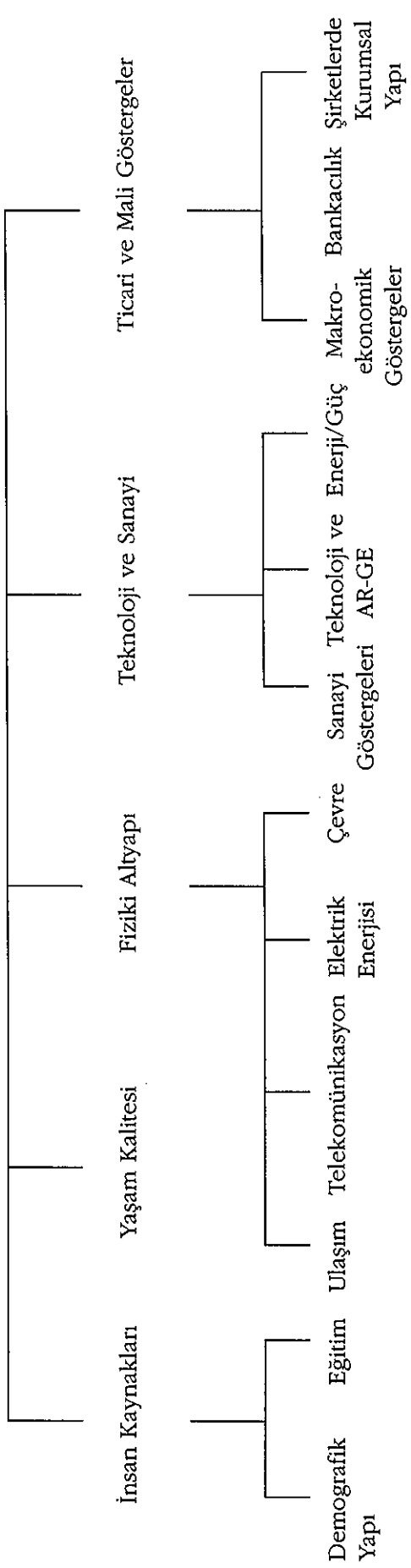
Projenin amaçlarına uygun olarak altyapının tanımlanabilmesi, altyapıyı oluşturduğu düşünülen faktörlerin bir hiyerarşisinin oluşturulmasını öngörür. İlk seviye, altyapı düzeyi seviyesidir. Yukarıda tanımlanan amaçlara uygun olarak altyapı düzeyi seviyesini belirlediği düşünülen beş faktör vardır. Bunlar;

- a. İnsan kaynakları,
- b. Fiziki altyapı,
- c. Teknoloji ve sanayi,
- d. Ticari ve mali göstergeler,
- e. Yaşam kalitesidir.

Bu başlıklar da detaylandırılarak alt başlıklara ayrılmış ve dört seviyeli bir faktörler hiyerarşisi elde edilmiştir (Şekil 1.1). Çalışmada, illerin altyapı düzeyi sıralamasının belirlenmesi dışında altyapının yukarıda belirtilen beş faktörün herbirinde de illerin sıralamalarını belirleyecek bir yöntem amaçlanmıştır. Bu yöntemin ayrıntıları Ek 1’de verilmiştir.

Hiyerarşide yer alan faktörlere ilişkin bilgileri sayısal ve sübjektif olarak iki kategoriye ayırabiliriz: **Sayısal** ve **sübjektif veriler**.

ALTYAPI SEVİYESİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Şekil 1.1 Faktörler Hiyerarşisi

Sayısal veriler büyük oranda Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) gibi ilgili merkezi kuruluşlardan elde edilmiştir. Veri elde edilirken önemli zorluklarla karşılaşmıştır. En önemli zorluk, ilgilenilen konuda veri toplanmamasıdır. Bazı durumlarda veri derlenmekle birlikte, derlenen verinin sağlığına güvenilmediğinden kurum dışına çıkarılmasına izin verilmemektedir. Kurum dışına çıkanları ve merkezi kurumlara aktarılan verilerin ise aradan geçen süre nedeniyle ile çoğu kez güncel olmadıklarını görüyoruz. **Bu nedenlerle, hem ulaşılmayan bazı verileri araştırmada kullanabilmek hem de daha güncel verilere ulaşabilmek bakımından verinin kaynağına gitmek ve bu verileri her ilin konu ile ilgili kuruluşlarından elde etmek daha sağlıklı sonuçlara ulaştıracaktır.** Sayısal verilerin tümü illerin endeks hesaplamalarında doğrudan yer almaktadır. Bazı verilerden oranlar elde edilmekte ve bu oranlar endekslerin hesaplanmasında kullanılmaktadır. Endekslerin hesaplanmasında kullanılan veriler ve tanımları Ek 2'de sunulmuştur. Bunlar 46 adettir.

Sübjektif veriler, sayısal olarak ifade edilemeyen bilgileri ve öngörü, izlenim ve görüşleri yansıtmak üzere belirlenir. Sübjektif verilere, bu amaçla hazırlanmış bir anket formu vasıtası ile, o ildeki işadamlarının kendi çalışma alanlarındaki ve bölge hakkındaki deneyimlerinden hareketle yaptıkları değerlendirmeler sonucu ulaşılmıştır. Anket formu Ek 3'de verilmiştir. Ek 3'den görüleceği gibi sübjektif veriler 30 adettir. Ayrıca üç adet soru ile SİAD üyelerinin belirli konulara verdiği önem ve öncelik sıralamasına ulaşılmıştır.

İller bazında derlenen sayısal veriler Ek 4'te, sübjektif veriler ise Ek 5'te sunulmuştur.

1.4. Projenin Safhaları ve Organizasyonu

Projeyi oluşturma çalışmaları TÜSİAD Meslek Örgütleri İle İlişkiler Komisyonu'nun 28 Mart 1997 tarihli toplantısında başlatılmıştır. Proje Ekibi, Boğaziçi Üniversitesi İmalat ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubu (**İmTeS**) üyelerinden oluşturulmuştur. İlk aşamada öncelik metodoloji geliştirmeye verilmiştir. Projenin bir pilot çalışma çerçevesinde geliştirilmesi uygun görülmüştür. TÜSİAD Meslek Örgütleri İle İlişkiler Komisyonu ve SİAD Zirvesi Planlama Komitesi'nin 3 Haziran 1997 tarihli toplantılarında, gerek metodolojinin geliştirilmesinde gerekse uygulamasının sınanmasında destek vermek için Samsun SİAD'ın önerisi üzerine Samsun'un pilot il olması kararlaştırılmıştır. Samsun SİAD ile yapılan çalışmalarda metodoloji geliştirilmiş ve örnek teşkil etmek üzere bazı veriler derlenmiştir.

17 Ekim 1997 tarihli SİAD Zirvesinde toplanan Sanayileşme Bölgesel Altyapı Çalışma Komisyonu çalışmanın bir dizi ilde başlatılmasını kararlaştırmış ve **7 Kasım 1997 tarihindeki ilk Yürütme Kurulu toplantısı ile dokuz ilde çalışma başlatılmıştır**. Bu iller; Adana, Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, İzmir, Konya, Sakarya ve Samsun'dur. Ayrıca, Bandırma ve Silivri ilçe SİAD'ı olarak çalışmaya dahil edilmişlerdir. Silivri ilçesi İstanbul ilinin verilerinin derlenmesini üstlenmiş, Bandırma ilçesi ise Balıkesir verilerinin derlenmesine destek olmayı kabul etmiştir. Bu il ve ilçelerin temsilcilerinden oluşan bir Yürütme Kurulu oluşturulmuş ve Kurul 7 Kasım 1997, 15 Ocak 1998, 6 Mart 1998 tarihlerinde olmak üzere üç toplantı yapmıştır.

Dokuz ilden derlenen sübjektif veriler yorumlama aşamasına getirildikten sonra bu illerin SİAD'larına gönderilerek kendi illerinin sonuçlarına ilişkin yorumları istenmiştir. İki ilden yazılı yorum gelmiştir. Bunu takiben beş il temsilcisi ile ayrı ayrı TÜSİAD ve Boğaziçi Üniversitesi'nde mülakat yapılmıştır. Mülakatlardan sonra tüm veri ve bilgilerin toplu değerlendirmesi yapılarak bu rapora ulaşılmıştır.

Raporun takip eden bölümlerinin yapısını şöyle özetleyebiliriz. Bölüm 2'de elde edilmiş olan sayısal ve sübjektif verilerden hareketle bu çalışma bünyesinde geliştirilmiş olan sayısal, sübjektif ve bileşik (**İmTeS**) endeksleri tanımlanacak ve raporlanacaktır. Raporlanan sonuçların genel bir değerlendirmesi yapılacaktır. Bölüm 3.7'de sırası ile İnsan Kaynakları, Fiziki Altyapı, Teknoloji ve Sanayi, Ticari ve Mali Göstergeler ve Yaşam Kalitesi başlıkları altında bu konularda derlenen sayısal veriler ve hesaplanan endeksler üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır. Bölüm 8'de ise bu projeden edinilen deneyimler değerlendirilerek bu konuda çalışmanın sürdürülmesinde yararlanılabilecek bir **çalışma organizasyonu önerisi** getirilmektedir. Rapor, metin içinde gönderme yapılan beş adet Ek ile sona ermektedir.

Bir pilot çalışma mahiyetinde olan bu çalışmanın devamı için yeni bir organizasyon şarttır. Raporda yeni bir organizasyon önerisi getirilmiştir (Bölüm 8). **Yeni organizasyonun sağlamaya çalıştığı, iller bazında gerçekleştirilen masa başı çalışmasını iller pratiğine taşımak; bütün faktörlerde güncel veriye ulaşmak ve sübjektif verilerin kalitesini artırmaktır.**

Yeni organizasyon ile, bugün ulaşılamayan veri ve bilgilere ulaşabilme imkânı doğacağından, endeksi oluşturan faktörlerin yeniden gözden geçirilmesi ve geliştirilmesi mümkün olabilecektir.

B Ö L Ü M

GENEL DEĞERLENDİRME

GENEL DEĞERLENDİRME

2.1. ImTeS Endeksi Sonuçları

ImTeS Endeksine göre iller sıralaması Tablo 2.1’de verilmiştir. Sonuçlar, dört grubun varlığına işaret etmektedir. Birinci grupta Ege'nin ekonomik başkenti **İzmir**; ikinci grupta Akdeniz Bölgesinin iki büyük kenti **Adana** ve **Antalya**; üçüncü grupta Marmara Bölgesinin dört orta ölçekli ili **Çanakkale, Edirne, Balıkesir, Sakarya**; son grupta ise İç Anadolu Bölgesinden **Konya** ve Orta Karadeniz Bölgesinden **Samsun** yer almaktadır.

Tablo 2.1. İllerin ImTeS Endeksi Sıralaması

İller	ImTeS Endeksi
İzmir	10,00
Adana	5,38
Antalya	4,47
Çanakkale	3,62
Edirne	3,59
Balıkesir	3,55
Sakarya	2,94
Konya	1,61
Samsun	1,00

ImTeS Endeksi, Sayısal ve Sübjektif Endeksler olmak üzere iki endeksin ağırlıklı bileşimi olarak tanımlanmıştır. Bu bileşik endeksin oluşturulmasında, her beş ana faktör (**İnsan Kaynakları, Yaşam Kalitesi, Fiziki Altyapı, Teknoloji ve Sanayi**, ve **Ticari ve Mali Göstergeler**) bazında sayısal verilere %75, sübjektif verilere ise %25 ağırlık verilmiştir. Ancak, önemle vurgulanması gereken husus **ImTeS Endeksi**’nin Sayısal ve Sübjektif Endekslerin bir aritmetik ortalaması olmadığıdır.

Sayısal ve Sübjektif Endeksler, toplanan sayısal ve sübjektif verilere dayanarak, yukarıda anılan beş ana faktör bazında tanımlanmıştır. Sayısal Endeks ilin altyapısını istatistiklere dayanarak belirleyen bir ölçüttür. Veriler değerlendirilerek önce beş ana faktör için endeksler oluşturulmuş; daha sonra bu beş endeks kullanılarak Sayısal Endeks elde edilmiştir. Sübjektif Endeks illerin SİAD üyelerinin kendi altyapılarını nasıl değerlendirdiklerini belirleyen bir ölçüttür.

Endeksler 10,00 ile 1,00 arasında değer almaktadır. Her endeksin altında en iyi durumdaki il 10,00; en kötü durumdaki il 1,00 değeri almakta, diğer iller en iyi ile

görelî olarak sıralanmaktadır. Endekslerin oluşturulma yöntemi ayrıntıları ile Ek 1’de verilmektedir.

2.2. Sayısal Endekslerin Analizi

İllerin Sayısal Endeks değeri ve Sayısal Endeksi oluşturan beş faktöre ilişkin endekslerin değeri Tablo 2.2’de verilmektedir. Sayısal Endeks değeri ve bunlara göre illerin gruplanması **İmTeS Endeksi** ile benzerlik göstermektedir. **İmTeS Endeksi**’nin oluşturulmuş tarzı hatırlanırsa bunun doğal bir sonuç olduğu anlaşılır. Daha önce de belirtildiği gibi, Sayısal Endeks kendisini oluşturan beş faktörün endekslerinin bir aritmetik ortalaması değildir.

Tablo 2.2. İllerin Sayısal Endeks Değeri

İller	Sayısal Endeks	İnsan Kaynakları	Fiziki Altyapı	Teknoloji ve Sanayi	Ticari ve Mali Göstergeler	Yaşam Kalitesi
İzmir	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Adana	5,35	7,67	5,24	7,91	4,45	5,53
Antalya	4,33	4,77	5,84	4,99	3,96	5,59
Çanakkale	3,38	1,68	5,91	6,14	2,28	5,29
Balıkesir	3,10	3,55	4,17	2,78	2,54	5,81
Edirne	3,03	1,63	6,16	1,71	3,27	5,43
Sakarya	2,01	4,77	1,07	6,30	1,10	2,96
Samsun	1,09	1,00	3,37	1,00	1,60	3,20
Konya	1,00	5,96	1,00	2,80	1,00	1,00

Bu bölümde, **İmTeS Endeksi**ni oluşturan beş endeks hakkında da kısa bilgiler verilecektir. Bu endeksler hakkında ayrıntılı bilgi herbirisi için ayrı bir bölüm olarak Raporun kalan kısmında verilmektedir.

İnsan Kaynakları Endeksine göre illerin gruplanması Tablo 2.3’de verilmiştir. Buna göre; İzmir ve Adana ilk iki grubu oluşturmaktadır. Bu iller eğitim göstergelerinde de gayet yüksek değerlere ulaşmışlardır. Üçüncü grupta, Konya, Sakarya, Antalya ve Balıkesir yer almaktadır. Bu illerden Sakarya’nın eğitim göstergelerinde az farkla da olsa en üst sırayı almış olması dikkat çekicidir. Sakarya bu performansını teknik mesleki liselerde okuyan öğrencilerin oransal büyüklüğüne borçludur. Sakarya, demografik yapı endeksi oluşturan göstergelerden birisi olan şehirleşme oranındaki düşüklük sonucu bu endekse göre sıralamada geriye düşmüştür. Dördüncü gruba düşen Edirne, Çanakkale ve özellikle Samsun’un eğitim konusuna özel önem vermeleri gerektiği kanısındayız.

Tablo 2.3. İnsan Kaynakları Endeksi

İller	İnsan Kaynakları Endeksi	Demografik Yapı	Eğitim
İzmir	10,00	10,00	9,36
Adana	7,67	6,54	9,78
Konya	5,96	6,41	6,01
Sakarya	4,77	2,41	10,00
Antalya	4,77	2,82	9,29
Balıkesir	3,55	3,38	5,52
Çanakkale	1,68	1,18	4,87
Edirne	1,63	1,00	5,07
Samsun	1,00	2,56	1,00

Tablo 2.4. Fiziki Altyapı Endeksi

İller	FAY Endeksi	Ulaşım	Telekomünikasyon	Çevre	Elektrik Enerjisi
İzmir	10,00	10,00	10,00	6,66	10,00
Edirne	6,16	6,15	7,78	10,00	4,26
Çanakkale	5,91	3,22	8,27	7,95	5,62
Antalya	5,84	7,99	8,22	6,80	3,89
Adana	5,24	2,04	7,48	9,43	4,73
Balıkesir	4,17	4,30	7,70	5,23	3,28
Samsun	3,37	4,63	7,06	7,57	1,00
Sakarya	1,07	5,55	3,35	1,00	1,56
Konya	1,00	1,00	1,00	4,39	3,66

Fiziki Altyapı Endeksinde İzmir öne çıkmıştır (Tablo 2.4). Fiziki Altyapı Endeksinde İzmir öne çıkarken bunu çok büyük ölçüde kişi başına tüketilen yıllık elektrik enerjisi ve ulaşımındaki skorlarına borçludur. İzmir'in ulaşım endeksinde ulaştığı yüksek değer liman faaliyetlerinin yoğunluğunun ve motorlu kara taşıt aracı adedinin yüksekliğinin bir sonucudur. Endekste ikinci sırayı alan Edirne, çevre faktöründeki yüksek skoru ile dikkati çekerken Çanakkale'nin üçüncülüğünde elektrik enerjisinde elde ettiği skorun payı büyüktür. Ulaşımında aldığı görece yüksek skora rağmen, elektrik enerjisi ve çevrede son sırada olan Sakarya endekste son grupta yer almıştır. Konya ise fiziki altyapı faktörlerinin elektrik enerjisi hariç diğerlerinde sonlarda yer aldığı için endekste son gruptadır. Konya'nın en önemli so-

rünlarından birinin telekomünikasyon olduğu görülmektedir.

Tablo 2.5. Teknoloji ve Sanayi Endeksi

İller	Teknoloji ve Sanayi Endeksi
İzmir	10,00
Adana	7,91
Sakarya	6,30
Çanakkale	6,14
Antalya	4,99
Konya	2,80
Balıkesir	2,78
Edirne	1,71
Samsun	1,00

Teknoloji ve Sanayi Endeksinde İzmir ilk sırayı alırken Adana tek başına ikinci grubu, Sakarya, Çanakkale ve Antalya ise üçüncü grubu oluşturmaktadır. (Tablo 2.5). Samsun ve Edirne diğer illere göre bu endekste henüz başlangıç aşamalarında bir görünüm sergilemektedirler.

Çanakkale, büyük ölçekli tesislerin varlığı nedeniyle ön plana çıkarken, bu gücün il bazında farklı sektörlerle yayılmadığı tespitini yapabiliriz. Çanakkale’de kurulu büyük ölçekli sanayi tesislerinin çevrelerinde yan sanayi yaratmadıkları, bunun sonucunda da il bünyesindeki teknik bilgi birikimine katkıda bulunmadıkları tespiti yapılabilir.

Ticari ve Mali Endeksde İzmir tüm göstergelerde öne çıkmaktadır (Tablo 2.6). İzmir’i görece olarak oldukça geriden Adana ve Antalya takip etmektedir. Üçüncü grupta Edirne, Balıkesir, Çanakkale yer almaktadır. Son grupta yer alan Samsun, Sakarya ve Konya görece olarak diğer illerden oldukça farklı bir görünüm sergilemektedirler. Şirketlerde kurumsal yapı, İzmir ve nispeten Adana dışında, Ticari ve Mali Endeksi oluşturan faktörler arasında en çok gelişmeye açık olanı olarak gözükmektedir. Endeksi oluşturan tüm göstergelerin İzmir dışında düşük olması hususu daha yakından irdelenmelidir.

Yaşam Kalitesi Endeksine göre sıralamada İzmir bir gösterge dışında en önde yer almaktadır (Tablo 2.7). İkinci grup birbirine oldukça yakın olarak Balıkesir, Antalya, Adana, Edirne ve Çanakkale’den oluşmaktadır. Üçüncü grupta bulunan Samsun, Sakarya ve Konya ikinci gruptan görece olarak kopmaktadır. Konya ve

Samsun hemen tüm göstergelerde en sonda yer almaktadır.

İzmir, yaşam kalitesi açısından diğer illerin çok önünde yer almaktadır. Balıkesir, Antalya, Adana, Edirne ve Çanakkale bir grup oluştururken; son grupta Samsun (3,20) ve Sakarya'nın (2,96) birbirine yakın olduğunu görüyoruz. Konya ise dokuz ili içeren sıralamada son sıradadır.

Tablo 2.6. Ticari ve Mali Endeks

İller	TM Endeks	Makroekonomik Göstergeler			Şirketlerde Kurumsal
			Bankacılık	Yapı	
İzmir	10,00	10,00	10,00	10,00	
Adana	4,45	3,56	4,77	5,52	
Antalya	3,96	4,08	4,66	3,81	
Edirne	3,27	3,03	5,64	1,92	
Balıkesir	2,54	2,81	3,31	2,34	
Çanakkale	2,28	3,94	1,75	2,13	
Samsun	1,60	3,51	1,39	1,00	
Sakarya	1,10	1,00	1,08	2,16	
Konya	1,00	1,53	1,00	1,48	

Tablo 2.7. Yaşam Kalitesi Endeksi

İller	Yaşam Kalitesi Endeksi	Onbin Kişiye Düşen				Fert Başına		Fert Başına Telefon (Cep ve Mobil Dahil) Abonesi Sayısı
		Onbin Kişiye Düşen Sağlık Personeli Sayısı	Onbin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	Onbin Kişiye Düşen Yıllık Eysel Elektrik Tüketimi	Liselerde Okullaşma Oranı	Fert Başına Yurtiçi Gayri Safi Hasıla Miktarı	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıt Aracı Acedi	
İzmir	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	9,77	10,00
Balıkesir	5,81	5,72	6,78	5,04	6,86	2,66	6,93	7,00
Antalya	5,59	4,99	1,00	8,37	2,11	5,80	10,00	7,00
Adana	5,53	4,67	7,12	4,20	8,21	6,39	5,38	3,00
Edirne	5,43	9,13	3,98	3,55	6,43	5,87	3,48	5,50
Çanakkale	5,29	6,86	4,49	3,69	5,69	6,30	3,42	6,50
Samsun	3,20	4,93	8,03	2,58	3,42	1,00	1,00	2,00
Sakarya	2,96	1,00	1,41	4,21	5,37	2,64	2,44	3,50
Konya	1,00	1,09	1,17	1,00	1,00	1,09	1,12	1,00

2.3. Sübjektif Endeksin Analizi

İllerin Sübjektif Endeks değerleri Tablo 2.8’de verilmiştir. Sübjektif Endeks, tıpkı Sayısal Endekste olduğu gibi, beş faktörün bir bileşeni olarak tanımlanmıştır. Sübjektif veriler iller bazında Ek 5’te, verilerin beş faktör bazında ayrıştırılması ise Ek 1’de verilmiştir.

Edirne ve Sakarya illerinin sübjektif sıralamadaki yerleri sayısal endekste ki yerlerinden hayli yüksektir. Bu illerin SİAD üyelerinin kendi altyapılarını olduğundan daha iyimser gözle değerlendirdiklerini söyleyebiliriz. Bu iyimserliğin, varolan sorunlar göz ardı edilmediği sürece, uygun kanallara yöneltilerek yaratacağı sinerjiden yararlanılması gerektiğini belirtmek isteriz.

Tablo 2.8. İllerin Sübjektif Endeks Değerleri

İller	Sübjektif Endeks	İnsan Kaynakları	Fiziki Altyapı	Teknoloji ve Sanayi	Ticari ve Mali Göstergeler	Yaşam Kalitesi
İzmir	10,00	10,00	1,36	10,00	10,00	8,08
Sakarya	7,40	9,08	6,38	5,53	8,87	4,25
Edirne	6,57	3,00	10,00	3,83	4,48	10,00
Balıkesir	5,83	6,09	7,29	4,17	5,98	5,21
Adana	5,71	4,02	1,00	7,08	7,28	5,30
Antalya	5,37	4,17	6,50	1,00	9,13	6,88
Çanakkale	4,84	1,64	3,98	5,77	1,00	9,58
Konya	4,68	2,51	8,08	1,63	9,09	4,39
Samsun	1,00	1,00	3,79	1,95	3,24	1,00

2.4. Üç Endeksin Görelî Değerlendirilmesi

Yukarıda verilen **İmTeS Endeksi**, Sayısal Endeks ve Sübjektif Endeksin birarada değerlendirilmesi ilginç bazı sonuçlar vermektedir.

İzmir her üç endekste de birinci sırayı almaktadır.

Sakarya SİAD mensupları kendi illerini sayısal verilerin yansıtmasına göre daha olumlu değerlendirmişlerdir. Bu iyimserlik, geleceğe yönelik önlemlerin alınmasını geciktirmemelidir. Sayısal veriler incelendiğinde ise, Sakarya'nın üçüncü grupta yer almasının iki temel nedeni; sanayi göstergelerindeki güçlü konumu ile o ölçekteki bir ile göre üst sıralarda yer alan insan kaynaklarıdır.

Samsun ve Konya her endekste son iki sırayı paylaşmışlardır. Samsun ve Konya illerinin altyapı problemleri olduğu **İmTeS Endeksinde** görülmektedir. Olumlu olan husus, sübjektif verilerin gösterdiği gibi, Samsun SİAD üyelerinin bu durumun farkında olmalarıdır. Konya ili sayısal verilerin yorumlanmasına göre en sonda yer almasına rağmen, Konya SİAD üyelerinin ilin mevcut durumu ve potansiyelini değerlendirmedeki olumlu görüşleri sonucu İmTeS Endeksinde Samsun'un önünde yer almıştır.

Endeksleri oluşturan beş ana başlık ayrı ayrı incelendiğinde ortaya çıkan durum Tablo 2.9'da belirtilmiştir. Bu tabloda sübjektif sıralamanın sayısal sıralama ile karşılaştırılması SİAD üyelerinin illeri ile ilgili iyimser ve kötümser değerlendirmelerini göstermesi bakımından ilginç gözlemlere yol açmaktadır. İnsan kaynakları göstergelerinde sübjektif ve sayısal sıralama nispeten uyuşmaktadır. Yaşam kalitesinde; Edirne ve Çanakkale iyimser, Balıkesir/Bandırma kötümserdir. Fiziki altyapıda; Konya iyimser, İzmir ve Adana kötümserdir. Teknoloji ve sanayide; Antalya ve Sakarya kötümser, Edirne iyimserdir. Ticari ve Mali göstergelerde ise, Konya iyimser, Adana ve Edirne kötümserdir.

2.5. İlin Rekabet Gücünü Etkileyen Faktörlerin Sübjektif Sıralaması

Çalışmada, anket kapsamında il temsilcilerine üç adet sıralama sorusu sorulmuştur.

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içinde gelişmesini teşvik edici unsurları (16 adet) önem sırasına göre sıralayınız.

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları (11 adet) önem sırasına göre sıralayınız.

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları (7 adet) önem sırasına göre sıralayınız.

Tablo 2.9. Beş Ana Başlığa Göre Sıralamalar

	İmTeS Endeksi	Sübjektif Endeks	Sayısal Endeks
İnsan Kaynakları	İzmir Antalya Adana Sakarya Konya Balıkesir Edirne Çanakkale Samsun	İzmir Sakarya Balıkesir Antalya Adana Edirne Konya Çanakkale Samsun	İzmir Adana Konya Sakarya Antalya Balıkesir Çanakkale Edirne Samsun
Yaşam Kalitesi	İzmir Edirne Çanakkale Antalya Balıkesir Adana Sakarya Samsun Konya	Edirne Çanakkale İzmir Antalya Adana Balıkesir Konya Sakarya Samsun	İzmir Balıkesir Antalya Adana Edirne Çanakkale Samsun Sakarya Konya
Fiziki Altyapı	İzmir Edirne Antalya Çanakkale Balıkesir Adana Samsun Konya Sakarya	Edirne Konya Balıkesir Antalya Sakarya Çanakkale Samsun İzmir Adana	İzmir Edirne Çanakkale Antalya Adana Balıkesir Samsun Sakarya Konya
Teknoloji ve Sanayi Göstergeleri	İzmir Sakarya Adana Çanakkale Antalya Balıkesir Konya Edirne Samsun	İzmir Adana Çanakkale Sakarya Balıkesir Edirne Samsun Konya Antalya	İzmir Adana Sakarya Çanakkale Antalya Konya Balıkesir Edirne Samsun
Ticari ve Mali Göstergeler	İzmir Adana Antalya Edirne Balıkesir Sakarya Konya Çanakkale Samsun	İzmir Antalya Konya Sakarya Adana Balıkesir Edirne Samsun Çanakkale	İzmir Adana Antalya Edirne Balıkesir Çanakkale Samsun Sakarya Konya

Sıralama cevaplarının verildiği tablolardaki sayılar, bir ilin SİAD üyelerinin o faktöre verdikleri öncelik değerlerinin ortalamasıdır. Örneğin, Çanakkale ili altında bir faktörün değeri 7,20 ise, bu o faktöre Çanakkale SİAD üyelerince verilen öncelik değerlerinin ortalamasının 7,20 olduğunu göstermektedir. Bu değer ne kadar düşükse, öncelik o derece yüksektir.

Sıralama cevaplarındaki öncelik değerlerine baktığımızda en düşük değerlerin, yani en yüksek ortalama öncelik değerlerinin 3-4 civarında olduğunu görüyoruz. Buna göre, ilk üç-dört unsur üzerinde SİAD üyeleri arasında bir fikir birliği bulunmadığını söyleyebiliriz. **Bu gözlem, il düzeyinde bilgi alışverişinin düşük seviyede gerçekleştiğine işaret etmektedir. Sanayi ve Ticaret Odaları ile Sanayici ve İş Adamları Derneklerinin önde gelen bir görevi iletişim kanallarının açık tutulmasını sağlamak olmalıdır.**

2.5.1. İlin Sanayi ve Hizmet Sektörünün Gelişmesini Teşvik Edici Unsurlar

Birinci sıralama sorusunun cevap seçeneklerini beş yıl içinde sonuç verebilme yeteneğine göre gruplandırabiliriz. Tablo 2.10, beş yıl içinde sonuç verebileceği düşünülen unsurları sıralamaktadır.

Finansman imkân ve çeşitlerinin artırılması konusu Adana ve Antalya dışındaki iller için öncelik sıralamasında nispeten üst sıralarda yer almaktadır. Ve yine ilginç olarak, Adana ve Antalya dışındaki illerde öncelik sıralamasında teşvik/projelerde destek verilmesi hususu görece daha geridedir.

Yaklaşık tüm illerde hem teşvik ve projelerde destek verilmesinin önem sıralamasında aşağılarda yer alması, hem de mevcut teşviklerden yararlanan firma sayılarının düşüklüğü bu konularda henüz önemli eksikliklerin bulunduğunu ve mesafe alınabileceğini göstermektedir.

Tablo 2.10. Beş Yıl İçinde Sonuç Verebilecek Seçenekler

	Adana	Antalya	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Balıkesir	Samsun	Çanakkale
Finansman imkân/ çeşitlerinin artırılması	10,27	8,08	5,40	6,98	5,70	7,93	7,64	5,71	6,53
Teşvik/projelerde destek verilmesi	7,43	7,33	9,40	9,46	9,00	8,15	7,87	6,00	7,47
Bürokrasinin azaltılması/ hizmet kalitesinin artırılması	5,43	7,00	4,88	7,00	5,96	7,07	6,25	6,71	7,28
Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi	5,33	6,31	2,86	8,43	7,71	7,67	7,60	8,43	9,11
Vergi/sosyal ödemeler yükünün hafifletilmesi	10,79	10,73	13,00	8,69	10,10	9,50	7,85	10,00	10,59

Bürokrasinin azaltılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi fiziki altyapı yatırımlarının (ulaşım, enerji, Organize Sanayi Bölgesi, Serbest Bölge, vd.) ardından gelen bir öncelik grubunda yer almaktadır. Çeşitli platformlarda bu iki husus sıkça vurgulanmakla birlikte diğer hususlarla birarada düşünüldüğünde önceliği azalabilmektedir.

Çalışanların ücretlerinde vergi ve diğer sosyal ödemeler yükünün hafifletilmesinin son sırada yer alması ilginçtir. Giderlerin azalmasına doğrudan etki yapacak bir unsurun önem sıralamasında aşağılarda yer alması yapılacak toplantılarda irdelenmelidir.

Organize Sanayi Bölgesi yatırımlarının birçok ilde öne çıkmış olması beklenen bir sonuçtur (Tablo 2.11). Sanayisi nispeten gelişmiş illerde yeni yatırım ve istihdam olanağı yaratabilme saiki ile; yeni sanayileşen illerde ise düzenli bir biçimde sanayileşmeyi geliştirme amacı ile Antalya ve Konya dışında Organize Sanayi Bölgeleri önemli bir unsur olarak öne çıkarılmıştır.

TEŞVİKLER VE RİSK SERMAYESİ

Teşvikler uluslararası taahhütlere uygun hale getirilmeye çalışılmaktadır. Teşvikler, gümrük vergisi istisnası, yatırım indirimi, vergi resim ve harç istisnası, makine ve teçhizat alınmasında KDV erteleme veya iadesi, enerji desteği, arsa tahsis ve Yatırımları Teşvik Fonu kredisi olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, yatırım indirimi Kalkınmada Öncelikli Yörelerde %200, diğer yörelerde ise %100'dür. Nakit teşvikler; hizmetiçi eğitim, araştırma-geliştirme ve çevre projelerine verilmeye devam edilmekte ve daha da çeşitlendirilmektedir. TÜBİTAK, TTGV, KOSGEB ve İGEME bu alanda kamuda görevli kuruluşlardır.

Finansman imkân ve çeşitlerinin artırılmasında KOBİ'lerin risk sermayesine ulaşabilmesinin sağlanması gereken bir hizmettir. Risk sermayesi dünyada önemli ölçüde büyümektedir. Yurdumuzda 1998 yılının son günlerinde TOBB, Halk Bankası, KOSGEB, TESK, 5 sanayi odası, 7 ticaret ve sanayi odası, 2 ticaret odası, 2 ticaret borsası ve Halk Finansal A.Ş. ortaklığında kurulan "KOBİ Yatırımlarına Ortaklık A.Ş." bu yönde atılmış olumlu bir adımdır.

1991 ve 1995 yılları arasında AB'deki en büyük 500 firma ile risk sermayesi ile desteklenmiş 500 firmanın performansları karşılaştırılmıştır. Buna göre, risk sermayesi ile desteklenen firmalara göre yaklaşık iki misli ciro, iki mislinden fazla sabit yatırım ve yedi misli fazla Ar-Ge harcaması yapmış; yedi misli fazla yeni iş yeri yaratmışlardır. AB'de 1993 yılında 3,4 milyar ECU olan risk sermayesi kullanımı 1996 yılında 8 milyar ECU'ya ulaşmıştır.

Çanakkale ili için Organize Sanayi Bölgeleri yatırımı bir numaralı önceliğe sahiptir. Bu sonuç, Çanakkale'de mevcut münferit ve büyük sanayinin ötesinde daha yaygın, KOBİ'ler düzeyinde bir sanayileşmeye yönelik stratejisini yansıtmaktadır.

Serbest Bölge yatırımlarının sadece Edirne'de öne çıkmış olması ilginçtir. Bir sınır ili olan Edirne'nin Serbest Bölgeden önemli yararlar sağlaması beklenir. Edirne'nin gelişmeyi teşvik edici ikinci önceliğinin Organize Sanayi Bölgeleri yatırımı olması Edirne'nin sanayileşme yönündeki arzusunun belirtileridir.

Tablo 2.11. Beş Yıl İçinde Sonuç Vermesi Güç Olan Seçenekler

	Adana	Antalya	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Balıkesir	Samsun	Çanakkale
Ulaşım altyapısı yatırımları	6,00	5,17	8,33	5,16	6,00	7,93	4,25	5,00	5,61
Enerji altyapısı yatırımları	5,43	5,00	8,80	3,59	6,41	7,14	6,86	5,71	5,16
İletişim altyapısı yatırımları	11,23	8,20	8,80	9,44	9,70	10,83	8,91	9,33	10,38
OSB yatırımları	4,07	7,00	2,33	6,65	8,35	4,79	3,37	4,63	3,16
Serbest bölge yatırımları	8,46	8,18	2,00	9,54	10,17	9,36	8,43	5,88	10,13
Eğitim yatırımları	7,62	6,77	5,86	6,63	5,29	5,93	5,85	8,67	7,94
Yüksek öğretim yatırımları	10,38	8,18	7,20	9,87	9,23	8,54	9,45	11,17	9,24
Kültürel altyapı yatırımları	12,08	12,50	7,50	11,47	9,85	8,17	8,63	10,67	11,00
Özelleştirme	6,07	6,17	6,50	7,26	7,46	7,50	8,00	9,33	10,56
Siyasal ortam	6,21	6,67	10,17	4,04	2,96	5,33	8,50	7,25	4,78
Etkin bir yargı sistemi	12,38	8,78	10,20	10,53	10,84	11,27	10,73	12,33	11,53

Bir liman ili olan İzmir'in Serbest Bölgeyi önem sırasında nispeten alt sıralara yerleştirmesi nedeni olarak hâlen Gaziemir, İzmir'de faaliyet halinde olan Ege Serbest Bölgesinin varlığı gösterilebilir.

Tüm illerde eğitim yatırımlarının yüksek öğretim yatırımlarına göre öne çıkarıldığını gözlüyoruz. Bu sonuç, orta ve lise eğitiminin ve yüksek öğrenimin yetiştirdiği insan niteliklerinin ve bu insanlara olan talebin farklı büyüklüğünün doğal bir sonucudur. Yüksek öğretim yerine orta öğretim yatırımlarının öne çekilmesinin arzu edildiğini göstermektedir.

Ankete katılan Adana ve Antalya SİAD üyelerinin diğer illere göre özelleştirmeyi ön plana çekmeleri ve diğer illerde özelleştirmenin arka planda kalması ilginçtir. Özellikle liman ve enerji yatırımlarının özelleştirilmelerinin öne çıktığı bir dönemde bu sonuç incelenmelidir.

Siyasal ortamın genelde üst sıralarda bir önceliğe sahip olduğunu görüyoruz. Konya ve İzmir'li SİAD üyelerinin ise siyasal ortama diğer illerin SİAD üyelerine göre belirgin bir şekilde daha fazla önem verdiği görülmektedir.

Ulaşım ve enerji altyapısı yatırımları görece üst sıralarda yer alırken, iletişim altyapısının daha arka planda kalması bu konuda genel bir memnuniyetin işareti olarak algılanabilir.

Etkin bir yargı sistemi ve kültürel altyapı yatırımları hemen tüm iller için son sıralarda yer almıştır.

Tablo 2.12'yi incelediğimizde, bütün illerdeki sanayicilerin mevcut teşviklerden memnun olmadığını görüyoruz. İşçi/işveren ilişkileri ise Antalya hariç olumlu değerlendirilmiştir.

Çanakkale, Samsun, Sakarya ve Antalya'da sunulan bankacılık hizmetlerinden mutlu olunmaması incelenmelidir. Bu illerdeki kişi başına düşen tasarruf fazlaları (kişi başına Çanakkale'de 13,0 milyon TL, Samsun'da 14,4 milyon TL, Sakarya'da 14,9 milyon TL, Antalya'da 13,6 milyon TL) bankalar için bir fon kaynağı özelliğini taşımakta olmasına rağmen bankaların müşteri memnuniyetini sağlayamamış olmaları ilginçtir.

İletişim dışındaki altyapı hizmetlerinin beş yıl sonraki talebi karşılamayacağı görüşü bazı istisnaları dışında genelde geçerlidir. Özellikle İzmir'deki tüm altyapı hizmetlerinin beş yıl sonraki talebi karşılamayacağı şeklindeki değerlendirme oldukça kötümserdir ve üzerinde dikkatle durulmalıdır. İzmir'in mevcut altyapısının büyümenin sınırlarına geldiği göz önüne alınıp çevre illerdeki gelişmenin desteklemesi düşünülebilir.

Üst düzey yöneticilerin, yenilik geliştirme, izleme ve uygulamada SIAD üyelerince genellikle başarılı bulunduğunu görüyoruz.

Çevreye duyarlılık konusunda İl Çevre Müdürlüğünün bütün SIAD üyelerince çok olumsuz değerlendirilmesinin detayları incelenmelidir.

2.5.2. İlin Mevcut Üstünlükleri

İkinci sıralama sorusu, ilin yatırım çekebilme düzeyini ölçmeye yönelik bir sorudur. Bu soruya verilen yanıtların şu andaki durumu yansıtmasını beklediğimizden **İmTeS Endeksi** ile daha fazla örtüşeceğini bekleyebiliriz.

Tablo 2.12. Birinci Sıralama Sorusuyla İltitli Değerlendirme Soruları Cevapları**SORULAR****(1 kesinlikle hayır, 5 kesinlikle evet)**

	Adana	Antalya	Balıkesir	Çanakkale	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Samsun
Liman hizmetleri beş yıl sonraki talebi karşılayacak düzeyde.	dd*	3,36	3,35	3,67	dd	2,04	dd	dd	2,50
Havayolu hizmetleri beş yıl sonraki talebi karşılayacak düzeyde.	2,72	4,57	2,69	3,42	dd	2,63	3,00	dd	3,40
Demiryolu hizmetleri beş yıl sonraki talebi karşılayacak düzeyde.	2,50	dd	2,68	dd	3,50	1,40	2,47	2,69	2,00
Karayolları hizmetleri beş yıl sonraki talebi karşılayacak düzeyde.	2,56	2,64	3,04	2,40	4,75	2,43	3,72	3,47	3,70
Telekom hizmetleri beş yıl sonraki talebi karşılayacak düzeyde.	3,56	3,57	3,73	3,45	4,25	3,28	4,23	4,53	3,90
Enerji dağıtım hizmetleri beş yıl sonraki talebi karşılayacak düzeyde.	2,78	2,36	3,27	3,25	3,33	2,16	3,57	4,29	3,10
İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkıyla uygular.	1,83	2,07	2,82	2,57	2,50	2,46	2,57	2,53	1,70
Teşvikler, il dışından yapılan yatırımları özendirmek için yeterli.	1,72	3,38	2,18	2,29	1,42	2,39	2,14	2,82	2,10
Şirket çalışanları yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidir.	3,06	3,21	3,47	3,14	2,75	3,48	3,03	3,59	2,60
Üstdüzy yöneticiler yenilik geliştirme izleme ve uygulamada başarılı.	3,78	3,29	3,42	3,43	3,25	3,63	3,13	3,29	3,30
İşçi/işveren ilişkileri her iki taraf için de memnurluk verici düzeydedir.	3,00	2,86	3,13	3,48	3,08	3,45	3,30	3,12	3,30
Bankacılık hizmetleri sanayi/hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarındandır.	3,00	2,79	3,16	2,00	3,33	3,12	3,57	2,76	2,70
Sigortacılık hizmetleri sanayi/hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarındandır.	3,22	2,71	2,79	2,71	3,17	3,17	3,03	3,24	2,70

(*) dd: değerlendirme dışı

İl dışından yapılan yatırımların toplam yatırımlar içindeki paylarının karşılaştırmasını içerecek bir çalışma mutlaka yapılmalıdır.

Tablo 2.13.a. İkinci Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları

	Adana	Antalya	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Balıkesir	Samsun	Çanakkale
Kaliteli işgücü	4,60	5,18	3,75	4,18	4,83	5,67	5,83	5,29	7,17
Kaliteli yan sanayi	6,64	7,00	6,50	5,67	4,81	5,33	9,00	8,57	10,00
Teknik bilgi birikimi	7,93	5,82	4,75	5,90	6,19	7,00	6,18	4,86	7,89

Teknik bilgi birikimi, kaliteli işgücü ile kaliteli yan sanayii içerir. Bunun alt sıralarda değerlendirilmiş olması olumsuz bir durumdur. Diğer bir olumsuzluk kaliteli yan sanayide görülen zaafiyettir. Kaliteli yan sanayi, sanayinin üzerinde yükseldiği bir ortamı oluşturur. Kaliteli bir yan sanayinin olmadığı bölgelerde sanayi büyük zorluklarla karşılaşır.

Tablo 2.13.b'de değerlendirilen hususlar ilin yerleşimine ve çevresi ile olan bağlantısına yönelik hususlardır. Bu hususların Tablo 2.13.a ve 2.13.c'deki hususlara göre daha üst sıralarda değerlendirilmiş olması ilginçtir. SİAD üyelerinin kendi kontrollerinde olan parametreleri (kaliteli işgücü, kaliteli yan sanayii, teknik bilgi birikimi) önem sıralamasında aşağıya almaları çok ilginçtir ve nedenleri daha detaylı incelenmelidir.

Tablo 2.13.b. İkinci Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları

	Adana	Antalya	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Balıkesir	Samsun	Çanakkale
Coğrafi özellikler	3,19	3,00	5,67	2,94	3,90	3,08	2,44	3,33	3,07
Doğal kaynaklar	5,40	4,55	6,80	7,50	7,13	7,09	3,19	5,50	2,93
Ulaşım altyapısı	3,76	3,80	3,86	4,44	4,12	2,23	3,25	4,56	4,46
Pazara yakın olma	5,00	5,00	2,83	4,29	5,67	2,62	3,78	4,78	4,14

Tablo 2.13.c. İkinci Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları

	Adana	Antalya	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Balıkesir	Samsun	Çanakkale
İletişim altyapısı	8,07	7,11	8,00	7,85	6,88	6,25	7,69	6,57	6,27
Enerji altyapısı	4,88	5,50	1,75	5,90	5,35	5,25	4,54	4,00	4,80
Ulaşım altyapısı	3,76	3,80	3,86	4,44	4,12	2,23	3,25	4,56	4,46
Sosyal ve siyasi ortam	8,86	5,55	5,67	6,03	6,32	7,50	7,27	4,50	5,86

Yurdumuzda son dönemlerde telekomünikasyona yapılan yatırımın iletişim altyapısını öncelikli konu olmaktan çıkardığının teyidini görüyoruz. Sosyal ve siyasi ortamı olumlu faktörler arasında Samsun’lu SIAD üyelerinin ön plana çıkarmış olması ilginçtir.

Tablo 2.14’ü incelediğimizde, insan kaynakları talebinin karşılanma potansiyelinin Edirne’de en olumlu, Adana ve Çanakkale’de ise en olumsuz olarak değerlendirildiğini görüyoruz.

Bütün illerde, il halkının meslekte başarı ve yükselmeye önem verdiği ifade edilmiştir.

Edirne ve Çanakkale dışındaki tüm illerde, halkın çevre korumaya yaklaşımları olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Sanayi kuruluşlarının bu konudaki performansı düşük görülmüştür. Balıkesir hariç, İl Çevre Müdürlüğü’nün yönetmeliklerin hakkıyla uygulanmasında yetersiz bulunmasının nedenleri irdelenmelidir.

Şirketlerde, toplam kalite uygulamalarının yaygınlaşmamış olduğu tespitinden sonra gelecekteki öncelikler sıralamasında (Bkz. takip eden bölüm) öne çıkması olumlu bir hususdur.

2.5.3. Firmaların Öncelik Sıralaması

Üçüncü sıralama sorusu ile ildeki firma yöneticilerinin şirketlerinin rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğü unsurların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Tablo 2.14. İkinci Sıralama Sorusuyla İlintili Değerlendirme Soruları Cevapları

SORULAR (1 kesinlikle hayır, 5 kesinlikle evet)	Adana	Antalya	Balıkesir	Çanakkale	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Samsun
Yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	2,83	2,69	3,09	2,40	3,58	3,25	3,00	3,50	3,10
Yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	2,28	2,71	3,20	2,38	3,25	3,12	2,93	3,50	2,90
Yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	2,39	2,71	2,89	2,52	3,33	3,40	2,53	3,25	2,70
Halkımız meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	3,94	3,57	3,51	3,62	4,00	4,05	3,60	3,76	3,60
Sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	2,89	3,85	2,44	3,29	3,67	3,09	2,03	1,59	2,30
İlimiz bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	4,06	4,71	3,33	4,76	4,00	3,98	3,37	3,82	2,60
Halkımız çevrenin korunması konusunda dikkatli/duyarlıdır.	2,11	2,57	2,78	3,95	3,58	2,61	2,67	2,06	2,20
Şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,44	2,14	2,51	2,81	2,75	3,28	2,53	3,00	2,30
İşçi/işveren ilişkileri, her iki taraf için de memnurluk verici düzeydedir.	3,00	2,86	3,13	3,48	3,08	3,45	3,30	3,12	3,30

Tablo 2.15.a. Üçüncü Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları

	Adana	Antalya	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Balıkesir	Samsun	Çanakkale
Bilişim teknolojisi yatırımları	4,50	4,82	4,00	5,04	4,39	4,25	4,64	5,56	4,47
Teknoloji geliştirme ve transferi	3,59	4,83	4,67	3,96	2,86	4,15	3,63	3,33	4,00
Yabancı şirketlerle ortaklık	4,13	4,15	3,67	3,38	4,31	4,33	3,94	3,67	4,47

Üçüncü sıralama sorusunun, firmaların kendi bünyelerinde önümüzdeki beş yılda yürütmeyi planladıkları projelerin önem sıralamasını verdiğini söyleyebiliriz.

Yukarıdaki üç seçenek, teknoloji politikalarının ölçütü olarak yorumlanabilir. Önem sıralaması, kalkınma sürecinin farklı aşamasında bulunmanın bir göstergesi olabilir. Normatif, stratejik, operasyonel düzeylerdeki yaklaşımları daha açık bir şekilde belirlemeyi mümkün kılacak bir çalışma mutlaka yapılmalıdır. Antalya, Edirne ve İzmir dışındaki tüm illerde teknoloji geliştirme ve transferinin birinci sıraya çekildiğini görüyoruz.

Tablo 2.15.b. Üçüncü Sıralama Sorusu Kısmi Sonuçları

	Adana	Antalya	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Balıkesir	Samsun	Çanakkale
Yönetimde kurumlaşma	3,50	3,58	3,38	3,42	3,10	3,31	2,95	4,00	3,25
Yeniden yapılanma	5,00	4,08	4,50	4,14	4,19	3,83	3,56	3,22	3,87
Toplam kalite yönetimi	3,43	2,69	2,00	3,34	2,90	3,33	3,19	3,50	3,47
Şirketiçi eğitim yatırımları	2,88	3,15	2,57	3,72	4,52	3,17	4,47	4,00	3,31

Bu grupta yönetimde kurumlaşmayı normatif düzeydeki yaklaşım olarak alabiliriz. Aşağıya doğru stratejik ve operasyonel düzey diyebiliriz. Sorulara verilen cevaplardan yöneticilerin aslında normatif, stratejik, operasyonel düzeylerden operasyona çok daha yakın olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

SIAD üyesi işadamları ve yöneticiler, kendilerini yenilik geliştirme, izleme ve uygulamada başarılı bulurken, geçmişte şirketlerinde toplam kalite programlarını niçin yetersiz düzeyde uyguladıkları ile personellerine niçin yetersiz düzeyde hizmetiçi eğitim verdiklerini incelemelidirler. Geleceğe yönelik faaliyetlerde bu konuları öne çekmeleri ise olumlu bir gelişmedir.

Sanayi kuruluşlarını çevreye duyarlı olarak tanımlayan SIAD üyeleri, önümüzdeki yıllarda bir rekabetçi öncelik olarak giderek daha çok önem kazanacak çevre faktörünü çalışmalarında mutlaka bugünden göz önüne almalıdırlar.

**Tablo 2.16. Üçüncü Sıralama Sorusuyla İlintili
Değerlendirme Soruları Cevapları**

SORULAR (1 kesinlikle hayır, 5 kesinlikle evet)	Adana	Antalya	Balıkesir	Çanakkale	Edirne	İzmir	Konya	Sakarya	Samsun
Sanayi kuruluşları, çevrenin korunmasında duyarlı.	2,12	3,07	2,64	2,90	2,58	3,00	2,80	2,65	2,60
Çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmet içi eğitim yeterli düzeyde.	2,44	2,29	2,14	2,62	1,67	2,40	2,10	2,44	1,80
Şirket çalışanları, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidir.	3,06	3,21	3,47	3,14	2,75	3,48	3,03	3,59	2,60
Üst düzey yöneticiler, yenilik geliştirme, izleme ve uygulamada başarılı.	3,78	3,29	3,42	3,43	3,25	3,63	3,13	3,29	3,30
Şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,44	2,14	2,51	2,81	2,75	3,28	2,53	3,00	2,30

2.6. DPT Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Çalışması ile Bir Karşılaştırma

DPT'nin 1996 yılında yayımladığı, *İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması* (1996) çalışmasındaki dokuz ilin sıralaması Tablo 2.17'de sunulmaktadır. DPT, illeri gelişmişlik açısından beş ayrı gruba ayırmıştır. Pilot çalışmada yer alan dokuz il, tabloda gösterildiği şekilde, DPT tarafından tanımlanmış, birinci derece gelişmiş iller, ikinci derece gelişmiş iller ve üçüncü derece gelişmiş iller içinde yer almışlardır. Sonuçta, **İmTeS Endeksi** ile yakın bir yapı saptıyoruz. İki sıralama arasında üç farklılık göze çarpmaktadır. Antalya ile Adana; Balıkesir ile Çanakkale ve Konya ile Sakarya yer değiştirmişlerdir. **İmTeS Endeksi** daha az sayıda ölçüt kullanılarak ancak daha güncel veri ile elde edilmiştir. Metot farkına rağmen iki çalışmanın benzer sonuçlara ulaşması ilginçtir.

Tablo 2.17. DPT Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması * ve TÜSİAD/SİAD Altyapı Seviyeleme Çalışmaları Endeks Değerleri

DPT Çalışması		Altyapı Seviyeleme Çalışması	
İller	Gelişmişlik Endeksi	İller	ImTeS Endeksi
İzmir	2,708	İzmir	10,00
Antalya	0,979	Adana	5,44
Adana	0,825	Antalya	4,63
Balıkesir	0,566	Çanakkale	3,63
Edirne	0,408	Edirne	3,57
Çanakkale	0,352	Balıkesir	3,52
Konya	0,220	Sakarya	3,30
Sakarya	0,155	Konya	1,55
Samsun	-0,042	Samsun	1,00

• *İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (1996), DPT, Ankara, 1996.*

2.7. Bazı İnisiyatif Örnekleri

Endeksleri toplu halde değerlendirdiğimizde, özel sektör ve kamu yöneticilerinin illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerini irdelerken ve gelişme stratejileri oluştururken **çok boyutlu** düşünceleri gerektiği sonucuna kolaylıkla varabiliyoruz. **İller, birbirlerinden en iyi uygulamalar konusunda sürekli öğrenerek uygulama planları oluşturmalıdır.**

Bu bölümde SİAD'ların bir sivil toplum örgütü olarak diğer sivil toplum örgütleri ve meslek örgütleri ile müşterek başlatabilecekleri bazı faaliyet ve programlara ilişkin örnekler verilecektir. Önerilen inisiyatifler, genel değerlendirme sonucu ortaya çıkan eksik veya zayıf hususlardan hareketle tanımlanmışlardır. Tanımlanan inisiyatifler illere özel tanımlanmamıştır. O itibarla, her inisiyatif her il için uygun olmayabilir. **Rapor sonuçları iller içinde geniş katılımlı bir forumda değerlendirildiğinde, ilin pratiğinden hareketle daha özel inisiyatifler ve yerel politikalar türetmek mümkün olabilecektir.**

İnisiyatiflerin eylem planlarına dönüşebilmesi sayısal hedeflerin koyulmasını gerektirir. Sayısal hedeflerin konulabilmesi ise il içinde bir çalışmayı gerektirdiğinden burada böyle bir uygulamaya gidilmemiştir.

İNİSİYATİF ÖRNEKLERİ

1. Eğitimin hizmet sektörünün bir parçası olduğu noktasından hareketle özel eğitim kurumlarına (ilk ve orta öğretim ve meslek kursları) yatırımın artırılması yönünde örgütlenilmesi.

2. Hizmetiçi eğitim konusunda KOSGEB ile müşterek çalışılarak eğitim teşviklerinden yararlanılması.

3. Liselerde okullaşma oranlarının artırılması için kampanya başlatılması.

4. Okuryazar oranının artırılması için kampanya başlatılması.

5. Kültür ve sanat faaliyetlerinin (örneğin tiyatro açılması gibi) desteklenmesi

6. İldeki veya komşu ildeki üniversitenin ilgili bölümleri ile Ar-Ge teşviklerine yönelik ortak projelerin geliştirilmesi; Ar-Ge teşviki almış firmalarla temas kurularak uygulama konusunda deneyimlerin paylaşılması.

7. Teknoloji geliştirme desteğine ulaşabilmek için yeni kurulmuş bulunan KOBİ A.Ş. ile temas kurulması.

8. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi iş yerlerinin sayısının artmasını sağlamak amacı ile sektör firmaları ildeki üniversitenin ilgili bölümleri ile birlikte maliyet azaltıcı yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve firmalara transferi amacı ile projeler geliştirilmesi ve çevre teşviği alınması çalışması yapılması.

9. Kalite Derneği (KalDer) tarafından örgütlenen Ulusal Kalite Harekâtının il bazında desteklenmesi; kamu kurumlarında (Belediye ve Merkezi Yönetim temsilcileri) kalite yönetimi eğitim ve çalışmalarının desteklenmesi.

10. ISO 9000 serisi sertifika sahibi şirketlerin deneyimlerini diğer şirketlerle paylaşmalarını sağlayacak **SIAD Paylaşım Forumları** düzenlenmesi.

B Ö L Ü M

İNSAN KAYNAKLARI

İNSAN KAYNAKLARI

Günümüzde rekabetin en önemli unsurunun insan olduğu sık sık vurgulanmaktadır. Firmaların, yeni ürün geliştirme, etkin pazarlama, teknoloji geliştirme, üretim maliyetlerini düşürme gibi alanlarda kazandıkları başarılar rakipleri tarafından bir süre sonra taklit edilebilmektedir. **Firmaları sürekli rakiplerinin bir adım önünde tutan, firmanın yarattığı uygun ortamda yeşeren insan yaratıcılığıdır.** Parasal kaynaklar kullanılarak tesisler en son teknoloji ile donatılabilir; iyi ücretler verilerek sahasında iyi bilinen elemanlar bir araya getirilebilir. Ancak, firmanın başarısı için bunlar yeterli olmayacaktır. **İnsan kaynaklarının değerlendirilmesinde uyumlu ve uygun bir ortamın yarattığı sinerji firmalar arasındaki farkı belirler.**

Bu bölümde, insan kaynağının sayısal olarak varlığı, kentlerdeki yoğunlaşması, çalışabilir nüfus gibi hususlar ile insan kaynağının kalitesinin artırılmasında en önemli politika unsurlarından birisi olan eğitim üzerinde durulmaktadır. Eğitimden beklenen, insan unsurunu şekillendirmesinin, beceri ve uyum yeteneği kazandırmasının ötesinde **yaratıcılığı** ve **girişimciliği** geliştirmesidir. **Bir girişimcilik kültürünün yaratılması, bireylerin yaratıcılıklarını kullanarak topluma yeni hizmet ve üretim olanakları sunabilecekleri bir ortam için elzemdir.** Girişimcilerin yaratıcı enerjilerini değerlendirebilecekleri böyle bir ortam, istihdam ve daha genelde toplumun refahını olumlu yönde etkileyecektir.

3.1. Demografik Yapı

Demografik yapı başlığı altında illerin, toplam il nüfusu, şehirleşme oranları, 1990-1997 yılları arasındaki nüfus artışları ve il nüfusu içinde çalışabilir nüfus verileri irdelenecektir. Dokuz ile ilişkin veriler Tablo 3.1'de sunulmuştur.

Görüldüğü gibi pilot çalışma için seçilmiş 9 ilin 6 tanesi 1.000.000 nüfusun üstündedir. Dokuz ilin nüfusu Türkiye nüfusunun % 19'unu oluşturmaktadır.

Bir ilin nüfus artışı o ilin altyapısı ve sunulan kamu hizmetleri üzerine bir baskı oluşturur. Bir ilde süratli bir nüfus artışı bu baskının daha yoğun algılanmasına yol açar. 1990-1997 döneminde Türkiye için yıllık ortalama nüfus artış oranı %1,53'dür. Dokuz ilin yedi yıllık dönemdeki yıllık ortalama nüfus artışlarına baktığımız zaman iller arasında bu parametrede önemli farklılıkların olduğunu görüyoruz. Adana ve Edirne nüfus kaybederken, Türkiye ortalamasının üzerinde artış gösteren iki ilden Antalya'nın nüfusu yılda ortalama %3,87, İzmir'inki ise yılda ortalama %1,87 oranında artmıştır. Bu iki il de kendi dışından önemli oranda göç almaktadır.

Tablo 3.1. Demografik Yapı Verileri (1997)

İller	1985-1990			1990-1997	
	Dönemi			Dönemi	
	Yıllık Ortalama			Yıllık Ortalama	
	Toplam İl	Şehirleşme	Nüfus Artış	Nüfus Artış	Çalışabilir
	Nüfusu	Oranı	Oranı	Oranı	Nüfus
Adana	1.689.155	75,00	2,31	-1,92	665.494
Antalya	1.477.347	58,00	4,90	3,87	754.610
Balıkesir	1.033.468	52,00	1,35	0,86	514.304
Çanakkale	439.626	44,00	0,72	0,24	258.076
Edirne	387.993	56,00	0,76	-0,60	216.266
İzmir	3.066.902	82,00	3,06	1,87	1.303.459
Konya	1.943.757	59,00	2,32	1,51	854.066
Sakarya	732.414	46,00	2,27	1,00	358.029
Samsun	1.168.574	51,00	0,93	0,12	560.443
TÜRKİYE	62.810.111	64,69	2,19	1,53	27.501.277

1990 - 1997 yılları arasındaki nüfus artışı ile 1985 - 1990 yılları arasındaki nüfus artışı bu dokuz ilde incelendiğinde aralarında birebir bir ilişki saptanmıştır. Diğer bir deyişle, 1985 -1990 yılları arasında gözlenen nüfus artış eğilimleri 1990 - 1997 yılları arasında da devam etmiştir.

Şehirleşme oranı, nüfusun il içinde belirli yerleşim merkezlerinde yoğunlaşma düzeyini gösterir. Şehirleşme, nüfusun tarım alanlarından şehir ve kasabalara yerleşmesi ile oluşur. Şehirleşme oranı, gelişmiş bir hizmet ve sanayi yapısını yansıtmaması bakımından önemli bir göstergedir; ve genelde gelişmişlik açısından olumlu bir gösterge olarak değerlendirilir. Ancak bu nüfus, hizmet ve sanayi sektörlerinde çalışan nüfusu oluşturabileceği gibi, şehir ve kasabalarda işsiz nüfus oranının artmasına da neden olabilir. 1990-1997 dönemine ait ortalama şehirleşme oranı verileri Tablo 3.2'de verilmiştir. Bu veriler incelendiğinde, Çanakkale ve Samsun'daki hızlı artış göze çarpmaktadır. Dokuz il içinde sadece bu iki il, Türkiye

ortalamasının üzerinde bir şehirleşme oranı artış hızına sahiptir. Çanakkale her iki yıla ait verilerde en düşük sırada yer alsa da, bu yedi yıllık dönem içinde şehirleşme oranındaki yıllık ortalama %1,74'lük artış oranı dikkat çekicidir. Dokuz il içinde en yüksek şehirleşme oranına sahip olan İzmir ise, yıllık ortalama %0,49'luk artış oranı ile en düşük artış oranına sahip il olmuştur. Bu yavaşlama, şehirleşme oranının en üst düzeye yaklaşmasının getirdiği doğal bir yavaşlamadır.

Tablo 3.2. Şehirleşme Oranları (%)

İller	Şehirleşme Oranı (1990)	Şehirleşme Oranı (1997)	1990-1997
			Dönemi Ortalama Yıllık Artış Oranı
Adana	69,79	75,00	1,03
Antalya	53,19	58,00	1,24
Balıkesir	48,16	52,00	1,10
Çanakkale	38,99	44,00	1,74
Edirne	52,01	56,00	1,06
İzmir	79,22	82,00	0,49
Konya	55,03	59,00	1,00
Sakarya	43,59	46,00	0,77
Samsun	45,35	51,00	1,69
TÜRKİYE	59,01	64,69	1,32

Dokuz ilden sadece iki tanesi (İzmir %82 ve Adana %75 ile) olan Türkiye'nin %64,7 ortalama şehirleşme oranının üstünde bir şehirleşmeye sahiptir. Çanakkale ve Sakarya'da bu oran %50'nin altına düşmektedir. Antalya'nın çok yüksek nüfus artışına rağmen şehirleşme oranının Türkiye ortalamasına yakın olması Antalya'ya gelen nüfusun şehrin dışında yerleştiğini göstermektedir. Antalya'nın önde gelen bir turizm beldesi olduğu göz önüne alınırsa bu normal bir sonuçtur. Yoğun göçün ilin altyapısına tek bir noktada (il merkezi) yoğunlaşarak yüklenmemiş olması olumlu bir gelişmedir. İlin geneline yayılan yatırımların (turizm) etkisini göstermektedir.

Şehirleşme ile **şehirlileşme** olguları birbirinden farklı olarak ele alınmalıdır. Şehirlileşme, şehirleşmeyi takip eden bir olgudur. İkisi arasındaki süre şehirlileşme politikalarının ve şehrin sanayi, hizmet, kültür ve sanat altyapısının bir fonksiyonudur.

3.2. Eğitim

Eğitim başlığı altında dokuz ilin, il bazında okur-yazar nüfus oranı, ilkokulda okullaşma oranı, teknik mesleki lisede okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı ve meslek kurslarındaki öğrenci adedi bilgileri toplanmıştır. Bu bilgiler Tablo 3.3'de verilmiştir.

Tablo 3.3. Eğitim Verileri

İller	Okur-Yazar Nüfus Oranı *	İlkokulda Okullaşma Oranı **	Teknik Mesleki Liselerde Okuyan Öğrenci Sayısının Toplam Lise Öğrenci Sayısına Oranı * (%)	Meslek Kurslarındaki Öğrenci Adedi **
Adana	82,90	98,99	16,00	108.618
Antalya	88,30	98,80	38,00	33.646
Balıkesir	86,00	97,61	16,00	33.601
Çanakkale	89,90	95,44	16,00	15.353
Edirne	85,80	96,82	18,00	15.718
İzmir	89,30	99,47	16,00	88.020
Konya	88,00	97,08	14,00	60.629
Sakarya	88,00	97,20	58,00	21.090
Samsun	81,10	95,96	13,00	38.047
TÜRKİYE	84,30	97,10	17,00	1.744.923

(*) Veriler 1996 yılına aittir.

(**) Veriler 1995 yılına aittir.

Dokuz il arasında il bazında okur-yazar nüfus oranı göstergelerinde önemli bir farklılık yoktur diyebiliriz. En yüksek oran % 89,9 ile Çanakkale'nin; en düşük oran ise %81,1 ile Samsun'undur. Türkiye ortalaması % 84,30'dur.

Dokuz ilin ilkokulda okullaşma oranı da oldukça dar bir aralık içinde değişmektedir. En yüksek oran % 99,47 ile İzmir'in; en düşük oran ise % 95,44 ile Çanakkale'nindir. Okur-yazar nüfus oranında dokuz il içinde en önde gelen Çanakkale'nin bu göstergede en geride olmasının nedeni son dönemlerde ilkokulda okullaşma konusunda yavaşlama olabilir. Türkiye ortalaması % 97,10'dur. Dokuz il içinde, Çanakkale, Edirne ve Samsun Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

İlkokulda okullaşma oranının takip eden çalışmalarda ilköğretimde okullaşma oranı şeklinde değiştirilmesinin sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulaması nedeni ile gerekli olduğu daha önce belirtilmişti. Ancak bu oranda da fazla bir farklılaşma sağlanamayabilir. Bu durumda lisede okullaşma oranı daha geçerli bir gösterge olacaktır.

1990 ve 1996 yıllarına ait okur-yazar oranları Tablo 3.4'de verilmiştir. Bu veriler incelendiğinde, Çanakkale'nin % 0,94'lük artış oranı ile önde geldiği görülmektedir. Antalya, % 0,68'lik artış oranı ile Türkiye ortalamasının üzerinde olan bir diğer ildir. En düşük artış oranı ise % 0,25 ile Edirne'ye aittir. Yıllık artış oranları sabit kabul edildiğinde, okur-yazar oranlarının % 100 seviyesine ulaşması beklenen yıllar da hesaplanarak tabloya eklenmiştir. Bu tarihler son derece düşündürücü olup, konunun özel olarak ele alınıp çözümlenmesi için kamu ve sivil toplum örgütleri ince projeler geliştirilmesi gereğine işaret etmektedir.

İlkokuldan ortaokula ve sonra da liseye ilerledikçe okullaşma oranlarının giderek küçüldüğünü görüyoruz. Dokuz il için bu oranlar Şekil 3.1'de verilmiştir. İlkokuldaki okullaşma oranlarının lisedeki okullaşma oranlarına göre oldukça düşük kaldığı ve eğitimi sürdüren öğrenci oranlarında önemli kayıplar olduğunu görüyoruz. En büyük kayıp %63 ile Konya'da yaşanmaktadır. Diğer bir deyişle, Konya'da ilkokulu okuyan üç öğrenciden sadece bir tanesi liseye devam etmektedir. En az kayıp ise %39 ile İzmir'de görülmektedir. İzmir'de ilkokula giden üç öğrenciden ikisi liseye de devam etmektedir. Gelişen teknolojiye ve bunun getirdiği yaşam gereklerine ayak uydurabilmek bakımından teknik meslek ve genel liselerde okuyan öğrenci oranının yükseltilmesi için projeler geliştirilmesi gereği açıktır. Bu konuda kamunun ötesinde sivil toplum örgütlerine de önemli görevler düşmektedir.

Tablo 3.4. Okur-Yazar Oranları

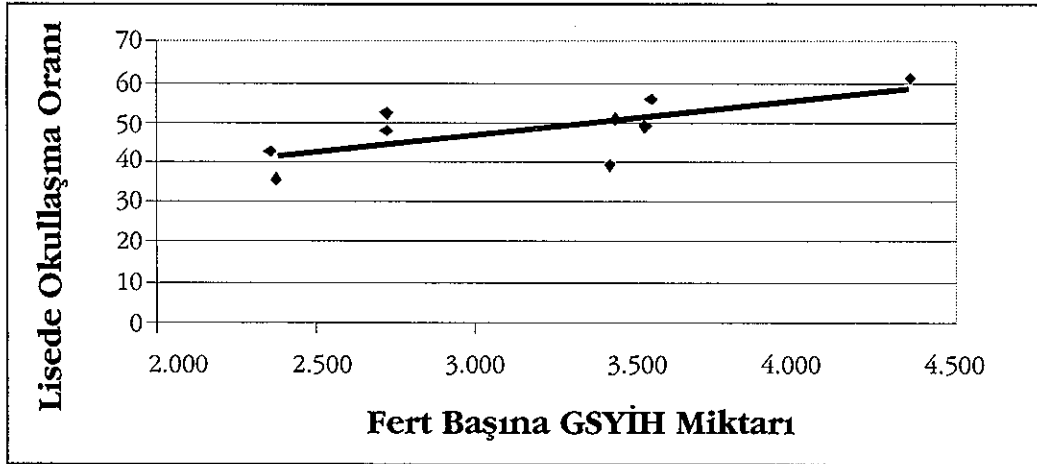
İller	Okur-Yazar Oranı (1990)	Okur-Yazar Oranı (1996)	Yıllık Artış Oranı (%)	Okur-Yazar
				Oranının %100'e Ulaşacağı Yıl
Adana	79,43	82,90	0,61	2027
Antalya	84,23	88,30	0,68	2014
Balıkesir	82,53	86,00	0,59	2022
Çanakkale	84,18	89,90	0,94	2007
Edirne	84,30	85,80	0,25	2057
İzmir	87,13	89,30	0,35	2028
Konya	84,15	88,00	0,64	2016
Sakarya	84,76	88,00	0,54	2020
Samsun	78,51	81,10	0,46	2042
TÜRKİYE	80,46	84,30	0,67	---

	ADANA	ANTALYA	BALIKESİR	ÇANAK.	EDİRNE	İZMİR	KONYA	SAKARYA	SAMSUN
İlkokul	98.99	98.8	97.61	95.44	96.82	99.47	97.08	97.2	95.96
Ortaokul	76.11	77.7	84.14	79.56	80.16	85.3	57.19	70.64	61.95
Lise	56.01	39.05	52.25	49.01	51.04	60.97	35.97	48.10	42.68

Kaynak: İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (1996), DPT, Ankara, 1996

Şekil 3.1. Okullaşma Oranları

İllerdeki lisede okullaşma oranı ile fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı ilişkilendirildiğinde, bu iki gösterge arasında doğrusal bir ilişkinin varlığı ortaya çıkmaktadır. Bu ilişki Şekil 3.2'de verilmiştir.

Şekil 3.2. Fert Başına GSYİH Miktarı ile Lisede Okullaşma Oranı Arasındaki İlişki

Teknik mesleki lisede okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı Türkiye genelinde %17'dir. Yani, her beş lise öğrencisinin yaklaşık bir tanesi teknik mesleki lisede okumaktadır. Bu oran sanayi ve hizmet sektörüne kalifiye işgücü yetiştirme potansiyeline işaret etmektedir. Sakarya'da teknik mesleki lisede okuyanların oranı %58'dir. Bu, oldukça yüksek bir oran olup; beş lise öğrencisinden üç tanesinin teknik mesleki lisede okuduğuna işaret etmektedir. Antalya %38 ile ikinci sırada yer almaktadır. Dokuz il arasında bu oranın en düşük olduğu il %13 ile Samsun'dur.

Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrenci sayısına oranı ile şehirleşme oranı ve sanayi sektöründe çalışan başına katma değer arasındaki ilişkiler incelenmiş; ancak aralarında önemli bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Meslek kurslarındaki öğrenci sayısı o ildeki yetişkin nüfusun kendisini geliştirme ve daha yüksek bir hayat standardına ulaşabilmek için yeteneklerini geliştirme arzusunun göstergelerinden birisidir. Dokuz ilde bu statüdeki toplam öğrenci adedi Türkiye toplamının %23,8'ini oluşturmaktadır. Bu dokuz il içinde İstanbul, Kocaeli, Ankara ve Bursa olmamasına rağmen bu düzeyin yakalanmış olması ilginçtir.

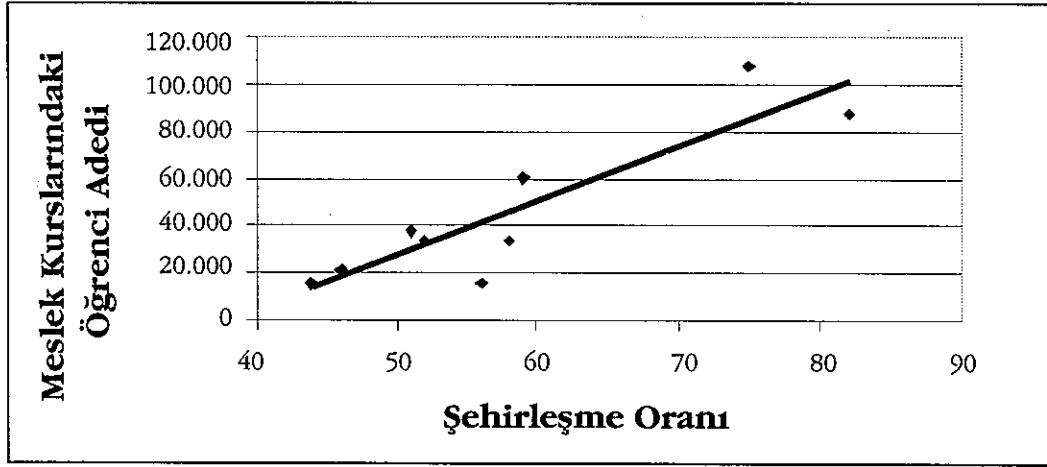
Meslek kurslarındaki öğrenci sayısı ile çalışabilir nüfus oranlandığında da ilginç bir sonuç ortaya çıkmaktadır (Tablo 3.5). Adana diğer illerden çok yüksek bir oran elde etmektedir. Diğer illerin oranları birbirine nispeten yakındır. Antalya en düşük orana sahiptir. Antalya'yı, Çanakkale ve Sakarya takip etmektedir. Antalya ve

Sakarya'nın teknik mesleki lisede okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranının nispeten yüksek olması, bu oranın düşüklüğünü izah edebilmektedir.

Tablo 3.5. Meslek Kurslarındaki Öğrenci Adedinin Çalışabilir Nüfusa Oranı

Meslek Kurslarındaki Öğrenci Adedinin Çalışabilir Nüfusa	
İller	Oranı (%)
Adana	16,3
Antalya	4,5
Balıkesir	6,5
Çanakkale	5,9
Edirne	7,3
İzmir	6,8
Konya	7,1
Sakarya	5,9
Samsun	6,8

Meslek kurslarındaki öğrenci sayısı ile sanayi sektöründe çalışan başına katma değer arasındaki ilişki incelenmiş; ancak aralarında belirgin bir ilişkiye rastlanmamıştır. Meslek kurslarındaki öğrenci sayısı ile şehirleşme oranı arasındaki ilişki ise Şekil 3.3'de görülmektedir. Buna göre, şehirleşme oranı arttıkça meslek kurslarındaki öğrenci adedinde de bir artış olduğu söylenebilir. Meslek kurslarının şehir nüfusuna hitap ettiği göz önüne alınırsa bu beklenen bir sonuçtur.

Şekil 3.3. Şehirleşme Oranı ile Meslek Kurslarındaki Öğrenci Adedi Arasındaki İlişki

B Ö 4 Ü M

FİZİKİ ALTYAPI

FİZİKİ ALTYAPI

İllerin sanayi altyapısı belirlenirken, fiziki altyapılarının yeterli olup olmadığı doğrudan önem kazanır. Gelişmekte olan ülkelerde, değişik illerin fiziki altyapıları arasında büyük farklılıklar gözlenebilir. Fiziki altyapı sorununu görece halletmiş gelişmiş ülkeler ile karşılaştırıldığında, gelişmekte olan ülkeler için illerin altyapı seviyelerini belirlemede fiziki altyapının önemi bir kez daha ortaya çıkar.

4.1. Ulaşım

İllerin ulaşım seviyelerini değerlendirmek için beş kriter değerlendirilmiştir (Tablo 4.1). Yıl içinde gemi ve demiryolu ile taşınan yük miktarı ile uçak ile taşınan yolcu adedi, o ilin ulaşım kapasitesini değerlendirmek için kullanılır. Onbin kişiye düşen motorlu kara aracı adedi, ilin ulaşım gereksinimleri için önemli bir gösterge olup T.C. Karayolları asfalt yol uzunluğunun il alanına oranı karayolu ağının yoğunluğunu ölçmek için kullanılmıştır.

Tablo 4. 1. Ulaşım Verileri

İller	Yıl İçinde Gemi ile Taşınan Yük Miktarı (ton)	Yıl İçinde Uçak ile Taşınan Yolcu Adedi	Yıl İçinde Demiryolu ile Taşınan Yük Miktarı (ton)	Onbin Kişiye Düşen Motorlu Kara Taşıt Aracı Adedi	T.C. Karayolları Devlet ve İl Yolları Uzunluğunun İl Alanına Oranı (km/km ²)
Adana	dd *	813.131	117.163	890	0,05
Antalya	1.032.664	5.592.905	dd	1.163	0,08
Balıkesir	3.331.074	500	40.177	981	0,09
Çanakkale	906.002	252	dd	775	0,11
Edirne	dd	dd	153.111	778	0,11
İzmir	5.923.887	3.268.561	99.202	1.149	0,11
Konya	dd	29.631	130.027	639	0,07
Sakarya	dd	dd	47.333	717	0,13
Samsun	2.583.365	55.182	769.391	632	0,08
TÜRKİYE		34.314.415	16.400.000	794	-

(*) dd: değerlendirme dışı

Ulaşımın bileşenleri olarak alınan gemi, uçak ve demiryolu ile taşınan yıllık yük miktarı, ve motorlu kara taşıt aracı adedi her il için, o ilde söz edilen ulaşım modunun varlığı göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Limanı, havaalanı ve demiryolu bağlantısı olmayan iller değerlendirme dışı bırakılmıştır. Burada gemi ile taşınan yıl-

lık yük miktarında İzmir öne çıkarken, uçak ile taşınan yolcu miktarında Antalya, demiryolu ile taşınan yük miktarında da Samsun öne çıkmışlardır. Onbin kişiye düşen motorlu kara taşıtı adedinde ise Antalya, İzmir'in hemen önünde yer almıştır. Karayolları asfalt yol uzunluğunun il alanına oranı konusunda Sakarya yoğun ulaşım ağı ve küçük il alanı ile öne çıkarken Adana ve Konya son iki sırada yer almıştır.

Samsun limanındaki yüksek kullanım, demiryolu kullanımında da gözlenmiş, Samsun limanının bölge için önemini göstermiştir. Öte yandan, Balıkesir liman faaliyetlerinde (Bandırma) öne çıkarken demiryolu taşımacılığında gerilerde kalmıştır. **Çanakkale ile birlikte Balıkesir ilinin koordinasyon içinde demiryolu ve liman yatırımları talep etmeleri, bölgesel olarak anlamlı bir politika ortaya çıkaracaktır.** Aynı gözlem İzmir için de geçerlidir. Bu kadar yoğun liman faaliyetinin ardından görece çok düşük demiryolu kullanımı ulaşımın ağırlığının karayollarında olduğunu göstermektedir.

4.2. Telekomünikasyon

Telekomünikasyon, illerin fiziki altyapılarını belirleyen önemli faktörlerdendir. Türkiye'nin, yapılan telekomünikasyon yatırımları ile, görece, iyi durumda olduğunu savlayabiliriz. İller bazında bunu ölçmek için, Tablo 4.2'de verilen telefon santralleri kapasitesi dışındaki diğer dört kriter kullanılmıştır.

Tablo 4.2. Telekomünikasyon Verileri

İller	Telefon Santralleri Kapasitesi (hat)	Onbin Kişiye Düşen Telefon Santral Kapasitesi (hat)	Onbin Kişiye Düşen Yıllık Telefon Kontör Adedi	Onbin Kişiye Düşen Telefon (Cep ve Mobil Dahil) Abonesi Adedi	Telefon Santrallerinin Toplam Kapasitesi İçinde Sayısal Kapasitenin Oranı (%)
Adana	431.113	2.552	14.813.372	2.589	86
Antalya	474.008	3.209	19.900.259	3.359	81
Balıkesir	367.870	3.560	13.830.857	3.429	83
Çanakkale	152.390	3.466	14.295.618	3.338	85
Edirne	118.079	3.043	15.734.338	3.053	84
İzmir	1.202.205	3.920	24.272.458	3.963	81
Konya	455.258	2.342	8.933.128	2.216	71
Sakarya	200.866	2.743	13.613.706	2.730	73
Samsun	278.689	2.385	10.892.623	2.417	88
TÜRKİYE	17.236.901	2.744	15.042.475	2.763	81

Telefon santralleri kapasitelerine bakıldığında, en düşük kapasite Sakarya'da görünmektedir. Oysa on bin kişiye düşen kapasiteye bakıldığında, Sakarya Türkiye ortalamasını yakalarken, Konya ve Samsun için telekomünikasyonun ciddi bir sorun olduğu ortaya çıkmaktadır.

On bin kişi başına yıllık toplam telefon kontör adedi ve onbin kişiye düşen telefon adedinde İzmir öne çıkarken, her iki kriterde de aşağılarda yer alan Samsun'da sayısal santrallerin toplam santral adedine oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Konya her üç kriterde de son sırayı alırken Türkiye ortalamalarının da hayli altında kalmıştır. Konya'da telekomünikasyonda görülen arz ve talep darlığının nedenleri incelenmelidir.

4.3. Elektrik Enerjisi

Enerji fiziki altyapının önemli kriterlerinden biridir. Elektrik enerjisinin sanayi-deki kullanımına ait kriterler Sanayi Endeksi oluşturulurken incelenmiştir (Bölüm 5). Burada ise kişi başına elektrik tüketimine ait veriler değerlendirilmiştir. Değişik enerji çeşitlerinin (örneğin doğal gaz) yaygınlaştıkça bu başlık altında değerlendirilmesi gerekir.

Tablo 4.3. Elektrik Enerjisi Verileri

İller	Kişi Başına Tüketilen Elektrik Enerjisi Miktarı (Mwh)	Toplam Elektrik Kullanımı (Kwh)	Sanayinin Toplam Elektrik Kullanımındaki Payı (%)
Adana	1,36	2.300.086.844	64,39
Antalya	1,18	1.119.446.206	10,18
Balıkesir	1,05	843.628.807	49,70
Çanakkale	1,55	591.493.381	72,62
Edirne	1,26	461.968.044	56,60
İzmir	2,49	5.937.778.689	65,55
Konya	1,13	883.057.335	31,52
Sakarya	0,68	494.401.917	35,83
Samsun	0,56	662.106.429	40,43

Kişi başına elektrik enerjisi tüketiminde İzmir kişi başına düşen yüksek tüketimle öne çıkarken, toplam tüketimden sanayinin aldığı payda Çanakkale öne çıkmaktadır. Antalya'nın yüksek elektrik enerjisi tüketimi içindeki düşük sanayi payı dikkat çekicidir. Samsun'da kişi başına tüketim hayli düşük görünmekle birlikte

1994 verilerinde toplam tüketimin %40'ının sanayi payı olması evsel elektrik dağıtımında bir soruna işaret ediyor olabilir.

Tablo 4.4. Dünyada Kişi Başına Elektrik Tüketimi (1996)

Ülkeler	Kişi Başına Elektrik Tüketimi (kWh/kişi)
Norveç	24.033
Kanada	16.413
İsveç	15.244
ABD	13.040
Belçika	7.528
OECD Ortalaması	7.501
İsviçre	7.346
Fransa	7.069
Almanya	6.406
İngiltere	5.698
Rusya	5.114
İtalya	4.610
Bulgaristan	4.391
İspanya	4.072
Yunanistan	3.879
Kazakistan	3.432
Portekiz	3.237
Azerbaycan	1.813
Brezilya	1.716
TÜRKİYE	1.259
İran	1.159
Mısır	971

Kaynak: www.iea.org

4.4. Çevre

Çevre duyarlılığı ve çevreyi korumaya yönelik yasalar ve yönetmelikler illerin sanayi altyapılarının vazgeçilmez parçaları haline gelmişlerdir. Çevre faktörünü değerlendiren üç kriter kullanılmıştır.

Tablo 4.5. Çevre Verileri

İller	Atık Su Arıtma		
Tesislerinden Yararlanan			
Sanayi İşyerlerinin			
Toplam Sanayi Kuruluşları	Kış Mevsimi	Kış Mevsimi	
Adedine	SO ₂ Ortalaması	Partiküler	
Oranı (%)	(ug/ m ³)	Madde Ortalaması	
		(ug/ m ³)	
Adana	5,26	48	31
Balıkesir	4,62	240	70
Çanakkale	11,01	261	36
Edirne	13,89	154	38
İzmir	12,73	83	73
Konya	6,10	157	50
Samsun	2,26	70	31
Antalya	8,74	57	74
Sakarya	1,59	211	142
TÜRKİYE	4,54	-	-

Burada Edirne ili atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi tesislerinin oranında öne çıkmış, Edirne'yi İzmir ve Çanakkale izlemişlerdir. Bu oranın Samsun ve Sakarya'da Türkiye ortalamasının (%4,54) hayli altında olması düşündürücüdür.

Hava Kirliliği İçin Eşik Değerler

SO₂ ortalamaları için eşik değerler saatlik 900, günlük 400, yıllık 150 mikrogram/m³ olarak belirlenmiştir.

Partiküler madde için eşik değerler ise günlük 300, yıllık 150 mikrogram/m³ olarak belirlenmiştir

SO₂ ortalamaları bağlamında, Çanakkale, Balıkesir ve Sakarya'da bu oranların yıllık ortalamasının çok üzerinde olması, Adana, Samsun, Antalya ve İzmir'de ise iki haneli, görece düşük, rakamlarda kalması dikkat çekicidir. Çanakkale atık su tesisi kullanımında ve partiküler madde oranında hayli iyi durumdayken kış mevsimi SO₂ ortalamasında en son sırada yer almıştır. Bu da Çanakkale'nin kışın ısıtmada kötü yakıt kullandığının bir işareti olarak alınabilir.

Partiküler madde ortalaması verileri incelendiğinde Sakarya ili verisinin diğer illere göre yüksekliği göze çarpmaktadır. Tüm çevre kriterlerinde alt sıralarda yer alan Sakarya'nın hayli ciddi bir çevre sorunu ile karşı karşıya olduğunu söyleyebiliriz.

B Ö L Ü M

TEKNOLOJİ VE SANAYİ

TEKNOLOJİ VE SANAYİ

Gelişmekte olan ülkelerin dış teknolojilere nasıl ulaştıkları, yenilik ve teknolojileri nasıl özümledikleri, bilim-tabanlı kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla bu bilgileri kurumları arasında nasıl paylaştığı ve bilahare yüksek-teknoloji ürünlerinin imalat ve ihracatıyla ekonomik kalkınmalarını nasıl gerçekleştirdikleri 1980lerin ikinci yarısından itibaren incelenmeye başlanmıştır.

Çalışmalar, tek bir göstergenin gelişmeleri açıklama gücünün yetersiz olduğunu tespit ettikten sonra çok boyutlu analizleri gündeme getirmiştir. Bugüne kadar gerçekleştirilen projelerde, mevcut durumu anlamının yanısıra gelecekteki kapasite konusunda bilgi edinebilmenin de hedeflendiğini görüyoruz. **Burada dikkatinizi çekmek istediğimiz bir nokta, sanayi ve teknoloji yeteneklerindeki gelişmelerin 5 – 10 yıllık bir gecikmeyle sonuç verdiğidir.**

5.1. Sanayi Göstergeleri

Sanayi göstergeleri kapsamında, ildeki sanayi şirketi sayısı, imalat sanayii teşvik belgesi sayısı ile toplam teşvik miktarı, ve ilin sanayi sektörü katma değeri alınmıştır.

Tablo 5.1. İmalât Sanayii Teşvik Belgesi Sayıları ve Teşvik Büyüklükleri

İller	Sanayi İşyeri Sayısı	İmalat San. Teşvik Belgesi Sayısı	Belge Sayısı/ Sanayi İşyeri Sayısı	Toplam Teşvik Tutarı (milyar TL)	Ortalama Teşvik miktarı (milyar TL)
Adana	209	112	0,54	107.642	887
Antalya	65	23	0,35	11.509	232
Balıkesir	109	67	0,61	10.621	149
Çanakkale	36	18	0,50	7.647	319
Edirne	55	30	0,55	13.464	429
İzmir	1147	267	0,23	82.522	279
Konya	177	43	0,24	21.004	389
Sakarya	103	33	0,32	24.248	650
Samsun	126	14	0,11	4.075	231

Ortalama teşvik miktarı 149 milyar TL (Balıkesir) ile 887 milyar TL (Adana) arasında değişmektedir (Tablo 5.1). Adana ve Sakarya, büyük ölçekli yatırımlar ile ön plana çıkmaktadır.

Samsun ilinde yetersiz girişimciliğin bir göstergesi, ildeki sanayi firma sayısının, örneğin Edirne'nin 2,5 katı iken Samsun'da teşviklerden yararlanan firma sayısının Edirne'nin yarısı olmasıdır.

Tablo 5.2. İlin Katma Değeri ve Aldığı Teşvikler

İller	Sanayi İşyeri Sayısı	Toplam Katma Değer (milyar TL)	Firma Başına Katma Değer (milyar TL)	Toplam Teşvik/Toplam Katma Değer (yıl)
Adana	209	15.862	75,9	6,8
Antalya	65	936	14,4	12,3
Balıkesir	109	4.314	39,6	2,5
Çanakkale	36	4.952	137,6	1,5
Edirne	55	1.097	19,9	12,3
İzmir	1147	58.119	50,7	1,4
Konya	177	5.974	33,8	3,5
Sakarya	103	3.770	36,6	6,4
Samsun	126	2.593	20,6	1,6

İl içinde kayıtlı şirketlere verilen toplam teşvik miktarının o il içinde bir yılda yaratılan toplam katma değere bölünmesiyle elde ettiğimiz oranlar 1,4 (İzmir) ile 12,3 (Antalya ve Edirne) arasında değişiyor (Tablo 5.2). Antalya ve Edirne illerinde bir yılda yaratılan katma değer yaklaşık 12,3 misli teşvik verilmesinin arkasında yatan faktörler detaylı olarak incelenmelidir.

5.2. Sanayide Elektrik Enerjisi

İller bazında elektrik enerjisi kriterini değerlendirmek için iki kriter kullanılmıştır (Tablo 5.3). Elektrik enerjisi verilerinde Çanakkale, sanayi firması başına imalat sanayi kurulu güç kapasitesi ve yıllık elektrik enerjisi miktarlarında öne çıkmıştır. Öte yandan, Sakarya ve Samsun elektrik enerjisi kriterlerinde hayli gerilerde kalmışlardır.

Kurulu güç kapasitesi, gelecekteki üretim kapasite hakkında bilgi vermektedir. Tüketilen elektrik enerjisinde yıllara göre gerçekleşecek farklılık, enerji kullanımındaki verimlilik artışındaki olası gelişmeler hakkında bilgi içermemektedir. Bu, başka bir çalışmanın konusu olabilir.

Tablo 5.3. Elektrik Enerjisi Verileri

İller	Sanayi Firması Başına İmalat Sanayi Kurulu Güç Kapasitesi (MVA)	Sanayi Firması Başına Tüketilen Yıllık Elektrik Enerjisi Miktarı (Otoprodüktör + Şebeke)
Adana	2,345	7.297
Antalya	0,883	7.691
Balıkesir	2,231	5.111
Çanakkale	3,071	14.378
Edirne	1,315	5.332
İzmir	1,054	4.540
Konya	1,934	10.597
Sakarya	0,708	1.799
Samsun	0,825	2.651

Bu bölümdeki sayısal değerler, endeksin hesaplanmasında kullanılmamıştır.

5.3. Teknoloji ve Araştırma-Geliştirme

5.3.1. Ar-Ge Teşvikleri

Bir ülkenin veya bölgenin/ilin yeni teknoloji geliştirme, üretme ve pazarlama konusundaki yetenekleri, ekonomik kalkınma ve refah açısından önemlidir. Bu yetenekleri belirleyen faktörler arasında, o ildeki firmaların araştırma ve teknoloji geliştirme konularına verdikleri önemi sayabiliriz. Bunun önemli bir göstergesi olarak da, mevcut Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı kabul edilmiştir (Tablo 5.4).

Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firmaların sayısının incelenen illerde düşük olmasının nedenlerinden biri de, bu teşvik programlarının yeni uygulamaya girmiş olması olabilir.

Antalya'da az sayıda sanayi işyeri bulunmakla birlikte Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı oranının yüksekliği ile, Samsun ve Edirne'de bu finansman kaynağını kullanan firmanın bulunmamasının nedenleri incelenmelidir.

Tablo 5.4. Ar-Ge Teşviklerinden Yararlanan Firma Sayıları

İller	Sanayi İşyeri Sayısı	Ar-Ge Teşviki Alan Firma Sayısı	Teşvik Alanların Oranı (%)
Adana	209	10	4,8
Antalya	65	6	9,2
Balıkesir	109	1	0,9
Çanakkale	36	1	2,8
Edirne	55	0	0,0
İzmir	1147	37	3,2
Konya	177	6	3,4
Sakarya	103	6	5,8
Samsun	126	0	0,0

5.3.2. Teknoloji ve Ar-Ge’de İnsan Kaynakları

Teknoloji ve Ar-Ge faaliyetlerinde insan kaynağı en önemli unsuru teşkil eder. Uluslararası karşılaştırmalarda kullanılan bir gösterge, 10,000 nüfus başına düşen araştırmacı sayısıdır. Diğer bir gösterge, ülkede fen bilimleri ve mühendislik derecelerine sahip kişi sayısıdır.

Bu çalışma çerçevesinde öngörülen gösterge, sanayi firması başına ortalama teknik personel adedidir. Burada teknik personelden anlaşılan, lise sonrası düzeyde fen bilimleri eğitimi ve/veya teknik eğitim almış ve fiilen teknik içerikli bir görevde çalışan kişilerdir. Ancak bu veriye bu aşamada ulaşmak olanaksız olduğundan bu konuda bir gösterge endekse dahil edilmemiştir.

5.3.3. Bilişim Olanakları

Bilişim olanaklarının firma yöneticilerinin yönetim yeteneklerini daha etkin, verimli ve ekonomik olarak kullanma şansını arttırdığı varsayılmıştır. İl bazında bilişim olanaklarına ulaşabilmek, bu yeteneklerin kullanılmasında belirleyici bir özelliğe sahiptir. Bu konuda derlenebilen veriler Tablo 5.5’de rapor edilmiştir. Tablodaki eksik veriler, verilere ulaşmadaki sorunlara işaret etmektedir.

Tablo 5.5. Bilişim Sektöründe Firma ve Personel Sayıları

İller	Sanayi İşyeri Adedi	Bilişim Sektörü Çalışan Kişi Sayısı	Bilişim Sektörü Firma Sayısı	Firma Ortalama Çalışan Sayısı
Adana	209	vb *	vb	-
Antalya	65	vb	vb	-
Balıkesir	109	vb	vb	-
Çanakkale	36	72	24	3,0
Edirne	55	vb	vb	-
İzmir	1147	8000	457	17
Konya	177	400	90	4,4
Sakarya	103	vb	vb	-
Samsun	126	90	20	4,5

(*) vb: veri bulunamadı

Bilişim sektöründeki firma sayısı ile çalışan kişi sayıları, ilin yazılım sektöründeki gelişme potansiyelinin öncü göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, firma sayısı, il içinde ileri teknolojinin kullanım yoğunluğunun bir göstergesi olarak da alınabilir. Nitekim, bilişim olanakları bu aşamada bu nedenle Teknoloji ve Ar-Ge endeksinin bir göstergesi olarak kullanılamamıştır.

Tablo 5.6. Modern Bilişim ve Telekomünikasyon Cihazları Sahipleri

Ülke / Bölge	Bin kişi başına (1996)			
	Bilgisayarlar *	İnternet Kullanıcıları	Mobil Telefonlar	Kablolu Televizyon
ABD	259	31	165	239
Japonya	141	4	143	26
EU 15	113	7	84	95
İngiltere	145	10	116	29
Almanya	149	7	67	217
Fransa	105	3	43	39
İtalya	59	2	112	0
İspanya	52	2	76	48
Finlandiya	157	59	292	161
İsveç	227	22	282	200
Danimarka	223	15	265	187
Hollanda	177	14	66	382
Avusturya	130	10	75	108
İrlanda	54	6	74	145
Portekiz	45	2	67	11
Yunanistan	27	1	49	0
TÜRKİYE	-	0,4 **	13	8

* 1994 ve 1996 yılları arasında elde edilen stok miktarı

** Ağustos 1997 verisidir.

Kaynak: EITO 1998. OECD: IFO hesapları

Bilişim teknolojisi aletleri kullanımına ilişkin uluslararası bazı veriler Tablo 5.6'da sunulmuştur.

B Ö L Ü M

TİCARİ VE MALİ GÖSTERGELER

TİCARİ VE MALİ GÖSTERGELER

Modern ve teknolojiye dayalı bir sanayi toplumunun fiziki, beşeri, örgütsel ve ekonomik kaynaklarını etkin şekilde kullanabilmesine imkân tanıyan yapılar ile bu yeteneklerin etkin kullanıldığını gösterir kriterleri bu bölümde inceliyoruz.

6.1. Makroekonomik Göstergeler

Dokuz ilin kişi başına GSYİH değerleri bu illerin Türkiye nüfusu ve GSYİH değeri içindeki yüzdeleri ile birlikte Tablo 6.1'de verilmiştir. Dokuz il arasında, İzmir, Adana, Çanakkale, Edirne ve Antalya Türkiye ortalamasının üzerindedir. Konya, Balıkesir, Samsun ve Sakarya illeri, nüfuslarına göre GSYİH'ya daha düşük katkıda bulundukları için kişi başına düşen gelirleri de düşük olmaktadır.

Tablo 6.1. İllerin Türkiye Nüfusu ve GSYİH İçindeki Payları (1997)

İller	GSYİH/kişi (\$)	GSYİH Payı (%)	Nüfus Payı (%)
Adana	3.553	3,2	2,7
Antalya	3.422	2,7	2,4
Balıkesir	2.722	1,5	1,6
Çanakkale	3.533	0,8	0,7
Edirne	3.437	0,7	0,6
İzmir	4.358	7,1	4,9
Konya	2.373	2,4	3,1
Sakarya	2.719	1,1	1,2
Samsun	2.353	1,4	1,9
TÜRKİYE	3.021	-	-

Tablo 6.2. İllerin GSYİH ve İmTeS Endeksine Göre Sıralanması

GSYİH'ya Göre İllerin Sıralanması	İmTeS Endeksine Göre İllerin Sıralanması
İzmir	İzmir
Adana	Adana
Çanakkale	Antalya
Edirne	Çanakkale
Antalya	Edirne
Balıkesir	Balıkesir
Sakarya	Sakarya
Konya	Konya
Samsun	Samsun

Tablo 6.2'de iller kişi başına GSYİH değerlerine göre sıralanmışlardır. Burada dört grup oluşmaktadır. Bu gruplar tablo üzerinde gösterilmiştir. **İmTeS Endeksi** ile karşılaştırıldığında genel yapının ilginç olarak aynı olduğu görülmekle birlikte, iki önemli değişiklik vardır: Antalya, **İmTeS Endeksine** göre iki sıra aşağıya düşmüştür. Gruplaşmalar da farklı olmuştur. **GSYİH, bir ilin mevcut ve yakın geçmişini yansıtan toplashık bir endekstir. Buna karşın İmTeS Endeksi, daha çok yönlü ve geleceğe ilişkin verileri de içeren dinamik bir endeks olarak tasarlanmıştır.**

6.2. Bankacılık

İncelenen illerden sadece Adana ve Edirne'de fert başına düşen kredi miktarının fert başına düşen tasarruf miktarından fazla olması daha detaylı incelenmelidir. **Tasarruf fazlasının belli bir değeri aştıktan sonra gelişmeyi engelleyici olup olmadığının belirlenmesi, sağlıklı teşvik politikalarının oluşturulması açısından önemlidir.**

Tablo 6.3. Fert Başına Kredi ve Tasarruf

İller	Tasarruf Fazlası (mil TL)	Fert Başına (mil TL)	Fert Başına Kredi (mil TL)	Fert Başına Kredi/Fert Başına Tasarruf
Adana	-12,2	35,7	23,5	1,52
Antalya	13,6	21,5	35,1	0,61
Balıkesir	24,8	9,4	34,2	0,27
Çanakkale	13,0	9,1	22,1	0,41
Edirne	-16,4	42,3	25,9	1,63
İzmir	13,3	44,6	57,9	0,77
Konya	8,8	8,5	17,3	0,49
Sakarya	14,9	5,1	20,0	0,26
Samsun	14,4	7,8	20,2	0,39

6.3. Uluslararası Ticaret

Firmaların şirket merkezlerinin başka illerde kayıtlı olması ve ihracat/ithalatın o il üzerinden yapılması halinde il kaynaklı gerçek ithalat ve ihracat rakamlarına ulaşmak zordur. Sekizinci bölümde önerdiğimiz çalışma metodolojisi ile Proje İl Destek Ekibi il kaynaklı tüm verilerin toplanıp derlenmesinde aktif rol oynayacak ve bu sorun giderilebilecektir.

Tablo 6.4. İhracat ve İthalat

İller	Kurumlar Vergisi	İhracat (milyon \$)	İthalat (milyon \$)	KVM Başına	
	Mükellef (KVM) Sayısı			Toplam Dış Ticaret (milyon \$)	Dış Ticaret Hacmi (\$)
Adana	9.787	389,5	409,9	799,4	81.680
Antalya	13.400	125,4	99,0	224,4	16.746
Balıkesir	4.215	265,5	290,4	555,9	131.886
Çanakkale	1.791	55,5	60,3	115,8	64.657
Edirne	1.528	36,8	583,4	620,2	405.890
İzmir	34.558	4.343,2	6.167,0	10.510,2	304.132
Konya	10.468	86,6	67,4	154,0	14.712
Sakarya	3.293	155,8	19,2	175,0	53.143
Samsun	4.073	69,9	315,1	385,0	94.525

Edirne sınır kenti olmanın avantajıyla dış ticarete önemli bir rol oynarken, Çanakkale'nin İzmir ve Balıkesir (Bandırma) illerine yakınlığı nedeniyle dış ticaretteki rolünü nasıl güçlendirebileceği üzerinde il kamu ve özel sektör yöneticilerinin çalışma yapmalarını öneriyoruz.

Bu bilgiler, endekslerin hesaplanmasında kullanılmamıştır.

6.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı

İl bünyesinde faaliyet gösteren tüzel kişilikler arasında bulunan kurumlar vergisi mükellef sayısı ile Ltd ve A.Ş. sayıları, kurumsal yapının bir göstergesi olarak irdelendi. İl bünyesinde kayıtlı tüm tüzel kişiliklerin toplam sayısına ulaşamadı. On bin çalışabilir nüfusa düşen kurumlar vergisi mükellef sayısını göstergelerden biri olarak tanımladık.

Tablo 6.5. Şirketlerde Kurumsal Yapı (1)

İller	Sanayi İşyeri Adedi	Ltd. ve A.Ş. Adedi	Kurumlar Vergisi Mükellef (KVM) Sayısı	Onbin Çalışabilir Nüfusa Düşen KVM Sayısı	SSK ve Bağ-Kur Prim Ödeyenlerin Sayısı	On bin Çalışabilir Nüfusa Düşen Prim Ödeyen Sayısı
Adana	209	7.461	9.787	147	211.279	3.175
Antalya	65	vb *	13.400	177	225.478	2.988
Balıkesir	109	3.498	4.215	82	122.295	2.378
Çanakkale	36	1.414	1.791	69	73.599	2.852
Edirne	55	1.369	1.528	71	63.190	2.922
İzmir	1.147	23.055	34.558	265	546.583	4.193
Konya	177	9.536	10.468	123	184.713	2.163
Sakarya	103	vb	3.293	92	106.383	2.971
Samsun	126	2.632	4.073	73	129.267	2.307

(*) vb: veri bulunamadı

Tablo 6.6. Şirketlerde Kurumsal Yapı (2)

İller	Ltd ve A.Ş. Adedi	Sanayi İşyeri Adedi	İSO 1000 İçindeki Şirket Adedi	Yabancı Ortaklı Şirket Adedi	İMKB'de Kote Şirket Adedi
Adana	7461	209	17	39	7
Antalya	vb *	65	6	vb	1
Balıkesir	3498	109	15	5	1
Çanakkale	1414	36	4	3	0
Edirne	1369	55	3	0	0
İzmir	23055	1147	111	278	35
Konya	9536	177	10	1	1
Sakarya	vb	103	5	vb	0
Samsun	2632	126	2	1	0

(*) vb: veri bulunamadı.

Bir ildeki yabancı ortaklı şirket sayısı, ildeki yenilik sunumu sonucu dış dünya ile kurulmuş bağın kuvvetinin göstergesi olabilir. İMKB'de kote olmanın koşullarını yerine getirmiş firmaların varlığı da, ildeki kurumsallaşmanın işaretlerinden biridir.

6.5. Kamunun Rolü

Tablo 6.7. Kamunun Rolü

İller	Genel Bütçe Vergi Gelirleri (GBVG) (milyar TL)	Kamu Yatırım Harcamaları (KYH) (milyar TL)	KYH/ GBVG (%)	Çalışabilir Toplam Nüfus
Adana	50.930	2.151	4,2	665.494
Antalya	28.614	4.649	16,2	754.610
Balıkesir	19.491	3.924	20,1	514.304
Çanakkale	6.588	2.216	33,6	258.076
Edirne	11.584	872	7,5	216.266
İzmir	224.095	11.815	5,3	1.303.459
Konya	19.509	3.818	19,6	854.066
Sakarya	9.953	998	10,0	358.029
Samsun	20.370	7.939	39,0	560.443

Samsun'da tahsil edilen genel bütçe vergi gelirlerinin yaklaşık %40'ının kamu yatırımı olarak Samsun'a geri dönmesi, Samsun'un bu çalışmada da belirlenen göreceli olarak geri kalmışlığının giderilmesi yönünde atılmış bir adım olarak yorumlanabilir. Samsun (%39) ile Çanakkale (%33,6) bir grup oluştururken, Balıkesir (%20,1), Konya (%19,6), Antalya (%16,2) ikinci grubu, Sakarya (%10) ve Edirne (%7,5) üçüncü grubu, İzmir (%5,3) ile Adana (%4,2) son grubu oluşturuyor. İldeki kamu yatırımlarının ortalama beklenen bitiş süreleri, başlatılan bölgesel kalkınma faaliyetlerinin sonuçlarını alma takvimi konusunda bilgi içerebilir. İldeki kamu ve özel sektör yöneticilerinin mevcut projeleri istihdam ve ihracata olacak etkileri açısından öncelik sıralamasına koymaları ve kaynakları garanti altında olmayan projeleri başlatmamaları, bölgesel kalkınma gayretlerinin etkinliğini artıracaktır.

Tablo 6.8. Emekli Aylığı Alanlar

İller	Emekli Aylığı Alanların Sayısı			Toplam	Emekli Aylığı Alanların Çalışabilir Nüfusa Oranı
	Emekli Sandığı (1997)	SSK (1996)	Bağ-Kur (1997)		
Adana	24.695	74.741	28.418	127.854	0,19
Antalya	26.697	33.494	17.591	77.782	0,10
Balıkesir	28.491	48.128	27.657	104.276	0,20
Çanakkale	11.916	14.468	10.811	37.195	0,14
Edirne	8.471	10.563	10.378	29.412	0,14
İzmir	106.570	217.431	57.414	381.415	0,29
Konya	24.513	47.181	34.674	106.368	0,12
Sakarya	11.840	33.276	16.577	61.693	0,17
Samsun	19.524	53.813	22.594	95.931	0,17

Kaynak: www.dpt.gov.tr

İller bazında kamudan emekli aylığı alanların sayısı Tablo 6.8'de verilmiştir. Bu veriler, kamudan bir ile yapılan kaynak transferini gösterir. Bir ilde emekli aylığı alanların sayısı o ilde kamunun ağırlığı konusunda bir göstergedir. Benzer şekilde, ilden kamuya çalışanların emeklilik kesintisi ile bir kaynak aktarımı söz konusudur. SSK ve Bağ-Kur'un bu verilerine ulaşmak mümkün olmasına rağmen, illerde Emekli Sandığı'na prim ödeyenlerin sayısına ulaşamadık. Bu nedenle kaynak transferinin bu yönü ile ilgili çalışmayı sonuçlandıramadık.

BÖLÜM 7

YAŞAM KALİTESİ

YAŞAM KALİTESİ

Geçmiş yıllarda yapılmış ekonomik ve sosyal yatırımlar sonucu, il bünyesinde yaşayanların yaşam kalitelerinin olduğu noktanın, ilin "rekabet yetenekleri"ni doğrudan etkilediği kabul edilmiştir. Bu bölümde, yaşam kalitesinin ölçülmesine yardımcı olacak parametreler incelenecektir.

7.1. Sağlık Göstergeleri

İldeki sağlık kuruluşlarında bulunan yatak başına düşen sağlık personeli sayısı 1,5 (Samsun) ile 2,7 (Edirne) arasında değişiyor. Antalya (2,6) ve Edirne'deki (2,7) yoğunluk verilen hizmet kalitesi açısından irdelenmelidir.

Tablo 7.1. Sağlıkda Yaşam Kalitesi Göstergeleri

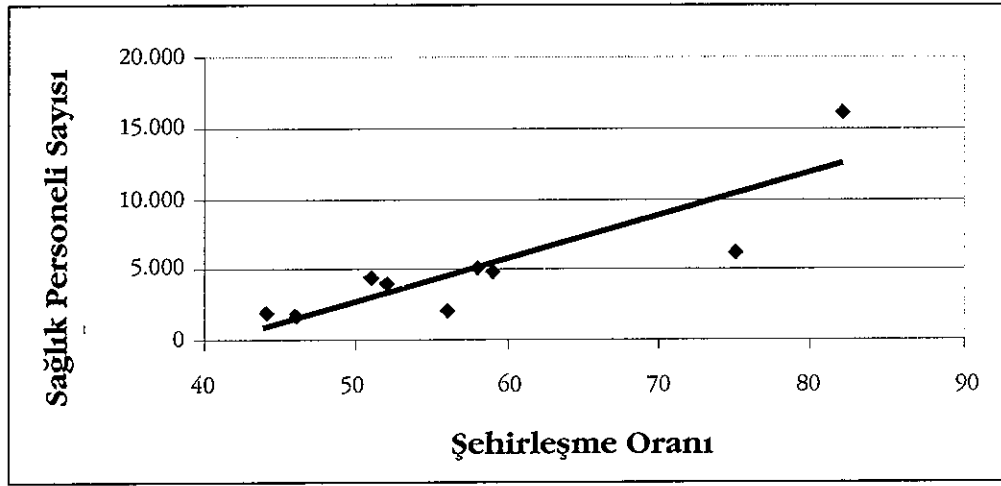
İller	Toplam Nüfus	Sağlık Personeli Sayısı/Onbin kişi	Yatak Sayısı/ Onbin kişi	Sağlık Personeli/ Yatak Sayısı	Ortalama Yaşam Süresi
Adana	1.689.155	29,7	19,4	1,5	68,8
Antalya	1.477.347	45,7	15,0	3,1	71,5
Balıkesir	1.033.468	70,3	26,4	2,7	70,1
Çanakkale	439.626	143,7	19,6	7,3	vb *
Edirne	387.993	153,2	18,8	8,1	59,9
İzmir	3.066.902	20,6	28,4	0,7	69,0
Konya	1.943.757	53,0	24,2	2,2	70,1
Sakarya	732.414	84,2	15,3	5,5	69,4
Samsun	1.168.574	48,1	22,6	2,1	67,0

(*) vb: veri bulunamadı

Profesyonel hastane yöneticiliği anlayışına göre, uzman hekim, pratisyen hekim, diş hekimi, hemşire, sağlık memuru ve ebeleri içeren sağlık personeli tanımıyla bir sağlık kuruluşunda yatak başına düşen sağlık personeli sayısının iki civarında olması yeterlidir. Sağlıkta hizmet kalitesini ölçmek, başka bir çalışmanın konusu olabilir.

Sağlık personeli sayısı ile şehirleşme oranı arasındaki ilişki incelendiğinde (Şekil 7.1), aralarında doğrusala yakın bir ilişki saptanmıştır. Diğer bir deyişle, şehirleşme oranı arttıkça sağlık personeli sayısının da arttığı görülmektedir.

Şehirleşme oranının düşük olduğu illerde onbin kişiye düşen sağlık personeli sayısının genellikle daha yüksek olması, şehirleşme oranının yükselmesi ile sağlık personelinin daha verimli kullanılabildiğinin bir göstergesi olarak görülebilir.

Şekil 7.1. Şehirleşme Oranı ile Sağlık Personeli Sayısı Arasındaki İlişki

7.2. Kültür Sanat Göstergeleri

Kültür ve sanat faaliyetlerinin sunumu ile bunlara katılımın yaşam kalitesinin göstergeleri arasında olduğu varsayılmıştır. Aşağıdaki tablolardaki veriler DPT internet sayfalarından alınmış olup 1994/1995 sezonuna aittir. Toplam nüfus, DİE 1994 ve 1995 yılları yıl ortası nüfus tahminlerinin aritmetik ortalamasıdır.

Tablo 7.2. Sinema, Gösterilen Film ve Seyirci Sayıları

İller	Toplam Nüfus	Sinema Sayısı	Koltuk Sayısı	Gösterilen Film Sayısı	Seyirci Sayısı	Seyirci Toplam Nüfus
Adana	1.689.155	13	4.547	832	163.450	0,11
Antalya	1.477.347	6	2.064	353	191.000	0,15
Balıkesir	1.033.468	7	2.713	360	61.427	0,06
Çanakkale	439.626	1	130	32	10.000	0,02
Edirne	387.993	1	350	48	46.146	0,12
İzmir	3.066.902	24	10.774	1.375	746.869	0,25
Konya	1.943.757	4	1.762	378	169.000	0,09
Sakarya	732.414	2	931	208	150.000	0,14
Samsun	1.168.574	5	2.737	572	261.443	0,20

İncelenen illerde film ve oyunları izleme sıklığının (bir kişinin bir yılda izlediği film ve oyun sayısı) "1" in çok altında olması dikkati çekiyor. Toplam nüfus, bebek ve küçük çocukları da içerdiğinden, Tablo 7.2, 7.3 ve 7.4'ün son sütunundaki değerler gerçek değerlerin altındadır.

Tablo 7.3. Resmi Tiyatro, Oynanan Eser, Gösteri ve Seyirci Sayıları

İller	Toplam Nüfus	Resmi Tiyatro Sayısı	Koltuk Sayısı	Oynanan Eser Sayısı	Seyirci Sayısı	Seyirci Toplam Nüfus
Adana	1.689.155	1	368	7	56.234	0,03
Antalya	1.477.347	2	680	26	71.915	0,05
Balıkesir	1.033.468	0	0	0	0	0
Çanakkale	439.626	0	0	0	0	0
Edirne	387.993	0	0	0	0	0
İzmir	3.066.902	7	2.413	58	533.264	0,18
Konya	1.943.757	0	0	0	0	0
Sakarya	732.414	0	0	0	0	0
Samsun	1.168.574	1	105	3	12.000	0,01

Kültür ve sanat faaliyetlerine katılımın, yaşam kalitesinin yanısıra çalışanların yaratıcılıklarını da etkilediği varsayımıyla, illerin kamu ve özel sektör yöneticilerinin faaliyetlere katılımı artırıcı önlemleri almaları yararlı olacaktır. Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Konya ve Sakarya belediyelerinin şehir tiyatrosu faaliyetini başlatmaları illerin yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyecektir.

Tablo 7.4. Özel Tiyatro, Oynanan Eser, Gösteri ve Seyirci Sayıları

İller	Toplam Nüfus	Özel Tiyatro Sayısı	Koltuk Sayısı	Oynanan Eser Sayısı	Gösteri Sayısı	Seyirci Sayısı
Adana	1.689.155	4	2.058	13	180	44.360
Antalya	1.477.347	0	0	0	0	0
Balıkesir	1.033.468	0	0	0	0	0
Çanakkale	439.626	0	0	0	0	0
Edirne	387.993	0	0	0	0	0
İzmir	3.066.902	3	800	8	564	137.000
Konya	1.943.757	0	0	0	0	0
Sakarya	732.414	0	0	0	0	0
Samsun	1.168.574	0	0	0	0	0

Özel sektör yöneticilerinin illerinde özel tiyatro açılmasına önayak olmaları, illerindeki yaşam kalitesine doğrudan olumlu etki yapacaktır. Ayrıca, genç nüfus için hizmet sektöründeki istihdam olanakları da artmış olacaktır. Adana ve İzmir dışındaki illerde özel tiyatro bulunmaması kültürel gelişmeyi desteklemeyen bir durumdur.

7.3. İletişim ve Ulaşım Altyapısından Yararlanma

Bu başlık altında incelenen faktörlere ilişkin veriler Tablo 7.5’de verilmiştir.

Tablo 7.5. On Bin Kişiye Düşen Telefon Abone ve Motorlu Taşıt Sayısı

	Toplam Nüfus	Telefon Abone Sayısı/ Onbin Kişi	Taşıt Sayısı/ Onbin Kişi
Adana	1.689.155	2.589	890
Antalya	1.477.347	3.359	1.163
Balıkesir	1.033.468	3.429	981
Çanakkale	439.626	3.338	775
Edirne	387.993	3.053	778
İzmir	3.066.902	3.963	1.149
Konya	1.943.757	2.216	639
Sakarya	732.414	2.730	717
Samsun	1.168.574	2.417	632

Konya ve Samsun'daki onbin kişiye düşen telefon abone sayısının düşüklüğünün nedenleri irdelenmelidir.

Onbin kişiye düşen taşıt adedinin azlığı (Samsun 632, Konya 639), il içindeki mobilitenin düşüklüğüne işaret edebilir.

7.4. Kişi Başına GSYİH ve Liselerde Okullaşma Oranı

Kişi başına düşen GSYİH, ortalama bir değer olarak ildeki yaşam kalitesinin ölçütlerinden birisi olarak alınmıştır (Tablo 7.6).

Liselerde okullaşma oranı, çocukların tam gün çalışarak aileye ek gelir yaratmak yerine okula gidebilmelerine işaret etmesi nedeniyle ailenin gelir düzeyinin bir başka göstergesi olarak irdelenmiştir.

Konya'daki liselerde okullaşma oranının düşüklüğü ilin geleceği ile ilgili olarak kaygı uyandırmaktadır.

Tablo 7.6. Kişi Başına GSYİH ve Liselerde Okullaşma Oranı

İller	Toplam Nüfus	GSYİH/ kişi (\$)	Liselerde Okullaşma Oranı (%)
Adana	1.689.155	3.553	56,0
Antalya	1.477.347	3.422	39,1
Balıkesir	1.033.468	2.722	52,3
Çanakkale	439.626	3.533	49,0
Edirne	387.993	3.437	51,0
İzmir	3.066.902	4.358	61,0
Konya	1.943.757	2.373	36,0
Sakarya	732.414	2.719	48,1
Samsun	1.168.574	2.353	42,7

Ortalama kişi başına düşen GSYİH yakın olmakla birlikte Antalya'daki liselerde okullaşma oranının Adana'ya göre düşüklüğü, ilin aldığı yoğun göçe işaret ediyor olabilir. Bu oran, Belçika, Finlandiya, Japonya, Yeni Zelanda, Norveç ve Polonya'da %93 iken ABD'nde %72'dir. ABD'nde bir kişinin okulda geçirdiği ortalama süre 16,8 yıl olup, liseleşme oranının görece düşüklüğü bizi yanıltmamalıdır. Bu veriler, tüm illeri kapsayacak bir seferberliğin gerektiğine işaret etmektedir.

7.5. TESEV İnsani Gelişme Raporu ile Bir Karşılaştırma

TESEV İnsani Gelişme Raporunun pilot çalışmanın konusu olan dokuz il için sonuçları ve bu iller için Yaşam Kalitesi Endeksi sonuçları karşılaştırma amacı ile Tablo 7.7’de verilmiştir. Buna göre, gruplaşmalarda aynı sonuçlar elde edilmiş olmakla birlikte sıralamada farklılıklar gözlenmektedir. İnsani Gelişme Endeksinde; ortalama yaşam süresi, eğitim durumu (okuryazar oranı ve okul kayıt oranı) ve kişi başına gelir yer almaktadır. Yaşam Endeksi, amacı da farklı olduğundan, çok daha geniş bir yelpazede insan yaşam kalitesini yansıtmaya çalışmaktadır.

Tablo 7.7. İnsani Gelişme Endeksi* ve TÜSİAD/SİAD Altyapı Seviyeleme Çalışması Yaşam Kalitesi Endeksi Değerleri

İnsani Gelişme Raporu İller	İnsani Gelişme Endeksi	Altyapı Seviyeleme Çalışması İller	Yaşam Kalitesi Endeksi
İzmir	0,843	İzmir	10,00
Çanakkale	0,832	Balıkesir	5,81
Antalya	0,831	Antalya	5,59
Edirne	0,822	Adana	5,53
Balıkesir	0,821	Edirne	5,43
Adana	0,817	Çanakkale	5,29
Sakarya	0,797	Samsun	3,20
Konya	0,732	Sakarya	2,96
Samsun	0,710	Konya	1,00

* İnsani Gelişme Raporu (1997), TESEV, İstanbul, 1998

B Ö L Ü M

YENİ BİR ÇALIŞMA ORGANİZASYONU ÖNERİSİ

YENİ BİR ÇALIŞMA ORGANİZASYONU ÖNERİSİ

8.1. Bazı Deneyim ve Gözlemler

Kasım 1997'den bu yana TÜSİAD ve SİAD'lar ile birlikte sürdürülen bu çalışmadan, çalışmanın organize edilmesine ve uygulanmasına ilişkin bazı sonuç ve deneyimler çıkartılmıştır. Bu gözlem ve deneyimler, sayısal verilerin derlenmesinde il bazında SİAD'lara destek olabilecek bir grubun oluşturulması gereğini ve sayısal verileri desteklemesi amacı ile ve bir anket yolu ile derlenen sübjektif verilerin derlenmesinde ilin temsil edilmesi ve verilerin sağlığı açısından sorunlar oluşabileceğini göstermiştir. Bu gözlem ve deneyimlerden hareketle yeni bir çalışma organizasyonu önerisi sunulmaktadır.

8.2. Yeni Bir Çalışma Organizasyonu

Burada önerilen çalışma organizasyonu üç esasa dayandırılmıştır:

1. Projenin koordinasyonunun TÜSİAD ve SİAD'ların dışında bir merkezi birim tarafından yapılması. Bu birim proje merkez ekibidir.
2. SİAD'ların mevcut yapısını ve maddi imkanlarını en az etkileyecek bir teşkilatlanma biçiminin oluşturulması.
3. Sübjektif verilerde bilgisine başvurulacak kişilerin bu çalışma çerçevesinde il temsil niteliğinin sağlanması.

8.2.1. Proje Merkez Ekibi: BÜ İmalat ve Teknoloji Stratejileri Araştırma Grubu

Proje merkez ekibinin İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi bünyesindeki İmalat ve Teknoloji Stratejileri (**ImTeS**) Araştırma Grubu olmasını öneriyoruz. İstanbul'daki proje merkez ekibinin görevlerini şöyle tanımlayabiliriz:

- a. İstanbul ili ilgili çalışmaların yapılması için TÜSİAD ve diğer ilgili ilçe SİAD'ları ile birlikte çalışması.
- b. Türkiye'nin diğer illerindeki çalışmaların koordinasyonu.
- c. Sonuçların derlenmesi, topluca değerlendirilmesi ve raporlanması.
- d. Proje ve sonuçları konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi.
- e. İllerdeki proje il destek ekiplerinin bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi.

8.2.2. Proje İl Destek Ekibi

Projeye destek sağlama amacı ile, ilde mevcut yüksek öğretim kurumlarından uygun birisi ile temasa geçilerek, bir ekibin kurulması sağlanmalıdır. Bu ekip, genel olarak, SİAD'ın bünyesinde yer almayacağından ve belirli bir anlaşmaya uygun olarak çalışacağından, SİAD'lar açısından esnek bir yapı oluşturulmuş olacaktır. Proje destek ekibi il veya bölge bazında hizmet verecektir.

Proje il destek ekibinin görevlerini şöyle sayabiliriz:

- a. Proje üyelerinin ve diğer uygun görülen kişilerin (örneğin; İl Çevre Müdürü, İl Milli Eğitim Müdürü) proje, projenin amacı ve sonuçları hakkında bilgilendirilmesi. Bulundukları yerde projenin temsilcileri olarak görev yapmaları.
- b. Bazı sayısal verilerin derlenmesi.
- c. Anketlerin dağıtılması, takibi ve toplanması.
- d. Proje üyeleri ile gerektiğinde mülakat yapılması.
- e. İl bazında elde edilen sonuçların SİAD ve diğer ilgililerle tartışılarak yorumlanması ve daha önceden belirlenmiş bir format dahilinde merkeze intikal ettirilmesi.
- f. Proje merkez ekibi ile koordinasyonun ve iletişimin sağlanması.

8.2.3. Proje Üyelerinin Belirlenmesi

Her ilde belirli sayıda proje üyesi anket çalışmasına katılacaktır. Bu proje üyelerinin seçimi SİAD'larla müştereken ancak daha önceden belirlenen kriterler çerçevesinde ve adetlerde yapılacaktır. Proje üyelerinin seçim kriterleri proje merkez ekibi tarafından ilgili taraflara danışılarak belirlenecektir.

Proje üyeleri illeri ile ilgili konularda anket ve mülakatlar yolu ile subjektif verileri sağlayacaklardır. Proje üyeleri ile daha önceden temas edilerek, bunların kendilerine yöneltilen anket sorularına cevap vereceklerini kabul etmeleri ve her yıl bu çalışma tekrarlandığında çalışmaya katılacaklarını taahhüt etmeleri istenecektir. **Çalışmanın yıldan yıla proje üyelerinde fazla bir değişiklik olmadan sürdürülmesi çalışmanın sürekliliği ve tutarlılığı açısından önemlidir.**

Proje üyeleri proje il destek ekibi ile temas halinde olacaklardır.

E K 1

DEĞERLENDİRME
METODOLOJİSİ

DEĞERLENDİRME METODOLOJİSİ

Türkiye’de illerin altyapı seviyelerini ölçmek için oluşturulan ImTeS endeksi oluşturulurken iki çeşit veri kullanılmıştır. Bunlardan ilki sayısal veriler adını verdiğimiz ve ölçülebilir kavramları içeren veri kümesidir. İkincisi ise sübjektif veriler adını verdiğimiz, anketler aracılığı ile illerden toplanan verilerdir.

Sayısal veriler tipik olarak istatistikler halinde merkezi ulusal kurumlardan (DİE, DPT, DDY, THY, TÜBİTAK, TTGV vb.) sağlanmıştır. Elde edilebilen en yeni veriler kullanılmıştır.

Sübjektif veriler ise illere gönderilen anketlerde sorulan üç sıralama ve otuz değerlendirme sorusu aracılığı ile ölçülmeye çalışılmıştır.

Kabaca, sayısal veriler illerin altyapı seviyelerini sayısal olarak belirlerken sübjektif veriler ise altyapı seviyesinin il içinde algılanışını belirlemek için kullanılmıştır.

ImTeS Endeksine ulaşmak için, önce sayısal ve sübjektif verilerden iki değişik endeks oluşturulmuş, ardından bunlar birleştirilerek ImTeS Endeksine ulaşılmıştır.

1. Sayısal Endeks

Toplanabilen 46 değişik sayısal veri kullanılarak ölçüme uygun, iller bazında karşılaştırılabilir oranlar elde edilmiştir. Her ile ilişkin sayısal veriler Ek 4’de verilmiştir. Oranlar elde edilirken aynı yıla ait verilerin kullanılmasına özen gösterilmiştir. Sayısal endeksi oluşturan veriler ve tanımları Ek 2’de verilmiştir. Bu oranlar standartlaştırılarak birbirleri ile aynı ölçeğe getirilmiştir.

Birinci bölümde (Şekil 1.1) söz edilen hiyerarşi içinde önce beş alt endeks (İnsan Kaynakları, Fiziki Altyapı, Sanayi, Ticari ve Mali Göstergeler, Yaşam Kalitesi) oluşturulmuştur. Sayısal Endeks bu beş endeksin aritmetik bileşimidir. Endeksler oluşturulurken, ağırlık kullanılmamıştır.

2. Sübjektif Endeks

Ankette sorulan 30 soruya, beşli skala üzerinde verilen yanıtlar ortalamaları ve standart sapmaları kullanılarak il bazında standartlaştırılmış ve aynı ölçeğe getirilmiştir. Daha sonra bu 30 soru sayısal endeksi oluşturan beş alt grup ile ilişkilendirilmiş ve aynı beş alt başlık için endeksler oluşturulmuştur. Anket sorularının beş ana kriterle ilişkilendirilmesi Tablo 1’de verilmiştir. Sübjektif endeks bu beş endeksin aritmetik bileşimidir. Burada da ağırlık kullanılmamıştır.

Tablo E1-1. Anket Sorularının Beş Ana Kriterle İlişkilendirilmesi

Kriter	Anket soruları
İnsan Kaynakları	1, 2, 3, 22, 24, 25, 26
Fiziki Altyapı	8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Teknoloji ve Sanayi	27, 28
Ticari ve Mali Göstergeler	22, 23, 29, 30
Yaşam Kalitesi	4, 5, 6, 7, 8

3. ImTeS Endeksi

Sübjektif verilerin illerin altyapısının il içinde algılanışını ölçtüğünü varsayarsak, bu veriyi altyapı seviyeleme için kullanılan endekste fazla öne çıkartmamak gerektiği ortaya çıkar. Öte yandan, sübjektif verileri tümü ile göz ardı etmek de doğru olmayacaktır. Sayısal verilerin ölçmeyi başaramadığı bazı hususlar sübjektif veriler içinde yer alıyor olabilirler.

ImTeS Endeksi oluşturulurken, önce beş alt endeks bazında sayısal ve sübjektif endeksler ağırlıklı ortalamaları alınarak birleştirilmiştir. Burada ağırlık % 75 ile sayısal endekse, % 25 ile sübjektif endekse verilmiştir. **ImTeS Endeksi**, bu şekilde oluşturulan beş endeksin ağırlıklı bileşimi olarak bulunmuştur.

Bu çalışmada oluşturulan tüm endeksler görelidir. Sadece bu çalışmada konu edilen dokuz ili birbirleri ile karşılaştırmakta kullanılabilirler. Elde edilen tüm endeksler en kötüden uzaklık olarak tekrar hesaplanıp 1 ile 10 arasında ölçeklenerek sunulmuşlardır¹. Bir ilin 1 ile 10 arasında aldığı skor, onun o endekste en kötü skoru alan ilden (iyiye doğru) uzaklığını göstermektedir. Bu anlamda, **ImTeS Endeksi** benzer kavramları ölçebilen başka endekslerle skor bazında karşılaştırılmaz. Fakat üretilen sıralamalar karşılaştırılabilir ölçeklerdedir². Örneğin, benzer bir sıra karşılaştırması burada üretilen Yaşam Kalitesi endeksi ile Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Endeksi arasında yapılmıştır (Bkz. Bölüm 5).

4. Diğer Endeksler ve Yöntemler

Literatürde **ImTeS Endeksi** metodolojisini kullanan başka endeksler de mev-

¹ Endeksler aralık ölçeğinde (interval scale) oldukları için bu tekrar ölçekleme anlamlıdır.

² Burada üretilen bilginin sadece sıralaması önemli olduğu için sıralama ölçeğinde (ordinal scale) karşılaştırma yapmak mümkündür.

cuttur. Garelli ve ekibinin yayımladıkları *Dünya Rekabet Yıllığı*³ ve Birleşmiş Milletlerin yayımladığı *İnsani Gelişme Endeksi*⁴ iki önemli örnektir.

İstatistik ve ekonometri literatüründe seviye belirleme çalışmalarında endeks oluşturmanın bazı sakıncaları üzerinde durulmuştur. Bunlar, oluşturulan endekslerin göreceli olması ve ağırlıklı ortalama alınması gereken yerlerde bu ağırlıkları belirlemek için yeterli bir teorinin olmadığı üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu iki sakıncayı gidermek için istatistiksel bir yöntem olan *Principal Components* yöntemi önerilmektedir.

Bu çalışmada, mümkün olduğu kadar ağırlıklı ortalama almaktan kaçınılmıştır. Öte yandan, oluşturulan endeksin göreceli olduğu doğrudur. Çalışma, Türkiye'nin bütün illerine yayıldığında Türkiye içinde göreceli bir endeks elde edilecektir. Bu endeks ile Türkiye içinde bütün iller birbirleri ile karşılaştırılabilecektir. Bu çalışmanın üreteceği bilginin sadece Türkiye bağlamında kullanılmasının yerinde ve yeterli olduğunu düşünmekteyiz. Türkiye'nin il bazında, örneğin Avrupa'daki iller ile karşılaştırılması çok daha kapsamlı bir başka çalışmanın konusu olabilir.

3 *International Institute for Management Development (IMD) World Competitiveness Yearbook, Cenevre 1998.*
<http://www.imd.ch/wcy/wcy-outline.html>

4 *UNDP Human Development Report, 1994, New York, Oxford University Press. İnsani Gelişme Endeksi (Türkiye), 1997, TESEV*

E K 2

SAYISAL VERİLER

SAYISAL VERİLER

1. Derlenen Sayısal Veriler

Burada endekste kullanılmak üzere toplanmış veriler endekse girdikleri formatta listelenmiş ve tanımlanmıştır.

1.1. İnsan Kaynakları

1.1.1. Demografik Yapı

Şehirleşme oranı. Şehirleşme oranı toplam il nüfusunun ne oranda kasaba ve şehirlerde yaşadığını gösterir. Bir anlamda tarımsal yapıdan ne derece kopulmuş olduğunun ve o ildeki sanayi ve hizmet sektörünün ağırlığının bir ölçütü olarak yorumlanabilir. Köy nüfusu dışındaki nüfusun il nüfusuna bölünmesi ile elde edilir.

1990-1997 nüfus artış oranı. Bu ölçüt bir ilin ne kadar süratle büyüdüğünün bir ölçütüdür. İç göç oranını da içerir. Tek başına ilginç bir ölçüt olmakla birlikte iç göç oranı 1990 yılı sonrası elde edilemediğinden tek başına kullanılmasından vazgeçilmiştir.

Çalışabilir nüfus. On iki ve altmış dört yaş arası kurumsal olmayan nüfus olarak tanımlanmıştır. Gerek sekiz yıllık mecburi eğitim gerekse çalışma yaşının daha yükseltilmesi gereği ilerideki çalışmalarda on beş yaş ve altmış dört yaş arası kurumsal olmayan nüfus olarak tanımlanmalıdır. İlin işgücü potansiyelini belirtir.

1.1.2. Eğitim

Okur-yazar nüfus oranı. Bir ilin insangücü kalitesinin en temel ve genel bir göstergesidir.

İlkokullarda okullaşma oranı. İleriye yönelik olarak bir ilin insangücü eğitiminin yaygınlığının bir ölçütüdür. Bu ölçütün, sekiz yıllık öğrenime geçildiği için ilköğrenim istatistikleri ile yer değiştirmesi gerekecektir.

Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı. Bu ölçüt ile ilde okuyan gençlerin ne oranda lise mezuniyeti sonrası üretime yönelik olarak kalifiye işgücünün bir parçası olabilme potansiyelini görüyoruz. Aynı zamanda gelecekteki işgücünün düzeyini belirtmek bakımından da bir göstergedir.

On bin çalışabilir nüfus başına meslek kurslarındaki öğrenci adedi. For-

mal eğitim sürecine ek olarak o ilin insanlarının kendi becerilerini geliştirmek için yaptıkları bir atılımı göstermektedir. Mevcut durumlarından memnun olmayanların kendilerine imkan yaratmak için başvurdukları bir yoldur. İşgücü düzeyinin yükselmesi yönünde de bir göstergedir.

1.2. Fiziki Altyapı

1.2.1. Ulaşım

Gemi ile taşınan yıllık yük miktarı. Denize kıyısı olan illerde deniz yolunun ticarete kullanılış düzeyini gösterir. Transit taşımacılığının da bir bileşenidir. Deniz yolu ile yük taşımacılığının ekonomikliği göz önüne alındığında önemli bir göstergedir. Liman kapasitesi ile ilişkilendirilmemiştir.

Uçak ile taşınan yıllık yolcu adedi. Havaalanı olan illerde hava yolu ile yolculuk bağlantısının ne düzeyde kullanıldığının bir göstergesidir.

Demiryolu ile taşınan yıllık yük miktarı. Yukarıda gemi ile taşınan yük miktarı göstergesi ile aynı anlayış ile kullanılan bir göstergedir.

On bin kişiye düşen motorlu kara taşıt aracı. Karayolu taşımacılığının potansiyeline ilişkin bir göstergedir. Hareketliliğin de bir göstergesidir.

TCK devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı. Bu ölçüt ile ilin içindeki il içi ve iller arası ticaret ve ulaşımaya uygun yol ağının yaygınlığı yansıtılmaya çalışılmaktadır.

1.2.2. Telekomünikasyon

On bin kişiye düşen telefon santralı kapasitesi. İl içinde mevcut iletişim altyapısı kapasitesinin bir göstergesidir.

On bin kişiye düşen telefon abonesi (cep ve mobil dahil) adedi. Ne kadar çok sayıda kişi ve birimin iletişim altyapısından yararlanma olanağına sahip olduğunu gösterir.

On bin kişiye düşen yıllık toplam telefon kontör sayısı. Mevcut iletişim altyapısından yararlanma olanağının ne yoğunlukta değerlendirildiğinin bir göstergesidir.

Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı. Bu oran bize altyapının kalitesi ve teknoloji düzeyini yansıtır. Mevcut altyapının daha yaygın amaçlarla kullanılabilme olanağını belirtir.

1.2.3. Elektrik Enerjisi

Kişi başına tüketilen yıllık elektrik enerjisi miktarı. Bu gösterge il bazında kullanımı temiz bir enerji türü olan elektrik enerjisinin ne yoğunlukta kullanıldığını gösterir.

1.2.4. Çevre

Atıksu arıtma tesislerinden yararlanan sanayi iş yerlerinin oranı. Bu ölçüt sanayinin çevre duyarlılığının bir göstergesi olduğu gibi aynı zamanda su kirliliğinin de bir boyutunu oluşturur.

Kış sezonu SO₂ ortalaması.

Kış sezonu partiküler madde ortalaması.

Yukarıdaki iki gösterge hava kirliliğinin göstergeleridir.

1.3. Teknoloji ve Sanayi

1.3.1. Sanayi Göstergeleri

Sanayi sektöründe işyeri adedi. İşyeri adedi sanayi sektörünün il bazında yaygınlığının ve sanayi girişimciliğinin bir göstergesidir.

Sanayi sektörü toplam katma değeri. Bir ildeki sanayi sektörünün yarattığı katma değer o ildeki sanayi sektörünün etkinliğinin ölçütüdür.

Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer. Sanayi sektöründe çalışanların üretkenliğinin bir göstergesidir. Çok önemli olan bu gösterge konusundaki veriler ne yazık ki güncel değildir.

Sanayi firması başına imalat sanayii kurulu güç kapasitesi. Sanayi sektörünün kurulu gücü sanayi kuruluşlarının kapasitesi ve yapılan yatırımın bir göstergesidir. Ne yazık ki bu veri güncel değildir.

ISO'nun En Büyük 1000 Firma listesi içindeki o ilin firmalarını yarattığı katma değer in 1000 firmanın toplam katma değerine oranı. Bir ilin sanayi sektöründeki kuruluşlarının Türkiye çapında göreceli büyüklüğünün bir göstergesi olarak alınmıştır.

Sanayi firması başına özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı. Özel sektörün sanayi alanında proje geliştirme ve bunun için devlet politikaları paralelinde destek temini yeteneğinin bir göstergesidir.

Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri ortalama tutarı. Geliştirilen projelerin ortalama büyüklüğü konusunda bir fikir verir.

1.3.2. Teknoloji ve Ar-Ge

Sanayi firması başına TTGV ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma adedi. Bir ilin sanayi firmalarının araştırma yoğunluğunun ve girişimciliğinin bir göstergesidir.

Sanayideki katma değerın sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı. Birim katma değer üretimi için gereken enerji miktarının yüksekliği teknoloji düzeyinin bir göstergesi olarak alınabilir. Burada sanayinin toplam enerji tüketimi verisinin kullanılması gerekmele birlikte bu veriye ulaşılmasının zorluğu neticesi sadece elektrik enerjisi tüketimi verisi ile yetinilmiştir.

1.4. Ticari ve Mali Göstergeler

1.4.1. Makroekonomik Göstergeler

İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı. İlin Türkiye içindeki görelı büyüklüğünün bir göstergesidir.

Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı. Bir il halkının ortalama ekonomik refah düzeyinin bir göstergesidir.

Fert başına genel bütçe vergi gelirleri.

Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe harcamaları (artı Belediyelere yapılan yardımlar).

Bu iki gösterge bir ilin devlet ile olan karşılıklı mali katkılarının dengesinin bir ölçütüdür. İlk gösterge il halkının ve kurumlarının devlete ödediğı vergileri; ikinci gösterge devletin o ile yaptığı katkıyı gösterir. Veri eksikliği nedeni ile ikinci gösterge olarak salt kamu yatırımları göz önüne alınmıştır.

1.4.2. Bankacılık

Fert başına kredi miktarı. Bir ilin halkının ve girişimcilerinin öz kaynaklarının ötesinde finans kaynaklarını kullanma becerilerini gösterir.

Fert başına banka mevduatı. Bir ilin halkının nakit tasarruf düzeyini gösterir.

1.4.3. Firmalarda Kurumsal Yapı

On bin çalışabilir nüfus başına kurumlar vergisi mükellefi firma adedi.

Bir ilin kurumlar vergisi mükellefi firmalarının yaygınlığı o ilin firmalarının kurum-sallaşmaları konusunda bir fikir verir.

ISO En Büyük 1000 Firma listesi içindeki firma sayısı. Bir ilin firmalarının büyüklüğü konusunda bir göstergedir.

Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedinin sanayi firması adedine oranı. Bir ilin firmalarının ne ölçüde sermaye yapılarını kendi dışlarına açtıklarının bir göstergesidir. Burada toplam firma sayısına göre oran almak gerekirse de, toplam firma adedinin bilinmemesi sonucu sanayi firması adedi bilgisi kullanılmıştır.

Çalışabilir nüfus başına SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi. Çalışan kişilerin ne oranda sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınabildiği kurumsallaşma ve sosyal gelişme açısından önemli bir göstergedir. Ancak il bazında çalışan nüfus bilgisi yoktur. Bu nedenle, çalışabilir nüfus verisi kullanılmıştır. Ayrıca, devlet kurumlarında çalışanlar Emekli Sandığı'na bağlıdırlar. Fakat bu bilgiye de ulaşılammıştır.

1.5. Yaşam Kalitesi

On bin kişiye düşen sağlık personeli sayısı.

On bin kişiye düşen hastane yatağı sayısı.

Yukarıdaki iki gösterge il halkına verilecek en önemli hizmetlerden olan ve yaşam kalitesini büyük ölçüde etkileyen sağlık hizmetlerinin düzeyini belirtirler.

On bin kişiye düşen evsel elektrik enerjisi tüketimi. Çağdaş ev yaşamının sunduğu olanakların büyük ölçüde elektrik enerjisi kullanımına bağlı olduğu göz önüne alınarak önerilen bir göstergedir.

Liselerde okullaşma oranı. İnsan yaşamında kalitenin algılanması ve aranmasında belirli bir düzeyde eğitimin gereği açıktır. Bu gösterge yaşam kalitesinde eğitim boyutunu temsil etmek üzere kullanılmıştır.

Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı. Yaşam kalitesinin ekonomik boyutunu en iyi yansıtan göstergelerden birisi olarak çalışmaya dahil edilmiştir.

On bin kişiye düşen motorlu kara taşıtı aracı sayısı. Bu gösterge il halkının servet birikimi ve ulaşım yolu ile hareketliliğinin bir göstergesidir. Servet birikiminin diğer bir göstergesi olan gayri menkul birikimleri çalışmaya dahil edilememiştir.

Fert başına telefon (cep ve mobil dahil) adedi. Yaşam kalitesinin bir boyutu olarak da iletişim olanakları kabul edilmiştir. Bu gösterge bu amaca yönelik olarak bu başlık altına dahil edilmiştir.

2. Derlenemeyen Sayısal Veriler

Bu bölümde, doğrudan veya dolaylı olarak endekste kullanılmak istenen veriler listelenmiştir. **İller bazında bu verilere ulaşmak mümkün olmamıştır.**

A. Bilişim Olanakları

- A.1. Bilişim sektöründe çalışan kişi sayısı
- A.2. İnternete / elektronik postaya bağlı abone sayısı
- A.3. Bilişim sektöründe faaliyet gösteren firma adedi

B. Çalışma Hayatı

- B.1. Sanayi ve hizmet sektörlerinde net istihdam artışı
- B.2. Sanayi ve hizmet sektörlerinde işsizlik oranı
- B.3. Sanayi kuruluşlarındaki çalışanların ortalama eğitim süresi
- B.4. Sanayi kuruluşlarında çalışan mühendis ve diğer teknik personel adedi
- B.5. Mühendislik / mimarlık / danışmanlık firmalarında çalışan teknik personel adedi
- B.6. Emekli Sandığı primi ödeyenlerin sayısı

C. Dış Ticaret

- C.1. Ara mal ve yatırım malı ithalatının toplam ithalata oranı
- C.2. İleri ve orta sanayi sektörlerinin ihracatının toplam ihracata oranı
- C.3. Toplam ithalat
- C.4. Toplam ihracat

D. Firma

- D.1. Mühendislik / mimarlık / danışmanlık firması adedi
- D.2. Toplam firma sayısı
- D.3. Kalite süreci sertifikası (ISO 9000) sahibi firmaların adedi.

E K 3

ALTYAPI DEĞERLENDİRME
ANKETİ SORULARI

ALTYAPI DEĞERLENDİRME ANKETİ SORULARI

1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir :

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkında uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir :

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

11. İlimizdeki havayolları hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

12. İlimizdeki demiryolları hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

13. İlimizdeki karayolları hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

Takip eden 16 - 21. sorularda, soru 'Süregelen altyapı çalışmaları' şeklinde başlamaktadır. İlgili alanda süregelen bir altyapı çalışması olmayabilir. Bu durumda bu soruları mevcut altyapı kapasitesini göz önüne alarak cevaplayınız.

16. Bu alanda süregelen altyapı çalışmaları da göz önüne alındığında, ilimizdeki liman hizmetleri önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

17. Bu alanda süregelen altyapı çalışmaları da göz önüne alındığında, ilimizdeki havayolları hizmetleri önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.

Kesinlikle	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	

18. Bu alanda süregelen altyapı çalışmaları da göz önüne alındığında, ilimizdeki demiryolları hizmetleri önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

19. Bu alanda süregelen altyapı çalışmaları da göz önüne alındığında, ilimizdeki karayolları hizmetleri önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

20. Bu alanda süregelen altyapı çalışmaları da göz önüne alındığında, ilimizdeki telekomünikasyon hizmetleri önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

21. Bu alanda süregelen altyapı çalışmaları da göz önüne alındığında, ilimizdeki enerji dağıtım hizmetleri önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

23. Mevcut yatırım teşvikleri ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir:

Kesinlikle	1	2	3	4	5	
katılmıyorum	☐	☐	☐	☐	☐	Kesinlikle katılıyorum

24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir:

Kesinlikle katılmıyorum	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
	☐	☐	☐	☐	☐	

25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler:

Kesinlikle katılmıyorum	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
	☐	☐	☐	☐	☐	

26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerine uygulama konusunda başarılıdır:

Kesinlikle katılmıyorum	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
	☐	☐	☐	☐	☐	

27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır:

Kesinlikle katılmıyorum	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
	☐	☐	☐	☐	☐	

28. İlimizde, işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnunluk verici düzeydedir :

Kesinlikle katılmıyorum	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
	☐	☐	☐	☐	☐	

29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri (kredilendirme, danışmanlık vb), ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir:

Kesinlikle katılmıyorum	1	2	3	4	5	Kesinlikle katılıyorum
	☐	☐	☐	☐	☐	

30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir:

Kesinlikle katılmıyorum 1 2 3 4 5 Kesinlikle katılıyorum

--	--	--	--	--

TAMAMLAYICI BİLGİLER

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

(1=En önemli olmak üzere)

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Siyasal Ortam	
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	
Enerji Altyapısı Yatırımları	
Eğitim Yatırımları	
Yüksek Öğretim Yatırımları	
İletişim Altyapısı Yatırımları	
Özelleştirme	
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	
Bürokrasinin Azaltılması ve	
Hizmet Kalitesinin Artması	
Kültürel Altyapı Yatırımları	
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	
Serbest Bölge Yatırımları	
Etkin Bir Yargı Sistemi	
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek (KOSGEB gibi)	
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	
Diğer (Belirtiniz)	

2. İlinize, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararlarının verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

(1=En önemli olmak üzere)

UNSURLAR

ÖNEM SIRASI

Kaliteli İşgücü	
Ulaşım Altyapısı	
Coğrafi Özellikler	
Doğal Kaynaklar (Yeraltı ve üstü su kaynakları, madenler, ormanlar gibi)	
Enerji Altyapısı	
Teknik Bilgi Birikimi	
Pazara Yakın Olma	
Kaliteli Yan Sanayi	
Sosyal ve Siyasi Ortam	
İletişim Altyapısı	
Kamu Yönetiminin (Merkezi ve Yerel) Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	
Diğer (Belirtiniz)	

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2.deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

(1=En önemli olmak üzere)

UNSURLAR

ÖNEM SIRASI

Şirket İçi Eğitim Yatırımları	
Toplam Kalite Yönetimi	
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	
Yönetimde Kurumlaşma	
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	
Yeniden Yapılanma	
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	
Diğer (Belirtiniz)	

E K 4

İLLER BAZINDA
SAYISAL VERİLER

SAYISAL VERİLER: TÜRKİYE

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	62.810.111	kişi	www.dic.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	64,69	%	www.dic.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	15,08	%	www.dic.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	27.501.277	kişi	www.dic.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	84,30	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	97,10	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	17,00	%	Örgün Eğitim, DIE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	1.744.923	kişi	Yaygın Eğitim, DIE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	vb	-	-	-
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	34.314.415	yolcu	www.ubak.gov.tr	1997
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	16.400.000	ton	www.ubak.gov.tr	1997
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	4.985.331	taşıt	www.dic.gov.tr	1995
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	vb	-	-	-
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	17.236.901	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	94.481.950.527	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) aboneli adedi	17.353.828	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	81,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	54.201.983	Mwh	www.dic.gov.tr	1994
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	479	adet	www.dic.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	-	-	-	-
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	-	-	-	-
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	10.541	adet	www.dic.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	4.902	adet	www.dic.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	2.250.420	milyar TL	www.dic.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	451.901	milyar TL	www.dic.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değer tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	-	-	-	-
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,462	milyar TL	www.dic.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	445	firma	www.ttg.gov.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	vb	-	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değer in sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı				
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	13.203.135	MVA	www.dic.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoproduktör + şebeke)	28.463.560	Mwh	www.dic.gov.tr	1994

4. Ticari ve Mali Göstergeler				
4.1. Makroekonomik Göstergeler				
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	-	-	-
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.021	\$	www.die.gov.tr
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,079	milyar TL	www.dpt.gov.tr
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,006	milyar TL	www.dpt.gov.tr
4.2. Bankacılık				
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,022	milyar TL	www.dpt.gov.tr
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,036	milyar TL	www.dpt.gov.tr
4.3. Uluslararası Ticaret				
4.3.1.	Toplam dış ticaret	65.855.400.000	USD	www.dpt.gov.tr
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı				
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	406.830	şirket	www.dpt.gov.tr
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	-	-	-
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	188	şirket	YASED
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	277	şirket	www.ise.org
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	7.275.295	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı
5. Yaşam Kalitesi				
5.1.	Sağlık personeli sayısı	219.202	kişi	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE
5.2.	Hastane yatağı sayısı	139.919	yatak	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,804	-	İnsani Gelişme Raporu
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	13.083.352	Mwh	www.die.gov.tr
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	46,52	%	Devlet Planlama Teşkilatı
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.021	\$	www.die.gov.tr
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	4.985.331	taşıt	www.die.gov.tr
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	17.353.828	abone	Türk Telekom

SAYISAL VERİLER- ADANA

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	1.689.155	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	75,00	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	11,61	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	665.494	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	82,90	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	98,99	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	16,00	%	Örgün Eğitim, DIE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	108.618	kişi	Yaygın Eğitim, DIE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	dd	-	-	-
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	813.131	yolcu	Türkiye İstatistik Yılığ, DIE	1996
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	117.163	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	150.378	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DIE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,05	km/km²	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	431.113	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	2.502.208.169	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	437.380	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	86,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	2.337.670	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	11	adet	www.die.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	48	ug/m³	Türkiye İstatistik Yılığ, DIE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	31	ug/m³	Türkiye İstatistik Yılığ, DIE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	209	adet	www.die.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	123	adet	www.die.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	109.138	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	15.862	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değerın tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	2,83	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,401	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	10	firma	www.ttg.gov.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	vb	-	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değerin sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,011	milyar TL /Mwh	www.die.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	490.124	MVA	www.die.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoproduktör + şebeke)	1.524.970	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler				
4.1. Makroekonomik Göstergeler				
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	3,20	%	www.die.gov.tr 1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.553	\$	www.die.gov.tr 1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,044	milyar TL	www.dpt.gov.tr 1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırımı harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,002	milyar TL	www.dpt.gov.tr 1996
4.2. Bankacılık				
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,036	milyar TL	www.dic.gov.tr 1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,024	milyar TL	www.dic.gov.tr 1995
4.3. Uluslararası Ticaret				
4.3.1.	Toplam dış ticaret	798.465.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE 1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı				
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	9.787	şirket	www.dpt.gov.tr 1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	17	şirket	ISO Dergisi 1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	39	şirket	Adana Ticaret Odası 1996
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	7	şirket	www.isc.org 1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	211.279	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı 1996
5. Yaşam Kalitesi				
5.1.	Sağlık personeli sayısı	6.291	kişi	Türkiye İstatistik Yılığ, DİE 1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	4.112	yatak	Türkiye İstatistik Yılığ, DİE 1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,82	-	İnsani Gelişme Raporu 1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	423.771	Mwh	TEDAŞ 1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	56,01	%	Devlet Planlama Teşkilatı 1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.553	\$	www.die.gov.tr 1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	150.378	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE 1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	437.380	abone	Türk Telekom 1997

SAYISAL VERİLER: ANTALYA

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	1.477.347	kişi	www.dic.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	58,00	%	www.dic.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	40,46	%	www.dic.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	754.610	kişi	www.dic.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	88,30	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	98,80	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	38,00	%	Örgün Eğitim, DİE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	33.646	kişi	Yaygın Eğitim, DİE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	1.032.664,00	ton	Denizyolu Taşıma İstatistikleri, DİE	1997
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	5.592.905	yolcu	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1996
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	dd	-	-	-
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	171.777	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,08	km/km2	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	474.008	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	2.939.958.757	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) aboneli adedi	496.197	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	81,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	1.625.815	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	3	adet	www.dic.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	57	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	74	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	65	adet	www.dic.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	92	adet	www.dic.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	21.298	milyar TL	www.dic.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	936	milyar TL	www.dic.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değer tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	0,45	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,158	milyar TL	www.dic.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	6	firma	www.itgv.org.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	vb	-	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değer tüm sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,003	milyar TL/Mwh	www.dic.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	57.418	MVA	www.dic.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoprodüktör + şebeke)	499.892	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler					
4.1. Makroekonomik Göstergeler					
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	2,70	%	www.die.gov.tr	1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.422	\$	www.die.gov.tr	1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,038	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,006	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.2. Bankacılık					
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,021	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,035	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.3. Uluslararası Ticaret					
4.3.1.	Toplam dış ticaret	224.378.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE	1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı					
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	13.400	şirket	www.dpt.gov.tr	1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	6	şirket	ISO Dergisi	1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	vb	-	-	-
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	1	şirket	www.ise.org	1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	225.478	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı	1996
5. Yaşam Kalitesi					
5.1.	Sağlık personeli sayısı	5.182	kişi	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	2.059	yatak	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,83	-	İnsani Gelişim Raporu	1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	473.209	Mwh	TEDAŞ	1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	39,05	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.422	\$	www.die.gov.tr	1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	171.777	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	496.197	abone	Türk Telekom	1997

SAYISAL VERİLER: BALIKESİR

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	1.033.468	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	52,00	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	7,96	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	514.304	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	86,00	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	97,61	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	16,00	%	Öğün Eğitim, DIE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	33.601	kişi	Yaygın Eğitim, DIE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	3.331.074,00	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	500	yolcu	Türk Hava Yolları	1998
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	40.177	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	101.426	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DIE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,09	km/km2	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	367.870	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	1.429.374.766	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	354.368	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	83,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	1.072.484	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	12	adet	www.die.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	240	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	70	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	109	adet	www.die.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	78	adet	www.die.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	11.584	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	4.314	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değerın tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	0,55	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,439	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	1	firma	www.itgv.org.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	vb	-	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değerın sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,009	milyar TL/Mwh	www.die.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	243.228	MVA	www.die.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoprodüktör + şebeke)	557.087	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler					
4.1. Makroekonomik Göstergeler					
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	1,50	%	www.dic.gov.tr	1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	2.722	\$	www.dic.gov.tr	1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,035	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,007	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.2. Bankacılık					
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,009	milyar TL	www.dic.gov.tr	1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,034	milyar TL	www.dic.gov.tr	1995
4.3. Uluslararası Ticaret					
4.3.1.	Toplam dış ticaret	555.895.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE	1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı					
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	4.215	şirket	www.dpt.gov.tr	1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	15	şirket	ISO Dergisi	1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	5	şirket	-	1997
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	1	şirket	www.ise.org	1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	122.295	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı	1996
5. Yaşam Kalitesi					
5.1.	Sağlık personeli sayısı	4.072	kişi	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	2.360	yatak	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,82	-	İnsani Gelişme Raporu	1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	267.080	Mwh	TEDAŞ	1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	52,25	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	2.722	\$	www.dic.gov.tr	1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	101.426	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	354.368	abone	Türk Telekom	1997

SAYISAL VERİLER: ÇANAKKALE

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	439.626	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	44,00	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	5,29	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	258.076	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	89,90	%	İnsani Gelişim Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	95,44	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	16,00	%	Örgün Eğitim, DIE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	15.353	kişi	Yaygın Eğitim, DIE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	906.002,00	ton	Denizyolu Taşıma İstatistikleri, DIE	1997
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	252	yolcu	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1996
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	dd	-	-	-
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	34.065	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DIE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,11	km/km2	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	152.390	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	628.472.526	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) aboneli adedi	146.738	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	85,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	678.166	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	5	adet	www.die.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	261	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	36	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	36	adet	www.die.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	25	adet	www.die.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	7.980	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	4.952	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değer tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	1	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	1.700	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	1	firma	www.itgv.org.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	8	adet	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değer tüm sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,012	milyar TL/Mwh	www.die.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	110.556	MVA	www.die.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoprodüktör + şebeke)	517.606	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler					
4.1. Makroekonomik Göstergeler					
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	0,80	%	www.die.gov.tr	1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.533	\$	www.die.gov.tr	1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,028	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,009	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.2. Bankacılık					
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,009	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,022	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.3. Uluslararası Ticaret					
4.3.1.	Toplam dış ticaret	115.801.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE	1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı					
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	1.791	şirket	www.dpt.gov.tr	1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	4	şirket	ISO Dergisi	1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	3	şirket	-	1997
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	0	şirket	www.ise.org	1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	73.599	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı	1996
5. Yaşam Kalitesi					
5.1.	Sağlık personeli sayısı	1.905	kişi	Türkiye İstatistik Yılığ, DİE	1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	857	yatak	Türkiye İstatistik Yılığ, DİE	1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,83	-	İnsani Gelişim Raporu	1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	101.118	Mwh	TEDAŞ	1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	49,01	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.533	\$	www.die.gov.tr	1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	34.065	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	146.738	abone	Türk Telekom	1997

SAYISAL VERİLER: EDİRNE

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	387.993	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	56,00	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	-2,27	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	216.266	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	85,80	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	96,82	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	18,00	%	Örgün Eğitim, DİE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	15.718	kişi	Yaygın Eğitim, DİE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	dd	-	-	-
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	dd	-	-	-
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	153.111	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	30.193	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,11	km/km2	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	118.079	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	610.481.289	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	118.443	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	84,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	516.155	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	7	adet	www.die.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	154	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	38	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	55	adet	www.die.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	32	adet	www.die.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	13.726	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	1.097	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değer in tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	0,11	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,274	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	0	firma	www.ttg.gov.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	vb	-	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değer in sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,004	milyar TL/Mwh	www.die.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	72.315	MVA	www.die.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoproduktör + şebeke)	293.280	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler					
4.1. Makroekonomik Göstergeler					
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	0,70	%	www.die.gov.tr	1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.437	\$	www.die.gov.tr	1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,052	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,004	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.2. Bankacılık					
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,042	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,026	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.3. Uluslararası Ticaret					
4.3.1.	Toplam dış ticaret	620.151.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE	1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı					
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	1.528	şirket	www.dpt.gov.tr	1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	3	şirket	ISO Dergisi	1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	0	şirket	-	1997
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	0	şirket	www.ise.org	1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	63.190	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı	1996
5. Yaşam Kalitesi					
5.1.	Sağlık personeli sayısı	2.079	kişi	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	773	yatak	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,82	-	İnsani Gelişim Raporu	1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	93.723	Mwh	TEDAŞ	1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	51,04	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	3.437	\$	www.die.gov.tr	1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	30.193	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	118.443	abone	Türk Telekom	1997

SAYISAL VERİLER: İZMİR

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	3.066.902	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	82,00	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	20,38	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	1.303.459	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	89,30	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	99,47	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	16,00	%	Örgün Eğitim, DIE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	88.020	kişi	Yaygın Eğitim, DIE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	5.923.887,00	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	3.268.561	yolcu	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1996
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	99.202	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	352.432	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DIE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,11	km/km2	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	1.202.205	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	7.444.124.961	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	1.215.264	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	81,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	7.606.333	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	70	adet	www.die.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	83	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	73	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	1.147	adet	www.die.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	342	adet	www.die.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	95.467	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	58.119	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değer in tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	4,75	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,620	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	37	firma	www.ttg.gov.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	vb	-	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değer in sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,012	milyar TL/Mwh	www.die.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	1.209.210	MVA	www.die.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoproduktör + şebeke)	5.207.614	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler					
4.1. Makroekonomik Göstergeler					
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	7,10	%	www.die.gov.tr	1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	4.358	\$	www.die.gov.tr	1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,134	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,007	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.2. Bankacılık					
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,044	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,058	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.3. Uluslararası Ticaret					
4.3.1.	Toplam dış ticaret	10.510.148.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE	1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı					
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	34.558	şirket	www.dpt.gov.tr	1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	111	şirket	ISO Dergisi	1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	278	şirket	İzmir Ticaret Odası	1997
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	35	şirket	www.isc.org	1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	546.583	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı	1996
5. Yaşam Kalitesi					
5.1.	Sağlık personeli sayısı	16.282	kişi	Türkiye İstatistik Yılığ, DİE	1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	8.679	yatak	Türkiye İstatistik Yılığ, DİE	1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,84	-	İnsani Gelişim Raporu	1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	1.143.463	Mwh	TEDAŞ	1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	60,97	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	4.358	\$	www.die.gov.tr	1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	352.432	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	1.215.264	abone	Türk Telekom	1997

SAYISAL VERİLER: KONYA

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	1.943.757	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	59,00	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	13,69	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	854.066	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	88,00	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	97,08	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	14,00	%	Örgün Eğitim, DIE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci sayısı	60.629	kişi	Yaygın Eğitim, DIE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	dd	-	-	-
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu sayısı	29.631	yolcu	Türk Hava Yolları	1997
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	130.027	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı sayısı	124.256	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DIE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,07	km/km ²	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	455.258	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	1.736.382.998	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi sayısı	430.815	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	71,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	2.178.533	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin sayısı	4	adet	www.die.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO ₂ ortalaması	157	ug/m ³	Türkiye İstatistik Yılı, DIE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	50	ug/m ³	Türkiye İstatistik Yılı, DIE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri sayısı	177	adet	www.die.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	79	adet	www.die.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	30.763	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	5.974	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değer tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	0	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,350	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	6	firma	www.itgv.org.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin sayısı (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	7	adet	TSE Konya Bölge Müdürlüğü	1997
3.2.3. Sanayideki katma değer ile sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,004	milyar TL/Mwh	www.die.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	342.331	MVA	www.die.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoproduktör + şebeke)	1.875.686	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler					
4.1. Makroekonomik Göstergeler					
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	2,40	%	www.die.gov.tr	1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	2.373	\$	www.die.gov.tr	1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,019	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,004	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.2. Bankacılık					
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,008	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,017	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.3. Uluslararası Ticaret					
4.3.1.	Toplam dış ticaret	154.002.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE	1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı					
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	10.468	şirket	www.dpt.gov.tr	1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	10	şirket	ISO Dergisi	1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	1	şirket	Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü	1997
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	1	şirket	www.ise.org	1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	184.713	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı	1996
5. Yaşam Kalitesi					
5.1.	Sağlık personeli sayısı	4.883	kişi	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	2.866	yatak	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,73	-	İnsani Gelişme Raporu	1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	339.699	Mwh	TEDAŞ	1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	35,97	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	2.373	\$	www.die.gov.tr	1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	124.256	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) aboneliği adedi	430.815	abone	Türk Telekom	1997

SAYISAL VERİLER: SAKARYA

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	732.414	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	46,00	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	9,65	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	358.029	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	88,00	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	97,20	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	58,00	%	Örgün Eğitim, DİE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	21.090	kişi	Yaygın Eğitim, DİE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	dd	-	-	-
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	dd	-	-	-
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	47.333	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	52.489	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,13	km/km2	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	200.866	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	997.086.914	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	199.973	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	73,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	512.078	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	9	adet	www.die.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	211	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	142	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	103	adet	www.die.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	40	adet	www.die.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	26.022	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	3.770	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değer in tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	0,34	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,370	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	6	firma	www.itgv.org.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	vb	-	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değer in sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,02	milyar TL/Mwh	www.die.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayii kurulu güç kapasitesi	72.927	MVA	www.die.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoprodüktör + şebeke)	185.329	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler					
4.1. Makroekonomik Göstergeler					
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	1,10	%	www.die.gov.tr	1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	2.719	\$	www.die.gov.tr	1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,024	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,002	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.2. Bankacılık					
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,005	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,020	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.3. Uluslararası Ticaret					
4.3.1.	Toplam dış ticaret	174.973.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE	1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı					
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	3.293	şirket	www.dpt.gov.tr	1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	5	şirket	ISO Dergisi	1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	vb	-	-	-
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	0	şirket	www.ise.org	1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	106.383	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı	1996
5. Yaşam Kalitesi					
5.1.	Sağlık personeli sayısı	1.879	kişi	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	1.142	yatak	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,8	-	İnsani Gelişim Raporu	1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	184.271	Mwh	TEDAŞ	1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	48,1	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	2.719	\$	www.die.gov.tr	1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	52.489	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	199.973	abone	Türk Telekom	1997

SAYISAL VERİLER: SAMSUN

FAKTÖR	DEĞER	BİRİM	KAYNAK	YIL
1. İnsan Kaynakları				
1.1. Demografik Yapı				
1.1.1. Toplam il nüfusu	1.168.574	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.1.2. Şehirleşme oranı	51,00	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.3. 1990-1997 nüfus artış oranı	-0,90	%	www.die.gov.tr	1997
1.1.4. Çalışabilir nüfus	560.443	kişi	www.die.gov.tr	1997
1.2. Eğitim				
1.2.1. Okur-yazar nüfus oranı	81,10	%	İnsani Gelişme Raporu	1996
1.2.2. İlkokullarda okullaşma oranı	95,96	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
1.2.3. Teknik mesleki liselerde okuyan öğrenci sayısının toplam lise öğrencisi sayısına oranı	13,00	%	Örgün Eğitim, DIE	1996
1.2.4. Meslek kurslarındaki öğrenci adedi	38.047	kişi	Yaygın Eğitim, DIE	1995
2. Fiziki Altyapı				
2.1. Ulaşım				
2.1.1. Yıl içinde gemi ile taşınan yük miktarı	2.583.365,00	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.2. Yıl içinde uçak ile taşınan yolcu adedi	55.182	yolcu	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1996
2.1.3. Yıl içinde demiryolu ile taşınan yük miktarı	769.391	ton	Devlet Demir Yolları	1997
2.1.4. Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	73.855	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DIE	1997
2.1.5. T.C. Karayolları devlet ve il yolları uzunluğunun il alanına oranı	0,08	km/km2	Karayolları Genel Müdürlüğü	1998
2.2. Telekomünikasyon				
2.2.1. Telefon santralleri kapasitesi	278.689	hat	Türk Telekom	1997
2.2.2. Yıllık telefon kontör değeri	1.272.883.599	kontör	Türk Telekom	1997
2.2.3. Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	282.438	abone	Türk Telekom	1997
2.2.4. Telefon santrallerinin toplam kapasitesi içinde sayısal kapasitenin oranı	88,00	%	Türk Telekom	1997
2.3. Elektrik Enerjisi				
2.3.1. Toplam tüketilen elektrik enerjisi miktarı	667.806	Mwh	TEDAŞ	1995
2.4. Çevre				
2.4.1. Atık su arıtma tesislerinden yararlanan sanayi işyerlerinin adedi	2	adet	www.die.gov.tr	1992
2.4.2. Kış sezonu SO2 ortalaması	70	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1997
2.4.3. Kış sezonu partiküler madde ortalaması	31	ug/m3	Türkiye İstatistik Yıllığı, DIE	1997
3. Teknoloji ve Sanayi				
3.1. Sanayi Göstergeleri				
3.1.1. Sanayi sektöründe işyeri adedi	126	adet	www.die.gov.tr	1993
3.1.2. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri sayısı	23	adet	www.die.gov.tr	1995
3.1.3. Özel sektör imalat yatırım teşvik belgeleri tutarı	5.319	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
3.1.4. Sanayi sektörü toplam katma değeri	2.593	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.1.5. ISO'nun En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki o ilin firmalarının yarattığı katma değerlerin tüm 1000 firmanın toplam katma değerine oranı	0,03	%	ISO Dergisi	1997
3.1.6. Sanayi sektöründe çalışan başına katma değer	0,200	milyar TL	www.die.gov.tr	1993
3.2. Teknoloji ve Ar-Ge				
3.2.1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve TÜBİTAK Ar-Ge teşviklerinden yararlanan firma sayısı	0	firma	www.ttg.gov.tr	1998
3.2.2. Kalite sertifikası (ISO/TSE 9002 gibi) sahibi orta ve büyük sanayi şirketlerinin adedi (çalışan sayısı 100 ve üstü olan firmalar)	vb	-	-	-
3.2.3. Sanayideki katma değerlerin sanayideki elektrik enerjisi tüketimine oranı	0,009	milyar TL/Mwh	www.die.gov.tr, TEDAŞ	1993
3.3. Enerji / Güç				
3.3.1. İmalat sanayi kuruluşu güç kapasitesi	103.928	MVA	www.die.gov.tr	1993
3.3.2. Sanayide tüketilen elektrik enerjisi miktarı (otoprodüktör + şebeke)	334.028	Mwh	TEDAŞ	1996

4. Ticari ve Mali Göstergeler					
4.1. Makroekonomik Göstergeler					
4.1.1.	İl gayri safi hasılasının yurt içi gayri safi hasıla içindeki payı	1,40	%	www.die.gov.tr	1997
4.1.2.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	2.353	\$	www.die.gov.tr	1997
4.1.3.	Fert başına genel bütçe vergi gelirleri	0,031	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.1.4.	Fert başına kamu yatırım harcamaları ve genel bütçe gelirleri (artı Belediyelere yapılan yardımlar)	0,012	milyar TL	www.dpt.gov.tr	1996
4.2. Bankacılık					
4.2.1.	Fert başına kredi miktarı	0,008	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.2.2.	Fert başına banka mevduatı	0,020	milyar TL	www.die.gov.tr	1995
4.3. Uluslararası Ticaret					
4.3.1.	Toplam dış ticaret	384.938.000	USD	Dış Ticaret İstatistikleri, DİE	1996
4.4. Şirketlerde Kurumsal Yapı					
4.4.1.	Kurumlar vergisi mükellefi adedi	4.073	şirket	www.dpt.gov.tr	1996
4.4.2.	ISO En Büyük 1000 Sanayi Firması listesi içindeki firma adedi	2	şirket	ISO Dergisi	1997
4.4.3.	Yabancı sermaye iştiraki olan firma adedi	1	şirket	Samsun Ticaret Odası	1997
4.4.4.	Hisse senetleri borsada işlem gören firma adedi	0	şirket	www.ise.org	1998
4.4.5.	SSK ve Bağ-Kur primi ödeyenlerin adedi	129.267	kişi	Devlet Planlama Teşkilatı	1996
5. Yaşam Kalitesi					
5.1.	Sağlık personeli sayısı	4.447	kişi	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1995
5.2.	Hastane yatağı sayısı	2.957	yatak	Türkiye İstatistik Yıllığı, DİE	1996
5.3.	İnsan gelişim endeksi	0,71	-	İnsani Gelişim Raporu	1997
5.4.	Yıllık evsel elektrik enerjisi tüketimi	246.952	Mwh	TEDAŞ	1996
5.5.	Liselerde okullaşma oranı	42,68	%	Devlet Planlama Teşkilatı	1995
5.6.	Fert başına yurt içi gayri safi hasıla miktarı	2.353	\$	www.die.gov.tr	1997
5.7.	Yıl sonu motorlu kara taşıt aracı adedi	73.855	taşıt	Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri, DİE	1997
5.8.	Telefon (cep ve mobil dahil) abonesi adedi	282.438	abone	Türk Telekom	1997

E K 5

İLLER BAZINDA
SÜBJEKTİF VERİLER

DEĞERLENDİRME SORULARI: ADANA

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	2,83	1,25	18
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	2,28	1,27	18
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	2,39	1,24	18
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	3,94	1,00	18
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	2,89	1,60	18
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	4,06	1,26	18
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	2,11	1,18	18
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkıyla uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	1,83	1,29	18
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	2,12	0,99	17
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,80	1,32	10
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,83	1,20	18
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,61	1,24	18
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,94	1,39	18
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,17	0,92	18
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,22	1,35	18
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	1,30	0,67	10
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,72	1,18	18
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,50	1,25	18
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,56	1,42	18
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,56	1,29	18
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,78	1,17	18
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	3,22	1,22	18
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir.	1,72	0,83	18
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	2,44	1,29	18
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	3,06	1,30	18
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,78	0,81	18
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,44	0,98	18
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnuniyet verici düzeydedir.	3,00	1,24	18
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,00	1,28	18
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,22	1,40	18

SIRALAMA SORULARI: ADANA

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	4,07
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	5,33
Enerji Altyapısı Yatırımları	5,43
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	5,43
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	6,00
Özelleştirme	6,07
Siyasal Ortam	6,21
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	7,43
Eğitim Yatırımları	7,62
Serbest Bölge Yatırımları	8,46
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	10,27
Yüksek Öğretim Yatırımları	10,38
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	10,79
İletişim Altyapısı Yatırımları	11,23
Kültürel Altyapı Yatırımları	12,08
Etkin Bir Yargı Sistemi	12,38

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Coğrafi Özellikler	3,19
Ulaşım Altyapısı	3,76
Kaliteli İşgücü	4,60
Enerji Altyapısı	4,88
Pazara Yakın Olma	5,00
Doğal Kaynaklar	5,40
Kaliteli Yan Sanayi	6,64
Teknik Bilgi Birikimi	7,93
İletişim Altyapısı	8,07
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	8,20
Sosyal ve Siyasi Ortam	8,86

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	2,88
Toplam Kalite Yönetimi	3,43
Yönetimde Kurumlaşma	3,50
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	3,59
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müsterek Çalışma	4,13
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,50
Yeniden Yapılanma	5,00

DEĞERLENDİRME SORULARI: ANTALYA

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	2,69	0,85	13
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	2,71	0,91	14
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	2,71	1,14	14
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	3,57	1,22	14
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	3,85	0,80	13
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	4,71	0,61	14
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	2,57	1,09	14
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkında uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	2,07	1,07	14
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	3,07	0,92	14
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,36	1,50	14
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,50	0,85	14
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,00	0,00	7
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,62	1,50	13
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,93	0,92	14
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,86	1,23	14
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,36	1,45	14
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	4,57	0,51	14
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	1,00	0,00	8
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,64	1,45	14
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,57	1,02	14
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,36	0,93	14
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	3,92	0,79	12
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirme için yeterlidir.	3,38	1,19	13
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	2,29	1,14	14
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	3,21	0,89	14
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,29	0,73	14
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,14	1,03	14
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnuniyet verici düzeydedir.	2,86	0,86	14
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	2,79	1,31	14
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	2,71	1,33	14

SIRALAMA SORULARI: ANTALYA

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Enerji Altyapısı Yatırımları	5,00
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	5,17
Özelleştirme	6,17
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	6,31
Siyasal Ortam	6,67
Eğitim Yatırımları	6,77
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	7,00
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	7,00
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	7,33
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	8,08
Yüksek Öğretim Yatırımları	8,18
Serbest Bölge Yatırımları	8,18
İletişim Altyapısı Yatırımları	8,20
Etkin Bir Yargı Sistemi	8,78
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	10,73
Kültürel Altyapı Yatırımları	12,50

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunuzu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Coğrafi Özellikler	3,00
Ulaşım Altyapısı	3,80
Doğal Kaynaklar	4,55
Pazara Yakın Olma	5,00
Kaliteli İşgücü	5,18
Enerji Altyapısı	5,50
Sosyal ve Siyasi Ortam	5,55
Teknik Bilgi Birikimi	5,82
Kaliteli Yan Sanayi	7,00
İletişim Altyapısı	7,11
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	9,38

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Toplam Kalite Yönetimi	2,69
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	3,15
Yönetimde Kurumlaşma	3,58
Yeniden Yapılanma	4,08
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	4,15
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,82
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	4,83

DEĞERLENDİRME SORULARI: BALIKESİR

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	3,09	1,26	45
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	3,20	1,32	45
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	2,89	1,48	45
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	3,51	1,31	45
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	2,44	1,37	45
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	3,33	1,45	45
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	2,78	1,31	45
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkıyla uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	2,82	1,25	45
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	2,64	1,28	45
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,49	1,33	41
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,88	1,48	25
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,82	1,56	45
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,84	1,48	45
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,58	1,51	45
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,53	1,34	45
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,35	1,35	40
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,69	1,49	29
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,68	1,57	44
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,04	1,58	45
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,73	1,40	45
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,27	1,54	45
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	3,02	1,44	44
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir.	2,18	1,27	45
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	2,14	0,93	44
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	3,47	1,14	45
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,42	1,14	45
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,51	1,14	45
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnunluk verici düzeydedir.	3,13	0,94	45
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,16	1,34	43
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	2,79	1,36	43

SIRALAMA SORULARI: BALIKESİR

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	3,97
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	5,50
Eğitim Yatırımları	6,10
Enerji Altyapısı Yatırımları	6,30
Siyasal Ortam	6,37
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	6,62
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	7,97
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	8,00
Özelleştirme	8,13
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	8,64
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	8,67
Serbest Bölge Yatırımları	9,04
Yüksek Öğretim Yatırımları	9,04
Kültürel Altyapı Yatırımları	9,25
İletişim Altyapısı Yatırımları	9,32
Etkin Bir Yargı Sistemi	10,48

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Coğrafi Özellikler	3,39
Ulaşım Altyapısı	3,50
Pazara Yakın Olma	4,53
Doğal Kaynaklar	4,62
Kaliteli İşgücü	5,19
Enerji Altyapısı	5,38
Teknik Bilgi Birikimi	5,72
Sosyal ve Siyasi Ortam	6,67
Kaliteli Yan Sanayi	7,64
İletişim Altyapısı	7,65
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	8,43

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Toplam Kalite Yönetimi	2,88
Yönetimde Kurumlaşma	2,94
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	3,70
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	3,74
Yeniden Yapılanma	4,03
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	4,44
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,76

DEĞERLENDİRME SORULARI: ÇANAKKALE

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	2,40	1,19	20
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	2,38	1,24	21
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	2,52	1,29	21
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	3,62	1,02	21
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	3,29	1,42	21
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	4,76	0,70	21
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	3,95	1,02	21
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkında uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	2,57	1,33	21
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	2,90	1,48	21
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,58	1,12	19
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,52	1,54	21
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,00	0,00	7
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,86	1,49	21
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,95	1,28	21
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,05	1,43	21
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,67	1,43	21
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,42	1,50	19
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	1,57	1,51	7
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,40	1,31	20
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,45	1,32	20
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,25	1,33	20
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	2,38	1,43	21
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir.	2,29	1,31	21
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	2,62	1,53	21
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	3,14	1,11	21
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,43	1,08	21
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,81	1,21	21
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnunluk verici düzeydedir.	3,48	0,87	21
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	2,00	1,22	21
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	2,71	1,23	21

SIRALAMA SORULARI: ÇANAKKALE

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	3,16
Siyasal Ortam	4,78
Enerji Altyapısı Yatırımları	4,78
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	5,61
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	6,53
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	7,28
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	7,47
Eğitim Yatırımları	7,94
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	9,11
Yüksek Öğretim Yatırımları	9,24
Serbest Bölge Yatırımları	10,13
İletişim Altyapısı Yatırımları	10,38
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	10,59
Özelleştirme	10,65
Kültürel Altyapı Yatırımları	11,00
Etkin Bir Yargı Sistemi	11,53

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Doğal Kaynaklar	2,93
Coğrafi Özellikler	3,07
Pazara Yakın Olma	4,14
Ulaşım Altyapısı	4,46
Enerji Altyapısı	4,80
Sosyal ve Siyasi Ortam	5,86
İletişim Altyapısı	6,27
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	6,62
Kaliteli İşgücü	7,17
Teknik Bilgi Birikimi	7,89
Kaliteli Yan Sanayi	10,00

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Yönetimde Kurumlaşma	3,25
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	3,31
Toplam Kalite Yönetimi	3,47
Yeniden Yapılanma	3,87
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	4,00
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,47
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	4,47

DEĞERLENDİRME SORULARI: EDİRNE

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	3,58	1,08	12
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	3,25	1,14	12
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	3,33	1,15	12
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	4,00	1,04	12
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	3,67	1,37	12
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	4,00	1,13	12
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	3,58	1,38	12
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkıyla uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	2,50	0,80	12
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	2,58	0,79	12
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,50	2,12	2
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,50	0,71	2
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,33	1,37	12
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,58	0,67	12
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,42	0,67	12
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,92	0,29	12
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,33	2,31	3
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,80	1,79	5
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,50	1,24	12
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	4,75	0,45	12
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	4,25	0,87	12
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,33	1,15	12
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	1,92	1,00	12
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir.	1,42	0,67	12
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	1,67	0,65	12
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	2,75	1,14	12
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,25	1,06	12
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,75	1,14	12
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnunluk verici düzeydedir.	3,08	1,00	12
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,33	1,15	12
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,17	1,11	12

SIRALAMA SORULARI: EDİRNE

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	2,00
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	2,33
Enerji Altyapısı Yatırımları	2,86
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	4,88
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	5,40
Özelleştirme	5,86
Siyasal Ortam	6,50
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	7,20
Eğitim Yatırımları	7,50
Serbest Bölge Yatırımları	8,33
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	8,80
Yüksek Öğretim Yatırımları	8,80
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	9,00
İletişim Altyapısı Yatırımları	10,17
Kültürel Altyapı Yatırımları	10,25
Etkin Bir Yargı Sistemi	13,00

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Coğrafi Özellikler	1,75
Ulaşım Altyapısı	2,83
Kaliteli İşgücü	3,75
Enerji Altyapısı	3,86
Pazara Yakın Olma	4,75
Doğal Kaynaklar	5,67
Kaliteli Yan Sanayi	5,67
Teknik Bilgi Birikimi	6,50
İletişim Altyapısı	6,80
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	8,00
Sosyal ve Siyasi Ortam	9,00

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	2,00
Toplam Kalite Yönetimi	2,57
Yönetimde Kurumlaşma	3,38
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	3,67
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	4,00
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,50
Yeniden Yapılanma	4,67

DEĞERLENDİRME SORULARI: İZMİR

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	3,25	1,37	57
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	3,12	1,25	57
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	3,40	1,21	57
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	4,05	1,05	56
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	3,09	1,26	57
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	3,98	1,27	57
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	2,61	1,11	57
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkında uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	2,46	1,20	57
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	3,00	1,18	58
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,02	1,06	57
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,69	1,30	58
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,47	0,86	58
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,91	1,00	58
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,55	1,29	58
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,45	1,16	58
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,04	1,12	57
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,63	1,14	57
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	1,40	0,70	57
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,43	1,16	58
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,28	1,39	58
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,16	1,04	58
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	3,74	0,93	58
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir.	2,39	1,08	57
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	2,40	1,08	58
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	3,48	1,05	58
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,63	0,80	56
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	3,28	0,99	58
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnunluk verici düzeydedir.	3,45	0,98	58
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,12	1,19	58
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,17	1,01	58

SIRALAMA SORULARI: İZMİR

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	3,59
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	4,04
Enerji Altyapısı Yatırımları	5,16
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	6,63
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	6,65
Özelleştirme	6,98
Siyasal Ortam	7,00
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	7,26
Eğitim Yatırımları	8,43
Serbest Bölge Yatırımları	8,69
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	9,44
Yüksek Öğretim Yatırımları	9,46
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	9,54
İletişim Altyapısı Yatırımları	9,87
Kültürel Altyapı Yatırımları	10,53
Etkin Bir Yargı Sistemi	11,47

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Coğrafi Özellikler	2,94
Ulaşım Altyapısı	4,18
Kaliteli İşgücü	4,29
Enerji Altyapısı	4,44
Pazara Yakın Olma	5,67
Doğal Kaynaklar	5,90
Kaliteli Yan Sanayi	5,90
Teknik Bilgi Birikimi	6,03
İletişim Altyapısı	7,50
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	7,85
Sosyal ve Siyasi Ortam	9,82

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	3,34
Toplam Kalite Yönetimi	3,38
Yönetimde Kurumlaşma	3,42
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	3,72
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	3,96
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,14
Yeniden Yapılanma	5,04

DEĞERLENDİRME SORULARI: KONYA

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	3,00	1,26	30
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	2,93	1,14	30
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	2,53	1,07	30
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	3,60	1,43	30
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	2,03	1,22	30
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	3,37	1,16	30
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	2,67	1,21	30
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkıyla uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	2,57	1,17	30
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	2,80	1,40	30
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,83	1,33	6
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,97	1,25	30
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,50	1,38	30
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,62	1,29	29
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,17	0,83	30
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,00	0,91	30
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,00	1,90	6
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,00	1,39	30
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,47	1,38	30
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,72	1,16	29
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	4,23	0,94	30
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,57	1,17	30
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	3,32	1,16	28
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir.	2,14	1,11	28
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	2,10	1,24	30
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	3,03	1,27	30
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,13	1,14	30
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,53	1,04	30
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnunluk verici düzeydedir.	3,30	1,12	30
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,57	1,10	30
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,03	1,19	30

SIRALAMA SORULARI: KONYA

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	2,96
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	5,29
Enerji Altyapısı Yatırımları	5,70
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	5,96
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	6,00
Özelleştirme	6,41
Siyasal Ortam	7,46
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	7,71
Eğitim Yatırımları	8,35
Serbest Bölge Yatırımları	9,00
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	9,23
Yüksek Öğretim Yatırımları	9,70
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	9,85
İletişim Altyapısı Yatırımları	10,10
Kültürel Altyapı Yatırımları	10,17
Etkin Bir Yargı Sistemi	10,84

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Coğrafi Özellikler	3,90
Ulaşım Altyapısı	4,12
Kaliteli İşgücü	4,81
Enerji Altyapısı	4,83
Pazara Yakın Olma	5,35
Doğal Kaynaklar	5,67
Kaliteli Yan Sanayi	6,19
Teknik Bilgi Birikimi	6,32
İletişim Altyapısı	6,88
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	7,13
Sosyal ve Siyasi Ortam	7,81

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	2,86
Toplam Kalite Yönetimi	2,90
Yönetimde Kurumlaşma	3,10
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	4,19
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	4,31
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,39
Yeniden Yapılanma	4,52

DEĞERLENDİRME SORULARI: SAKARYA

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	3,50	1,32	16
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	3,50	1,32	16
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	3,25	1,06	16
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	3,76	1,35	17
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	1,59	1,00	17
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	3,82	1,47	17
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	2,06	1,09	17
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkıyla uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	2,53	1,37	17
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	2,65	1,32	17
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,14	0,38	7
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,33	0,58	3
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,59	1,37	17
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,53	1,28	17
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,47	0,94	17
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	4,29	0,99	17
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,22	1,39	9
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,25	1,89	4
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,69	1,35	16
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,47	1,18	17
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	4,53	0,72	17
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	4,29	0,92	17
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	3,06	1,14	17
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir.	2,82	1,42	17
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	2,44	1,21	16
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	3,59	1,00	17
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,29	1,10	17
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	3,00	1,22	17
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnunluk verici düzeydedir.	3,12	1,22	17
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	2,76	1,25	17
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	3,24	0,97	17

SIRALAMA SORULARI: SAKARYA

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	4,79
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	5,33
Enerji Altyapısı Yatırımları	5,93
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	7,07
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	7,14
Özelleştirme	7,50
Siyasal Ortam	7,67
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	7,93
Eğitim Yatırımları	7,93
Serbest Bölge Yatırımları	8,15
Finansman İmkân ve Çeşitlerinin Artırılması	8,17
Yüksek Öğretim Yatırımları	8,54
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	9,36
İletişim Altyapısı Yatırımları	9,50
Kültürel Altyapı Yatırımları	10,85
Etkin Bir Yargı Sistemi	11,27

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Coğrafi Özellikler	2,23
Ulaşım Altyapısı	2,62
Kaliteli İşgücü	3,08
Enerji Altyapısı	5,25
Pazara Yakın Olma	5,33
Doğal Kaynaklar	5,67
Kaliteli Yan Sanayi	6,25
Teknik Bilgi Birikimi	7,00
İletişim Altyapısı	7,09
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	7,50
Sosyal ve Siyasi Ortam	9,17

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	3,17
Toplam Kalite Yönetimi	3,31
Yönetimde Kurumlaşma	3,33
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	3,83
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	4,15
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,25
Yeniden Yapılanma	4,33

DEĞERLENDİRME SORULARI: SAMSUN

SORU	ORTA-LAMA	STANDART SAPMA	CEVAP SAYISI
1. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye işçi vardır.	3,10	1,29	10
2. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye teknik eleman vardır.	2,90	1,29	10
3. İlimizde sanayi kuruluşlarında çalışabilecek, yeterli sayıda kalifiye idari personel vardır.	2,70	1,16	10
4. İlimiz halkı meslekte başarı ve yükselmeye önem verir.	3,60	0,70	10
5. İlimizdeki sosyal ve kültürel hayat tatmin edici düzeydedir.	2,30	0,95	10
6. İlimiz buraya yerleşmek isteyen bireyler için çekici bir doğal ortam sunar.	2,60	1,17	10
7. İlimiz halkı doğal çevrenin korunması konusunda dikkatli ve duyarlıdır.	2,20	0,92	10
8. İlimizdeki İl Çevre Müdürlüğü, yönetmelikleri hakkıyla uygular ve çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde etkindir.	1,70	0,95	10
9. İlimizdeki sanayi kuruluşları, çevrenin korunması konusunda duyarlıdır.	2,60	1,17	10
10. İlimizdeki liman hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	2,90	1,37	10
11. İlimizdeki havayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,30	0,67	10
12. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	1,90	1,29	10
13. İlimizdeki karayolu hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,00	1,25	10
14. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,90	0,74	10
15. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, ilimizin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.	3,40	1,17	10
16. İlimizdeki liman hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,50	1,43	10
17. İlimizdeki havayolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,40	1,43	10
18. İlimizdeki demiryolu hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	2,00	1,41	10
19. İlimizdeki karayolları hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,70	0,82	10
20. İlimizdeki telekomünikasyon hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,90	1,10	10
21. İlimizdeki enerji dağıtım hizmetleri, önümüzdeki beş yıl sonundaki talebi karşılayacak düzeydedir.	3,10	1,37	10
22. İlimizde, alınan yatırım teşvik belgelerine uygun yatırımlar büyük oranda gerçekleştirilmektedir.	2,70	1,16	10
23. Mevcut yatırım teşvikleri, ilimiz dışından ilimize yapılan yatırımları özendirmek için yeterlidir.	2,10	0,88	10
24. İlimizde çalışanlara şirketleri tarafından verilen hizmetiçi eğitim yeterli düzeydedir.	1,80	1,03	10
25. İlimizdeki şirketlerde çalışanlar, yeniliklere açık ve kendilerini geliştirmeye isteklidirler.	2,60	1,07	10
26. İlimizdeki şirketlerin üst düzey yöneticileri, yenilikler geliştirme, izleme ve kendi işyerlerinde uygulama konusunda başarılıdır.	3,30	0,67	10
27. İlimizdeki şirketlerde toplam kalite programları yaygın biçimde uygulanmaktadır.	2,30	0,95	10
28. İlimizdeki işçi ve işveren arasındaki ilişkiler, her iki taraf için de memnunluk verici düzeydedir.	3,30	0,67	10
29. İlimizdeki bankacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	2,70	1,16	10
30. İlimizdeki sigortacılık hizmetleri, ilimiz sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin öncü unsurlarından birisi olacak düzeydedir.	2,70	0,95	10

SIRALAMA SORULARI: SAMSUN

1. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörünün önümüzdeki beş yıllık dönem içindeki gelişmesini teşvik edici unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Organize Sanayi Bölgesi Yatırımları	4,63
Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi ve Hizmet Kalitesinin Artması	5,00
Enerji Altyapısı Yatırımları	5,71
Bürokrasinin Azaltılması ve Hizmet Kalitesinin Artması	5,71
Ulaşım Altyapısı Yatırımları	5,88
Özelleştirme	6,00
Siyasal Ortam	6,71
Ulusal ve Uluslararası Teşvik ve Projelere Ulaşmada Kurumsal Destek	7,25
Eğitim Yatırımları	8,43
Serbest Bölge Yatırımları	8,67
Finansman İmkan ve Çeşitlerinin Artırılması	9,33
Yüksek Öğretim Yatırımları	9,33
Çalışan Ücretlerinde Vergi ve Diğer Sosyal Ödemeler Yükünün Hafifletilmesi	10,00
İletişim Altyapısı Yatırımları	10,67
Kültürel Altyapı Yatırımları	11,17
Etkin Bir Yargı Sistemi	12,33

2. İlinizde, il dışından daha önce yapılan ve halen yapılmakta olan yatırımlara ilişkin kararların verilmesinde ilinizdeki mevcudiyetleri ve düzeyleri ile etkin olduğunu düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Coğrafi Özellikler	3,33
Ulaşım Altyapısı	4,00
Kaliteli İşgücü	4,50
Enerji Altyapısı	4,56
Pazara Yakın Olma	4,78
Doğal Kaynaklar	4,86
Kaliteli Yan Sanayi	5,29
Teknik Bilgi Birikimi	5,50
İletişim Altyapısı	6,57
Kamu Yönetiminin Esnekliği ve Hizmet Kalitesi	7,63
Sosyal ve Siyasi Ortam	8,57

3. İlinizdeki sanayi ve hizmet sektörü şirketlerinin önümüzdeki beş yıllık dönem içinde rekabet gücünün artmasını sağlayacağını düşündüğünüz unsurları önem sırasına göre sıralayınız. Bu unsurlar, soru 2'deki unsurlardan farklı olarak, sizin şirket bünyesinde alacağınız karar ve tedbirlere bağlı olarak gerçekleşebilen unsurlar olarak düşünülmelidir.

UNSURLAR	ÖNEM SIRASI
Şirket İçi Eğitim Yatırımları	3,22
Toplam Kalite Yönetimi	3,33
Yönetimde Kurumlaşma	3,50
Teknoloji Geliştirme ve Transferi	3,67
Yabancı Şirketlerle Ortaklık / Müşterek Çalışma	4,00
Bilişim Teknolojisi Yatırımları	4,00
Yeniden Yapılanma	5,56

